

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Białymstoku

Monitoring „Wieloletniego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej w województwie podlaskim do roku 2027. Ekonomia Solidarności Społecznej” za rok 2024

Wykaz używanych skrótów

- **CIS** – Centrum Integracji Społecznej
- **CT9** – wytyczne w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020
- **CUS** – Centrum Usług Społecznych
- **DES** – Departament Ekonomii Społecznej Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
- **EFS** – Europejski Fundusz Społeczny
- **ES** – Ekonomia Społeczna
- **IZ FEDP** – Instytucja Zarządzająca Funduszami Europejskimi dla Podlaskiego
- **GUS** – Główny Urząd Statystyczny
- **JST** – Jednostka Samorządu Terytorialnego
- **KIS** – Klub Integracji Społecznej
- **KGW** – Koło Gospodyń Wiejskich
- **KPRES** – Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej
- **KRKGW** – Krajowy Rejestr Kół Gospodyń Wiejskich
- **KRS** – Krajowa Rada Spółdzielcza
- **LGD** – Lokalna Grupa Działania
- **LPDI** – Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych
- **MRPiPS** – Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
- **NGO** – Organizacja pozarządowa
- **OWES** – Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej
- **OzN** – osoby z niepełnosprawnościami
- **PES** – Podmiot Ekonomii Społecznej
- **PFRON** – Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
- **PS** – Przedsiębiorstwo Społeczne
- **PUW** – Podlaski Urząd Wojewódzki
- **RJPS** – Rejestr Jednostek Pomocy Społecznej prowadzony przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
- **RKRES** – Regionalny Komitet Rozwoju Ekonomii Społecznej
- **ROPS** – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
- **SI** – Spółdzielnia Inwalidów
- **SN** – Spółdzielnia Niewidomych
- **SS** – Spółdzielnia Socjalna
- **UMWP** – Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego

- **Ustawa** – ustawa z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej (Dz.U. 2022 poz. 1812)
- **WPRES** – Wieloletni Program Rozwoju Ekonomii Społecznej w województwie podlaskim do roku 2027. Ekonomia Solidarności Społecznej
- **WUP** – Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
- **WTZ** – Warsztat Terapii Zawodowej
- **ZAZ** – Zakład Aktywności Zawodowej
- **ZPCh** – Zakład Pracy Chronionej

Spis treści

Wprowadzenie.....	5
Rozdział 1. Założenia metodyczne monitoringu WPRES za rok 2024.....	6
Rozdział 2. Realizacja „Wieloletniego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej w województwie podlaskim do roku 2027. Ekonomia Solidarności Społecznej” w 2024 r.	7
2.1 Priorytet I. Ekonomia społeczna i solidarna powszechnie i pozytywnie postrzegana przez mieszkańców województwa podlaskiego	7
2.2 Priorytet II. Trwałe i silne przedsiębiorstwa społeczne i podmioty ekonomii społecznej w województwie podlaskim	17
2.3 Priorytet III. Spójny i efektywny system wsparcia ekonomii społecznej i solidarnej	39
Rozdział 3. Wybrane elementy dotyczące sektora ekonomii społecznej w województwie podlaskim.....	49
Wnioski.....	65
Rekomendacje	67
Załączniki.....	70
Spis rysunków	81
Spis tabel.....	82

Wprowadzenie

„Wieloletni Program Rozwoju Ekonomii Społecznej w województwie podlaskim do roku 2027. Ekonomia Solidarności Społecznej” (WPRES) – przyjęty w dniu 29 marca 2021 r. Uchwałą Nr XXVIII/366/2021 Sejmiku Województwa Podlaskiego – to dokument strategiczny, który diagnozuje problemy oraz wyznacza podstawowe kierunki działań w województwie podlaskim, mające na celu rozwój i upowszechnianie ekonomii społecznej. WPRES jest programem wojewódzkim w zakresie rozwoju ekonomii społecznej. Dokument diagnozuje kondycję ekonomii społecznej w regionie oraz wskazuje ścieżki jej rozwoju. Ponadto wyraźnie określa istotną rolę ekonomii społecznej w regionie jako narzędzia, które tworzy aktywną politykę społeczną. Dokument stanowi odpowiedź na realne problemy regionu, a także wychodzi naprzeciw wymogom wynikającym z dokumentów wyższego rzędu, przede wszystkim ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej oraz Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej (KPRES).

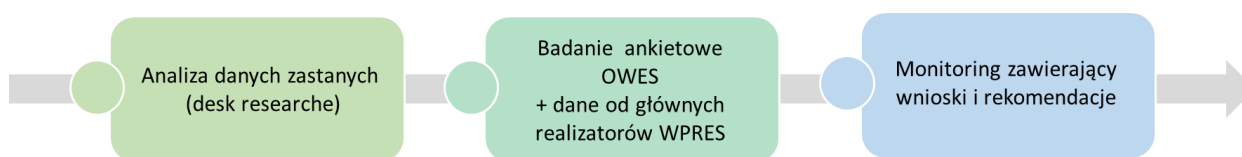
Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Białymstoku jako jednostka odpowiedzialna za koordynację sektora ekonomii społecznej w województwie podlaskim, zgodnie z ustawą oraz zapisami w programie systematycznie prowadzi monitoring Wieloletniego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej w Województwie Podlaskim. Monitoring to stały i systematyczny proces zbierania i analizowania danych, który pozwala na opisanie aktualnego stanu realizacji założeń. Jego celem jest gromadzenie informacji pozwalających na dokonanie oceny stanu realizacji Programu, stanu ekonomii społecznej w regionie, a także weryfikację założonych kierunków działań. Regularny monitoring pozwala obserwować kształtujące się aktualnie postępy w realizacji Programu oraz ukazuje czy zakładane rezultaty są osiągnięte zgodnie z wcześniejszymi założeniami.

Przedmiotowy dokument monitoruje zapisy obowiązującego w 2024 r. „Wieloletniego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej w Województwie Podlaskim do roku 2027. Ekonomia Solidarności Społecznej”. W dokumencie wyróżniono kilka zasadniczych części. Poza wprowadzeniem wprowadzono w nim szczegółowy opis metodyki badania, w którym zawarto główne cele badania oraz sposoby ich osiągnięcia. W kolejnych rozdziałach opisano poziom realizacji wskaźników oraz na ich podstawie opracowano wnioski i rekomendacje.

Rozdział 1. Założenia metodyczne monitoringu WPRES za rok 2024

„Monitoring Wieloletniego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej w województwie podlaskim do roku 2027. Ekonomia Solidarności Społecznej” za rok 2024 został opracowany na podstawie **analizy danych zastanych** (desk research) oraz **analiz własnych, przeprowadzonych z wykorzystaniem metod ilościowych** (sondaż diagnostyczny z techniką ankiety telefonicznej) (Rysunek 1.).

Rysunek 1. Etapy monitoringu WPRES

Źródło: opracowanie własne

Monitoring został opracowany głównie na podstawie analizy danych zastanych. W tym celu posłużono się danymi dostępnymi na stronach internetowych podmiotów zaangażowanych w realizację działań WPRES. Jednym ze źródeł informacji były bazy danych prowadzone m. in. przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Białymstoku (ROPS), Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego (UMWP), Podlaski Urząd Wojewódzki (PUW), Wojewódzki Urząd Pracy (WUP) czy Główny Urząd Statystyczny (GUS). Informacje dotyczące spółdzielczości socjalnej pozyskano z Krajowej Rady Spółdzielczej.

Celem pozyskania danych dotyczących działań realizowanych w obszarze ekonomii społecznej (ES) w 2024 r. na terenie woj. podlaskiego, do UMWP (Departament Europejskiego Funduszu Społecznego, Departament Zarządzania Funduszami i Programami oraz Departament Wdrażania Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego), PUW oraz WUP skierowano pisma z prośbą o informację zwrotną w zakresie realizowanych inicjatyw. Ponadto do organizacji, które w 2024 r. pełniły funkcje Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej (OWES) z 4 subregionów: białostockiego, suwalskiego, łomżyńskiego i bielskiego skierowano kwestionariusz ankiety. Monitoringiem został objęty również ROPS w Białymstoku, który bezpośrednio realizuje zadania Samorządu Województwa Podlaskiego związane z koordynacją i monitorowaniem rozwoju ekonomii społecznej w regionie. Dane z badania ankietowego uzupełnione zostały wywiadami telefonicznymi z przedstawicielami lokalnych grup działania.

Rozdział 2. Realizacja „Wieloletniego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej w województwie podlaskim do roku 2027. Ekonomia Solidarności Społecznej” w 2024 r.

2.1 Priorytet I. Ekonomia społeczna i solidarna powszechnie i pozytywnie postrzegana przez mieszkańców województwa podlaskiego

Kluczem do rozwoju ekonomii społecznej jest upowszechnianie oraz promowanie wiedzy na jej temat wśród mieszkańców województwa podlaskiego w różnym wieku, poczynając od najwcześniejszych lat szkolnych. Niezwykle ważne jest promowanie idei i rozwiązań z zakresu ekonomii społecznej w społeczeństwie, a także kształtowanie postaw i praktycznych umiejętności związanych ze współdziałaniem i solidarnością społeczną. Ponadto należy wspierać lokalnych liderów i tworzyć oddolne inicjatywy wspólnotowe poprzez np. włączanie mieszkańców w procesy decyzyjne dotyczące lokalnych społeczności.

Priorytet pierwszy (Ekonomia społeczna i solidarna powszechnie i pozytywnie postrzegana przez mieszkańców województwa podlaskiego) realizowany jest w województwie podlaskim poprzez następujące cele:

- Upowszechnianie wiedzy o ekonomii społecznej i solidarnej na wszystkich etapach edukacji,
- Promowanie idei i rozwiązań z zakresu ekonomii społecznej i solidarnej w społeczeństwie,
- Kształtowanie postaw i praktycznych umiejętności związanych ze współdziałaniem i solidarnością społeczną,
- Wzmacnianie lokalnych liderów i oddolnych inicjatyw wspólnotowych, w tym kooperatywy,
- Włączenie mieszkańców w procesy decyzyjne dotyczące lokalnych społeczności – rozwój partycypacji obywatelskiej.

W niniejszym priorytecie założono do osiągnięcia 3 wskaźniki, które wskazano w poniższej tabeli.

Tabela 1. Wskaźniki i poziom ich realizacji w priorytecie I

Nazwa wskaźnika	Źródło danych	Wartość bazowa (wartość wskaźnika osiągnięta w 2021 r.)	Wartość wskaźnika osiągnięta w 2022 r.	Wartość wskaźnika osiągnięta w 2023 r.	Wartość wskaźnika osiągnięta w 2024 r.	Wartość wskaźnika do osiągnięcia na koniec 2027 r.
Opracowanie koncepcji promocji es, produktów i usług PES	OWES	0	0	0	0	1

Liczba różnorodnych form działań informacyjno-promocyjnych	OWES, ROPS	21	16	15	15	25
Liczba szkół, w których prowadzono działania upowszechniające wiedzę o ES	OWES, ROPS	4	11	7	1	50

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OWES i ROPS

Wskaźnik 1. Opracowanie koncepcji promocji ES, produktów i usług PES

Pierwszy wskaźnik w zakresie priorytetu ekonomia społeczna i solidarna powszechnie i pozytywnie postrzegana przez mieszkańców województwa podlaskiego dotyczy opracowania koncepcji promocji ES, produktów i usług PES. Za realizację tego wskaźnika odpowiedzialne są ośrodki wsparcia ekonomii społecznej z terenu województwa podlaskiego. W związku z kończąca się perspektywą finansową 2014-2020, zakończeniem działalność OWES (funkcjonujących na podstawie umów zawartych w poprzedniej perspektywie) oraz naborem i trwającą w pierwszej połowie 2024 r. weryfikacją wniosków na nowe Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej, czas realizacji wskaźnika zaplanowano w późniejszych latach.

Warto nadmienić, iż w drugiej połowie 2024 r. powołano ogólnopolski Zespół ds. Ekonomii Społecznej w ramach projektu „Estakada – synchronizacja ekonomii społecznej na poziomie kraju”, realizowanego w ramach Działania 4.13 Programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 (FERS). Projekt zaplanowany został jako element szeroko rozumianego systemu koordynacji ekonomii społecznej na terenie kraju. Miał charakter parasolowy w stosunku do projektów koordynacyjnych regionalnych ośrodków polityki społecznej. Celem głównym projektu było zapewnienie funkcjonowania sprawnych mechanizmów (m.in. ustawowych) kreowania i wdrażania polityk publicznych w obszarze ekonomii społecznej na poziomie kraju. Zarządzanie sferą ekonomii społecznej na poziomie centralnym w ramach działań:

- 1) stworzenie forum wymiany informacji i koordynacji działań ROPS w obszarze ES;
- 2) wsparcie eksperckie w kreowaniu nowych rozwiązań w obszarze ES;
- 3) wsparcie wdrażania rozwiązań wynikających z zapisów ustawy o ES;
- 4) rozwijanie systemu monitorowania sektora ES, w tym w obszarze mierzenia oddziaływania społecznego.

Zespół ds. Ekonomii Społecznej składał się z przedstawicieli wszystkich ROPS-ów (w tym dwóch przedstawicieli ROPS Białystok) oraz przedstawicieli Ministerstwa Rodziny, Pracy i

Polityki Społecznej. Przez kilka miesięcy Zespół ds. ES pracował nad rekomendacjami, które dotyczyły działań koniecznych do wdrożenia w obszarze komunikacji. Rekomendacje będą obejmować m.in.:

- 1) propozycje głównego hasła promującego ekonomię społeczną wraz z jego rozwinięciem,
- 2) zestaw komunikatów dostosowanych do różnych grup odbiorców (w tym: JST, biznes, media, młodzież),
- 3) rekomendacje dotyczące efektywnej realizacji dotychczasowych działań edukacyjno-promocyjnych (np. targów ekonomii społecznej, konkursów, akcji edukacyjnych).

Finalna wersja raportu zostanie przygotowana po zakończeniu badań dotyczących rozumienia i wdrażalności opracowanych komunikatów, które powinny zakończyć się po pierwszym kwartale 2025 r. Powyższe rekomendacje powinny być drogowskazem do opracowania regionalnej koncepcji promocji ekonomii społecznej oraz produktów i usług podmiotów ekonomii społecznej z terenu woj. podlaskiego.

Wskaźnik 2. Liczba różnorodnych form działań informacyjno-promocyjnych

Drugi wskaźnik dotyczy form działań informacyjno-promocyjnych realizowanych w województwie podlaskim. Wartość wskaźnika założona do osiągnięcia na koniec 2027 r. to 25. Wartość bazowa wskaźnika wynosi 21 i oznacza liczbę form działań informacyjno-promocyjnych zrealizowanych w roku bazowym tj. w 2021. Z danych pozyskanych od ośrodków wsparcia ekonomii społecznej oraz danych Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Białymstoku wynika, że na terenie województwa podlaskiego w monitorowanym roku realizowano szereg tego typu działań.

W poniższym zestawieniu tabelarycznym przedstawiono działania realizowane w tym zakresie przez poszczególne OWES-y i ROPS.

Tabela 2. Liczba różnorodnych form działań informacyjno-promocyjnych realizowanych w obszarze ekonomii społecznej w 2024 r. w województwie podlaskim

Działania	OWES Białystok	OWES Bielsk	OWES Łomża	OWES Suwałki	ROPS	Podsumowanie
Gala Ekonomii Społecznej						
Certyfikowanie PES					x	x
Wizyty studyjne						
Targi				x	x	x
Klipy						
Spoty radiowe						
Warsztaty/szkolenia	x					x

Działania	OWES Białystok	OWES Bielsk	OWES Łomża	OWES Suwałki	ROPS	Podsumowanie
Seminaria	x		x			x
Konferencje			x			x
Turniej debat						
Doradztwo	x		x	x	x	x
Wynajem stoisk np. w galerii handlowej						
Newsletter			x			x
Strona internetowa	x	x	x	x	x	x
Serwisy społecznościowe	x	x	x	x	x	x
Publikacja artykułów w prasie lokalnej			x	x		x
Wywiady w mediach			x			x
Ulotki	x		x	x		x
Plakaty			x	x		x
Katalogi i informatory						
Konkursy						
Prowadzenie punktu informacyjnego	x	x	x			x
Biuletyn informacyjny						
Kiermasz						
Inne				x	x	x
Liczba realizowanych działań	7	3	11	8	6	15

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OWES i ROPS

Z przeprowadzonego monitoringu wynika, że wartość wskaźnika w porównaniu do roku poprzedniego utrzymała się na takim samym poziomie i wynosiła 15 różnorodnych form działań informacyjno-promocyjnych. Nowością w stosunku do 2023 r. były seminaria i konferencje organizowane przez OWES Białystok i ŁOWES oraz publikacja artykułów w prasie lokalnej i wywiady w mediach. Natomiast w 2024 r. zabrakło wydarzeń tj. wizyty studyjne, kiermasze, konkursy, spoty radiowe promujące ekonomię społeczną. W poniższym materiale szczegółowo opisano jakie działania informacyjno-promocyjne realizowane były w monitorowanym roku przez poszczególne OWES-y oraz ROPS w Białymstoku.

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej w Białymstoku (subregion białostocki) w 2024 r. zrealizował następujące działania o charakterze informacyjno-promocyjnym:

- **Warsztaty/szkolenia** – przeprowadzono 3 spotkania informacyjne w Supraślu, Białymstoku i Łapach organizowane przez pracowników OWES w Białymstoku, mające na celu m.in. zapoznanie JST i NGO z możliwościami uzyskania wsparcia na rozwój PES/PS i tworzenia miejsc pracy w PS;
- **Seminaria** – prezentacja oferty OWES dla przedsiębiorców podczas dwóch seminariów BNI Białystok. BNI to największa na świecie organizacja biznesowa, zrzeszająca przedsiębiorców z 70 krajów. Członkowie Organizacji co tydzień spotykają się w lokalnych Grupach aby pomagać sobie w biznesie i wymieniać się rekomendacjami;
- **Konferencje** – zaprezentowano ofertę OWES dla PES na 3 konferencjach: „Dlaczego warto iść w projekty?” w ramach III Kongresu KGW Podlaskie, „Forum Inicjatyw Społecznych” oraz konferencji z okazji 35-lecia społeczeństwa obywatelskiego organizowana przez Ośrodek Wsparcia Organizacji Pozarządowych (OWOP);
- **Strona internetowa** – OWES posiadał stronę internetową <https://www.owesbialystok.pl/>. Strona prezentuje założenia projektu, ofertę OWES w Białymstoku, aktualności oraz dane kontaktowe i zespół realizujący projekt
- **Serwisy społecznościowe** – konto na portalu Facebook, na którym zamieszczane są informacje o projekcie oraz bieżącej pracy OWES;
- **Ulotki** – opracowano ulotki informacyjno-promocyjne dotyczące projektu;
- **Prowadzenie punktu informacyjnego** – udzielanie informacji telefonicznych i bezpośrednich na miejscu, w biurze, na temat możliwości pozyskania dofinansowania na rozwój PES, przekształcenia PES w PS oraz możliwości finansowania nowych miejsc pracy powstających w PS.

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej w Subregionie Bielskim w 2024 r. realizował następujące działania o charakterze informacyjno-promocyjnym:

- **Strona internetowa** – utworzona została strona internetowa OWES: <https://owes.podlasie.pl/>;
- **Serwisy społecznościowe** – został utworzony profil OWES na portalu Facebook;
- **Prowadzenie punktu informacyjnego** – zostało utworzone biuro projektu w Bielsku Podlaskim (Kazimierzowska 14 w budynku biblioteki miejskiej), które pełni rolę punktu informacyjnego.

Łomżyński Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej (ŁOWES) w 2024 r. realizował następujące działania o charakterze informacyjno-promocyjnym:

- **Seminaria** – przeprowadzone spotkania w miejscowościach: Szepietowo, Kolno, Wysokie Mazowieckie oraz Grajewo miały na celu zaprezentowanie działalności OWES oraz dostępnych form wsparcia dla NGO, PS i innych podmiotów zainteresowanych rozwojem ekonomii społecznej. Spotkania były także okazją do

wymiany doświadczeń, zadawania pytań oraz nawiązania bezpośrednich relacji, co umożliwiło efektywne dotarcie do lokalnych organizacji i osób zainteresowanych rozwojem działalności społeczno-gospodarczej w regionie;

- **Konferencje** – zorganizowano Konferencję „Ekonomia Społeczna w Subregionie Łomżyńskim”, gdzie omówiono wyzwania i możliwości rozwoju ES w subregionie. W trakcie konferencji zostały poruszone m.in. kwestie związane z zatrudnieniem osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, innowacjami społecznymi oraz współpracą między sektorem publicznym, prywatnym i obywatelskim;
- **Doradztwo** – prowadzono na bieżąco przez doradców kluczowych OWES w zależności od potrzeb PES/PS. Spotkania umawiane indywidualnie;
- **Newsletter** – regularne wysyłanie newsletterów stanowi kluczowy element skutecznej komunikacji – możliwe jest nie tylko informowanie o bieżących wydarzeniach, ale także angażowanie odbiorców, edukowanie ich na temat możliwości wsparcia oraz dzielenie się najlepszymi praktykami w obszarze ES. Zostało wysłanych co najmniej 8 newsletterów.
- **Strona internetowa** – <https://lowes.org.pl/> oferuje kompleksowe informacje na temat wsparcia dla organizacji pozarządowych, spółdzielni socjalnych i przedsiębiorstw społecznych. Strona zawiera również informacje o punktach informacyjnych, partnerach projektu oraz polityce prywatności;
- **Serwisy społecznościowe** – został utworzony profil OWES na portalu Facebook;
- **Publikacja artykułów w prasie lokalnej** – artykuł w „Gazecie Grajewskiej” o działalności OWES oraz zachęcający do współpracy NGO oraz PS w regionie. Artykuł na stronie ngo.pl pt. "Konferencja Ekonomia Społeczna w Subregionie Łomżyńskim" opisuje wydarzenie, które miało miejsce 30 października 2024 roku w Łomży.
- **Wywiady w mediach** – wywiad z koordynatorem projektu dla portalu mylomza.pl, w którym przedstawiono działania podejmowane w ramach wspierania ekonomii społecznej w regionie. Wywiad skupia się na tworzeniu nowych miejsc pracy oraz wspieraniu rozwoju PS i NGO w subregionie Łomżyńskim.
- **Ulotki** – zostały wykonane ulotki celem promocji i zwiększenia świadomości o ekonomii społecznej. Zawierają kluczowe informacje na temat przedsiębiorczości społecznej, możliwości wsparcia oraz korzyści wynikających z działalności w sektorze ES. Dzięki ich dystrybucji zwiększono dostęp do wiedzy o ekonomii społecznej oraz wsparcia, jakie mogą uzyskać organizacje pozarządowe i przedsiębiorstwa społeczne.
- **Plakaty** – opracowano i wydrukowano plakaty promocyjne, które zostały umieszczone w biurach ŁOWES w Łomży, Grajewie oraz Kolnie. Materiały te zawierają kluczowe informacje na temat ES, wsparcia oferowanego przez ŁOWES oraz korzyści płynących z prowadzenia działalności w sektorze ekonomii społecznej. Dzięki szerokiej dystrybucji zwiększono dostęp do wiedzy oraz możliwości wsparcia dla organizacji pozarządowych i przedsiębiorstw społecznych w regionie.

- **Prowadzenie punktu informacyjnego** – prowadzone są punkty informacyjne w miejscowościach: Kolno, Łomża, Grajewo oraz Wysokie Mazowieckie. Celem tych punktów jest zapewnienie do informacji na temat dostępnych form wsparcia w ramach ES. W punktach informacyjnych oferowane są doradztwo, materiały edukacyjne oraz szczegółowe informacje na temat możliwości pozyskania dotacji, uczestnictwa w szkoleniach, a także innych działań wspierających rozwój ekonomii społecznej. Punkty te pełnią także rolę konsultacyjną, gdzie osoby i organizacje mogą uzyskać pomoc w zakresie rozwiązywania problemów związanych z działalnością społeczną, finansową i organizacyjną.

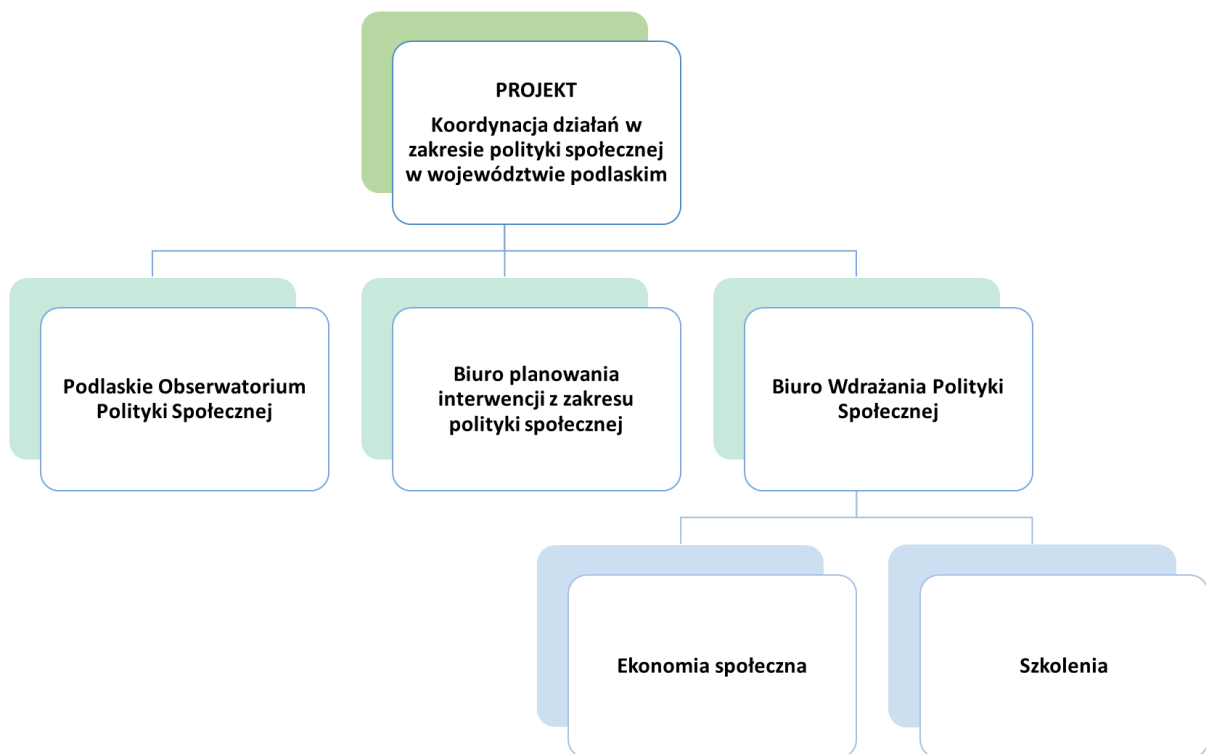
Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej w Suwałkach w 2024 r. realizował następujące działania o charakterze informacyjno-promocyjnym:

- **Targi** – OWES był wystawcą podczas Targów Pracy odbywających się w dniu 21.02.2024 r. w centrum handlowym Plaza Suwałki;
- **Doradztwo** – udzielano doradztwa indywidualnego oraz grupowego, polegającego na wsparciu procesu tworzenia i towarzyszenia w rozwoju PES i PS; **Doradztwo ogólne** – udzielano doradztwa w zakresie m. in. zakładania i rejestrowania PS i PES (kilka procesów rejestracyjnych rozpoczętych), prowadzenia działalności statutowej, sposobów finansowania działań; **Doradztwo biznesowe** – udzielono doradztwa w zakresie działalności gospodarczej i działalności pożytku publicznego, rozpoznanie rynku;
- **Strona internetowa** – <http://owes.ares.suwalki.pl>;
- **Serwisy społecznościowe** – prowadzono profil na FB „Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej w Suwałkach”;
- **Publikacja artykułów w prasie lokalnej** – suwałki.info, Radio Białystok;
- **Ulotki** – kolportaż ulotek wśród JST i ich jednostek podległych, NGO;
- **Plakaty** – kolportaż plakatów wśród JST i ich jednostek podległych, NGO;
- **Inne** – prelekcje w szkole, WTZ, DPS w ramach 127 spotkań grupowych i 5 grup nieformalnych po 10 osób – przeprowadzonych w sposób pobudzający zainteresowanie ES.

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Białymstoku w dniu 16 lutego 2024 r. podpisał umowę na realizację projektu pt. „**Koordynacja działań w zakresie polityki społecznej w województwie podlaskim**” w ramach Działania 04.13: Wysokiej jakości system włączenia społecznego, Programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 (FERS), współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, w ramach typu projektów pn. Działania ROPS w zakresie usług społecznych, pomocy społecznej, ES i aktywnej integracji, służące włączeniu społecznemu, realizowane na poziomie wojewódzkim. Okres realizacji projektu od 1 października 2023 r. do 31 grudnia

2028 roku. Celem projektu jest przede wszystkim uspołnienienie polityki włączenia społecznego realizowanej w regionie, jak również wypracowanie mechanizmu jej sprawniejszej koordynacji i lepszego przepływu informacji pomiędzy poziomem krajowym a województwem podlaskim oraz między różnymi podmiotami wewnątrz województwa. W ramach projektu są realizowane trzy zadania: Podlaskie Obserwatorium Polityki Społecznej, Biuro Planowania Interwencji z Zakresu Polityki Społecznej oraz Biuro Wdrażania Polityki Społecznej (Rysunek 2.).

Rysunek 2. Zakres zadań projektu pn. „Koordynacja działań w zakresie polityki społecznej w województwie podlaskim”

Źródło: Opracowanie własne

W roku objętym sprawozdaniem w ramach projektu zrealizowano następujące działania informacyjno-promocyjne:

- **Certyfikowanie PES** – certyfikowano jeden podmiot Znakiem Jakości Zakup Prospołeczny oraz przedłużono 15 dotychczasowych certyfikatów;
- **Targi** – zorganizowano XIII Podlaskie Targi Ekonomii Społecznej pod hasłem „Społecznie Wkręcenii” w dniu 29.09.2024 r. na Rynku Kościuszki w Białymstoku;
- **Doradztwo** – zorganizowano 3 spotkania w ramach usługi doradczej z zakresu wypracowania jednolitego regulaminu udzielania dotacji dla pracowników ROPS w Białymstoku oraz OWES z terenu województwa podlaskiego oraz organizowano wsparcie w ramach usługi doradczej w zakresie opracowania i aktualizacji

dokumentów strategicznych dla JST poprzez wprowadzenie do dokumentów strategicznych JST zapisów dotyczących ES lub tworzenia lokalnych planów rozwoju ES (5 gmin), a także doradztwo w zakresie tworzenia i wdrażania lokalnych planów deinstytucjonalizacji usług społecznych (LPDI) (8 gmin);

- **Strona internetowa** – utworzono i aktualizowano stronę internetową projektu <https://rops-bialystok.pl/fers/>;
- **Serwisy społecznościowe** – utworzono i aktualizowano serwis społecznościowy na portalu Facebook <https://www.facebook.com/koordynacja.podlaskie/>;
- **Inne** – zorganizowano spotkanie robocze ROPS i nowych OWES.

W ramach zadania samorządowego (ROPS/14) **Realizacja „Wieloletniego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej w województwie podlaskim do roku 2027. Ekonomia Solidarności Społecznej”** przeprowadzono działanie promocyjne w formie materiałów promocyjnych tj. toreb jutowych oraz kubków termicznych, zawierających hasło „SPOŁECZNIE WKRĘCENI”, pod którym kryją się osoby i podmioty ekonomii społecznej silnie zaangażowane w działalność społeczną. Materiały promocyjne rozdawano w dniu 18.12.2024 r. w Podlaskim Urzędzie Wojewódzkim podczas konferencji pn. „Bezpieczna rodzina”, zorganizowanej przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Białymstoku oraz Wydział Polityki Społecznej Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego.

Wskaźnik 3. Liczba szkół, w których prowadzono działania upowszechniające wiedzę o ES

Trzeci wskaźnik w zakresie priorytetu ekonomia społeczna i solidarna powszechnie i pozytywnie postrzegana przez mieszkańców województwa podlaskiego dotyczy liczby szkół, w których prowadzono działania upowszechniające wiedzę o ES. Kluczem do kształtowania pozytywnych postaw wobec ekonomii społecznej wśród młodzieży jest pokazanie młodemu człowiekowi korzyści jakie przynosi działalność w tej sferze. W 2024 r. jedynie OWES-y z subregionu łomżyńskiego oraz suwalskiego prowadziły działania w szkołach. Łomżyński OWES zorganizował w Akademii Łomżyńskiej konferencję pn. „Ekonomia Społeczna w Subregionie Łomżyńskim”, gdzie słuchaczami konferencji byli również studenci i pracownicy ww. uczelni. Natomiast Suwalski OWES wzorem lat ubiegłych zorganizował pogadankę uczniom Zespołu Szkół Technicznych w Suwałkach o przedsiębiorczości i ekonomii społecznej – placówkę jako wskaźnik wykazano w monitoringu za 2023 r.

W związku z powyższym wartość monitorowanego wskaźnika w 2024 r. zanotowano na poziomie 1 (Tabela nr 3.). Na poziom wskaźnika niewątpliwie wpłynął przedłużający się nabór i weryfikacja wniosków na OWES-y działające w ramach nowej perspektywy finansowej – to one w ubiegłych latach prowadziły szereg działań edukacyjnych dla uczniów.

Tabela 3. Liczba szkół, w których prowadzono działania upowszechniające wiedzę o ES
w 2024 r.

Szkoła	OWES Białystok	OWES Bielsk	OWES Łomża	OWES Suwałki	ROPS
Przedszkole	0	0	0	0	0
Szkoła podstawowa	0	0	0	0	0
Szkoły ponadpodstawowe (średnie i policealne)	0	0	0	1 ¹	0
Szkoły wyższe	0	0	1	0	0
Suma	0	0	1	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OWES i ROPS

¹ Wykazano we wskaźniku w Monitoringu WPRES za 2023 r.

2.2 Priorytet II. Trwałe i silne przedsiębiorstwa społeczne i podmioty ekonomii społecznej w województwie podlaskim

Priorytet drugi (Trwałe i silne przedsiębiorstwa społeczne i podmioty ekonomii społecznej w województwie podlaskim) realizowany jest w województwie podlaskim poprzez następujące cele:

- Zwiększenie liczby przedsiębiorstw społecznych i podmiotów ekonomii społecznej tworzonych przez osoby prawne,
- Zwiększenie stabilności i konkurencyjności przedsiębiorstw społecznych i podmiotów ekonomii społecznej działających w województwie podlaskim,
- Zwiększenie poziomu jakości zatrudnienia w PS i PES,
- Budowanie więzi pomiędzy ES i biznesem,
- Rozwijanie zwrotnych i bezzwrotnych instrumentów wsparcia (dla PS i PES).

W niniejszym priorytecie założono do osiągnięcia 3 wskaźniki, które wskazano w poniższej tabeli.

Tabela 4. Wskaźniki i ich poziom realizacji w priorytecie II

Nazwa wskaźnika	Źródło danych	Wartość bazowa (wartość wskaźnika osiągnięta w 2021 r.)	Wartość wskaźnika osiągnięta w 2022 r.	Wartość wskaźnika osiągnięta w 2023 r.	Wartość wskaźnika osiągnięta w 2024 r.	Wartość wskaźnika do osiągnięcia na koniec 2027 r.
Liczba PS	MRPiPS ROPS	98	120	122	18	90
Liczba istniejących miejsc pracy w PS dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	OWES	156	184	50	118 ²	158
Liczba jednostek reintegracji społeczno-zawodowej	ROPS	52	56	57	53	55

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MRPiSP, OWES i ROPS

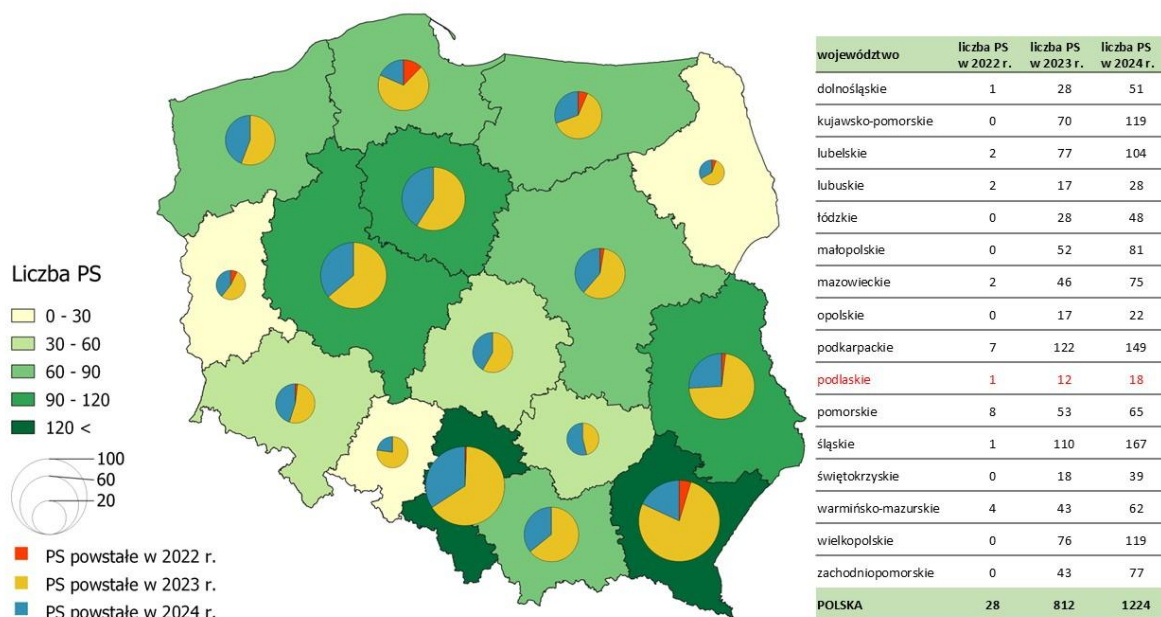
Wskaźnik 1. Liczba przedsiębiorstw społecznych

² Źródło danych: roczne sprawozdania przedsiębiorstw społecznych za 2024 r.

Do dnia 30 października 2022 r., czyli do dnia wejścia w życie ustawy o ekonomii społecznej (Dz. U. 2022 poz. 1812) proces nadania statusu PS odbywał się zgodnie z wytycznymi CT9 (status nadawany był przez OWES). Z uwagi na pandemię COVID-19 Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej podjęło decyzję o czasowym zawieszeniu stosowania niektórych zapisów Wytycznych w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020 (CT9), a co za tym idzie wszystkie statusy przedsiębiorstw społecznych nadane przed dniem 1 lutego 2020 r. utrzymywały ważność do dnia 31 grudnia 2023 r. Po tej dacie podmioty (119 PS w woj. podlaskim), które uzyskały status przedsiębiorstwa społecznego na „starych zasadach” utraciły go.

Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej status przedsiębiorstwa społecznego jest nadawany z ramienia Wojewody, zaś obowiązek prowadzenia bazy PS spoczywa na Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej. Zgodnie ze stanem na 31 grudnia 2024 r. w Polsce funkcjonowało łącznie 1 224 przedsiębiorstwa społeczne (utworzonych zgodnie z zapisami ustawy). Przewodzącymi regionami, w liczbie nowoutworzonych PS są województwa: podkarpackie (149 PS) oraz śląskie (167 PS). Najmniejszy przyrost przedsiębiorstw społecznych zanotowano w województwach: lubuskim (28 PS), opolskim (22 PS) oraz podlaskim, które plasuje się na ostatnim miejscu w zestawieniu.

Rysunek 3. Liczba przedsiębiorstw społecznych w Polsce w 2024 r. utworzonych zgodnie z zapisami ustawy o ekonomii społecznej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MRPiPS

Według Rejestru Jednostek Pomocy Społecznej w województwie podlaskim do końca 2024 r. status PS na tzw. „nowych warunkach” uzyskało 18 podmiotów. W porównaniu do roku 2023 liczba przedsiębiorstw społecznych (utworzonych zgodnie z ustawą) w regionie wzrosła o 6 PS. Przyrost przedsiębiorstw społecznych nastąpił o 4 w subregionie białostockim i o 2 w łomżyńskim.

Wartość wskaźnika liczby przedsiębiorstw społecznych w woj. podlaskim uzyskana w roku objętym sprawozdaniem wyniosła 16,2% wskaźnika docelowego założonego w WPRES do osiągnięcia na koniec 2027 r. (90 PS). W roku 2023 r. wskaźnik wynosił 135,5% wartości wskaźnika docelowego (122 PS). Na drastyczny spadek wartości wskaźnika ma wpływ fakt, iż od czasu pandemii do końca 2023 r. żadne PS (utworzone zgodnie z wytycznymi CT9) nie zostało skreślone z listy, niezależnie od tego czy nadal funkcjonowało i spełniało kryteria.

W poniższym zestawieniu tabelarycznym przedstawiono informacje na temat liczby przedsiębiorstw społecznych w województwie podlaskim w 2024 r. z podziałem na subregiony z uwzględnieniem formy prawnej przedsiębiorstw społecznych.

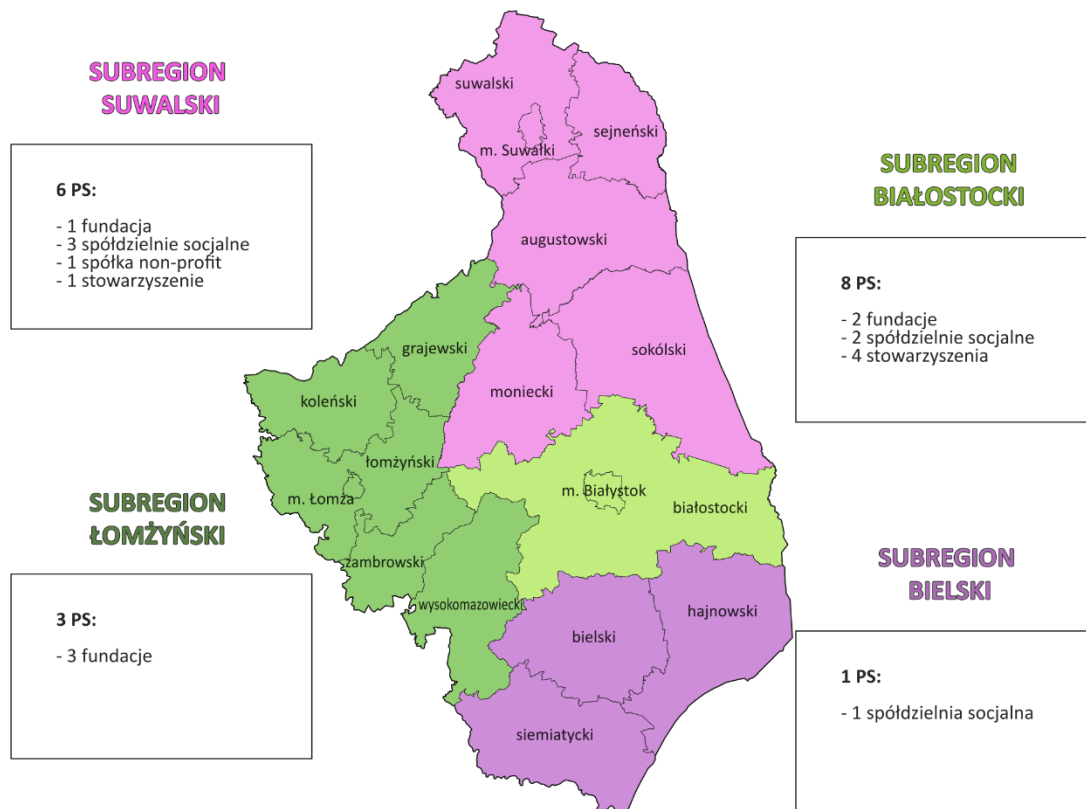
Tabela 5. Formy prawne przedsiębiorstw społecznych w woj. podlaskim w 2024 r. (N=18)

Subregion	Fundacja	Spółdzielnia Socjalna	Spółka Non-Profit	Stowarzyszenie	Suma
białostocki	2	2	0	4	8
bielski	0	1	0	0	1
łomżyński	3	0	0	0	3
suwalski	1	3	1	1	6
suma	6	6	1	5	18

Źródło: opracowanie własne na podstawie listy przedsiębiorstw społecznych MRPiPS

Na terenie województwa podlaskiego działają cztery formy prawne przedsiębiorstw społecznych: fundacje, spółdzielnie socjalne, spółki non-profit, stowarzyszenia. Najczęściej występującą formą prawną przedsiębiorstw społecznych w 2024 r. były fundacje (6) oraz spółdzielnie socjalne (6), zaś najrzadziej występującą spółki non-profit (1).

Rysunek 4. Przedsiębiorstwa społeczne w woj. podlaskim w 2024 r. z podziałem na subregiony (n=18)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MRPiPS

W poniższych zestawieniach tabelarycznych przedstawiono dane na temat przedsiębiorstw społecznych działających na koniec 2024 r. w województwie podlaskim w poszczególnych subregionach.

Tabela 6. Przedsiębiorstwa społeczne działające na terenie subregionu białostockiego w 2024 r. (N=8)

Lp.	Nazwa przedsiębiorstwa społecznego	Forma prawna
1.	Fundacja Pomocy Pokrzywdzonym w Biznesie „VICI EXITUS”	fundacja
2.	Fundacja „Pro Anima”	fundacja
3.	SPÓŁDZIELNIA SOCJALNA „ACTIVE GO” W BIAŁYMSTOKU	spółdzielnia socjalna
4.	Spółdzielnia Socjalna O&L w Białymstoku	spółdzielnia socjalna
5.	Stowarzyszenie Bliżej Siebie Białystok-Eindhoven	stowarzyszenie
6.	Towarzystwo Wspierania Inicjatyw Społecznych Alpi	stowarzyszenie
7.	„TOWARZYSTWO AMICUS”	stowarzyszenie
8.	Stowarzyszenie My dla Innych	stowarzyszenie

Źródło: opracowanie własne na podstawie Bazy Przedsiębiorstw Społecznych oraz RJPS

Tabela 7. Przedsiębiorstwa społeczne działające na terenie subregionu bielskiego w 2024 r.
(N=1)

Lp.	Nazwa przedsiębiorstwa społecznego	Forma prawna
1.	Spółdzielnia Socjalna „Integracja” w Bielsku Podlaskim	spółdzielnia socjalna

Źródło: opracowanie własne na podstawie Bazy Przedsiębiorstw Społecznych oraz RJPS

Tabela 8. Przedsiębiorstwa społeczne działające na terenie subregionu łomżyńskiego w 2024 r. (N=3)

Lp.	Nazwa przedsiębiorstwa społecznego	Forma prawna
1.	Fundacja Dwa Serca	fundacja
2.	Fundacja Działań Lokalnych LOGOS	fundacja
3.	Fundacja DR OTIS	fundacja

Źródło: opracowanie własne na podstawie Bazy Przedsiębiorstw Społecznych oraz RJPS

Tabela 9. Przedsiębiorstwa społeczne działające na terenie subregionu suwalskiego w 2024r.
(N=6)

Lp.	Nazwa przedsiębiorstwa społecznego	Forma prawna
1.	Fundacja Pro Sudovia	fundacja
2.	Spółdzielnia Socjalna JEDYNECZKA	spółdzielnia socjalna
3.	Handlowo Usługowa Spółdzielnia Socjalna „FamaCo” z siedzibą w Augustowie	spółdzielnia socjalna
4.	Wielobranżowa Spółdzielnia Socjalna "EKOSEJNY" w Sejnach	spółdzielnia socjalna
5.	Smaki Podlasia – Spichlerz Suwalszczyzny Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością non-profit	spółka non profit (sp. z o.o.)
6.	Stowarzyszenie Kulturalne KOSTROMA	stowarzyszenie

Źródło: opracowanie własne na podstawie Bazy Przedsiębiorstw Społecznych oraz RJPS

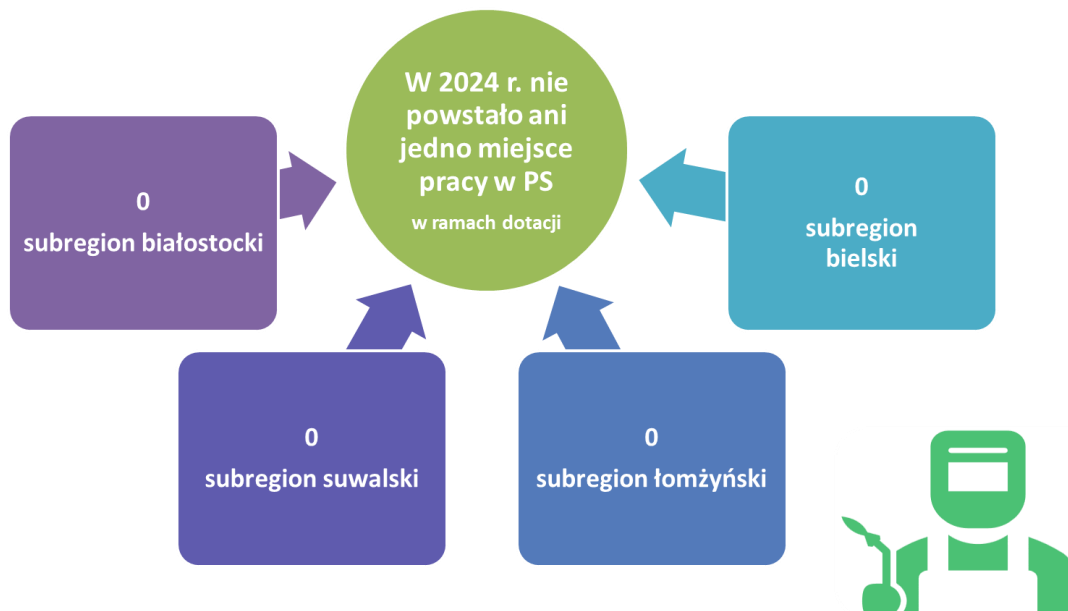
Wskaźnik 2. Liczba istniejących miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym

Jednym ze wskaźników, w priorytecie dotyczącym trwałych i silnych przedsiębiorstw społecznych i podmiotów ekonomii społecznej w województwie podlaskim jest liczba istniejących miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Dotychczasowe doświadczenia wskazują na fakt, iż istotnym impulsem do tworzenia dobrej jakości nowych miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych są środki z Europejskiego Funduszu Społecznego. Z uwagi na konieczność zapewnienia trwałości zatrudnienia należy dążyć do tworzenia w podmiotach ekonomii społecznej takich miejsc pracy, które funkcjonować będą także po zakończeniu korzystania ze wsparcia publicznego.

Istotnym czynnikiem tworzenia miejsc pracy w PS jest działalność OWES-ów, które są podstawowymi instytucjami wsparcia przedsiębiorstw społecznych w Polsce. OWES-y świadczą usługi doradztwa dla istniejących podmiotów ekonomii społecznej oraz szkolą osoby zainteresowane założeniem przedsiębiorstwa społecznego czy ekonomizacją swojej organizacji pozarządowej. Pomagają również w pozyskiwaniu dotacji, na rozwój podmiotów ekonomii społecznej. Poniekąd jednym z kluczowych działań OWES jest wspieranie tworzenia miejsc pracy w PS.³

Z danych pozyskanych od OWES wynika, że na koniec 2024 r. w województwie podlaskim nie powstało ani jedno miejsce pracy utworzone w ramach dotacji. Analizując poziom wskaźnika należy wziąć pod uwagę, iż OWES-y rozpoczęły swoją działalność dopiero w drugiej połowie roku sprawozdawczego, a pomoc PS-om w utworzeniu miejsc pracy ściśle wynika z jednolitego regulaminu udzielania wsparcia finansowego na utworzenie i utrzymanie miejsca pracy w przedsiębiorstwie, którego ostateczna wersja została wypracowana dopiero na początku 2025 r. Co nie znaczy, że OWES-y nie podejmowały działań w kierunku rozwoju działalności PS oraz PES np.: spotkania informacyjne o możliwych formach wsparcia oraz powołanie Lokalnego Zespołu ds. Rozwoju Ekonomii Społecznej przez OWES w subregionie łomżyńskim, czy utworzenie przez OWES w subregionie bielskim trzech Inkubatorów Przedsiębiorczości Społecznej.

Rysunek 5. Liczba miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym utworzonych w ramach dotacji OWES w 2024 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OWES

³ Informacja o wielkości dofinansowania OWES oraz wskaźnikach dot. tworzenia miejsc pracy w PS i wsparcia PES na str. 62-63.

W oparciu o WPRES źródłem danych do wskaźnika są informacje pozyskane od OWES-ów. Jednakże, należy pamiętać, iż OWES-y wykazują tylko miejsca pracy w PS utworzone w ramach swoich dotacji. W związku z tym, informacje o wskaźniku powinny być przede wszystkim pozyskiwane z rocznych sprawozdań przedsiębiorstw społecznych, które zgodnie z ustawą z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej, mają obowiązek złożenia sprawozdania do 31 marca roku, następującego po roku sprawozdawczym za który jest składane to sprawozdanie i przekazania go wojewodzie właściwemu ze względu na siedzibę.

Zgodnie z danymi pozyskanymi od Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego z rocznych sprawozdań przedsiębiorstw społecznych za 2024 r. wynika, iż w podlaskich PS pod koniec roku objętego monitoringiem liczba osób zatrudnionych na podstawie umowy o pracę lub spółdzielczej umowy o pracę wynosiła 278 osób, w tym w wymiarze: niższym niż 1/2 pełnego wymiaru czasu pracy – 16 osób, 1/2 pełnego wymiaru czasu pracy – 28 osób, wyższym niż 1/2 pełnego wymiaru czasu pracy, a niższym niż pełen etat – 44 osoby, w wymiarze pełnego wymiaru czasu pracy – 190 osób. Liczba osób zatrudnionych na podstawie umowy cywilnoprawnej to 73 osoby, a liczba osób prowadzących jednoosobową działalność gospodarczą, niebędących pracodawcami, świadczących na rzecz przedsiębiorstwa społecznego usługi przez nieprzerwany okres co najmniej 3 miesięcy – 19 osób. W sumie przedsiębiorstwa społeczne zatrudniały 370 osób, w tym liczba osób nowo zatrudnionych wynosiła 51 osób.

Tabela 10. Zatrudnienie w PS z terenu woj. podlaskim w 2024 r.

Zatrudnienie w PS	Zatrudnienie ogółem [os.]	w tym osób zagrożonych wykluczeniem społecznym [os.]	Udział osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w zatrudnieniu ogółem [%]
Liczba osób zatrudnionych w PS	370	118	31,9
liczba nowo zatrudnionych osób w PS	51	13	25,5

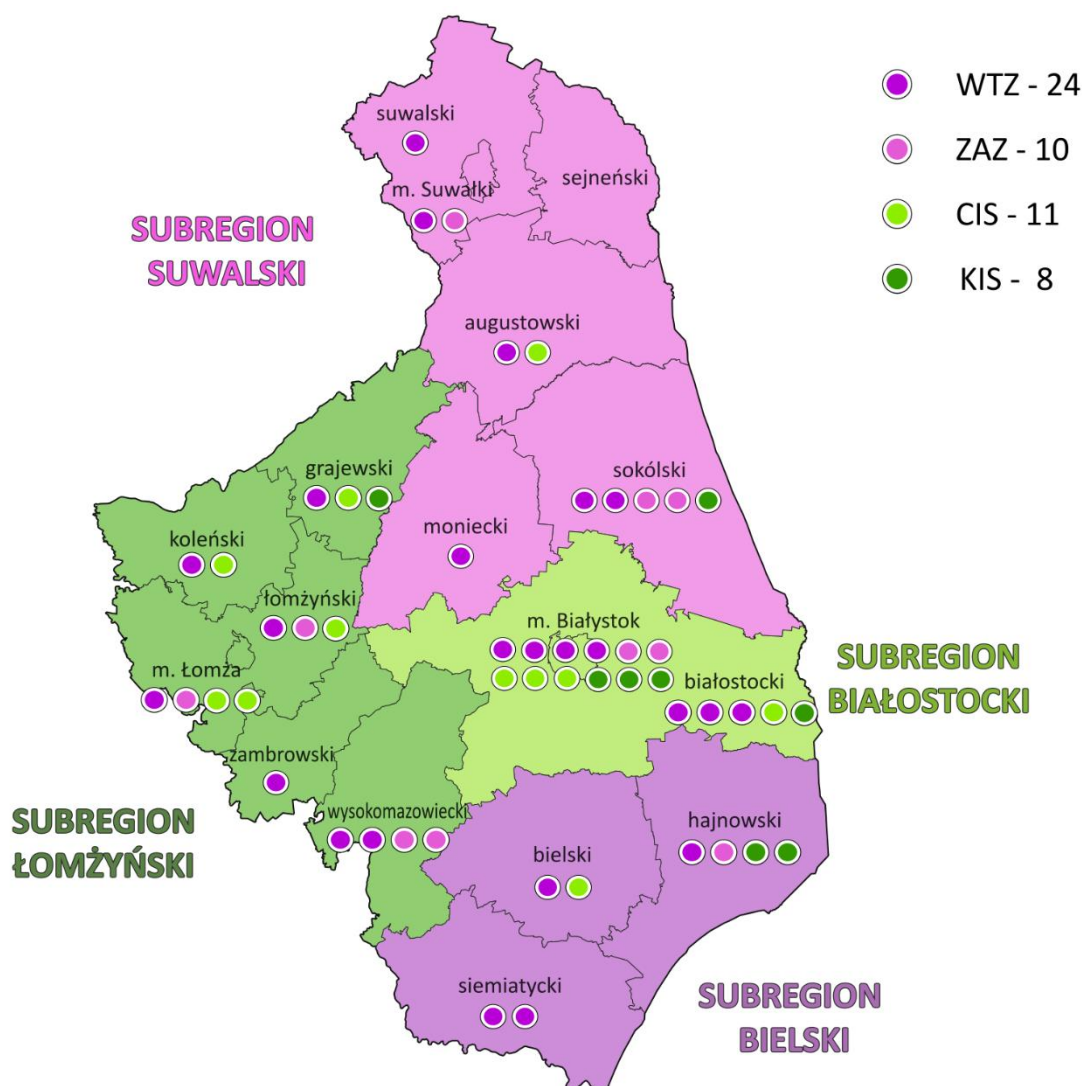
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUW

Natomiast liczba istniejących miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w 2024 r. wynosiła 118, w tym w roku objętym sprawozdaniem zatrudniono 13 osób z grupy zagrożonych wykluczeniem. Biorąc pod uwagę powyższe, wskaźnik tj. liczba istniejących miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym osiągnięto na poziomie 118 miejsc pracy.

Wskaźnik 3. Liczba jednostek reintegracji społeczno-zawodowej

Jednostki reintegracji społeczno-zawodowej pełnią bardzo ważną rolę w systemie ekonomii społecznej, integracji społecznej, jak również rynku pracy. Podmioty te tworzą możliwości długoterminowego treningu kompetencji społecznych i zawodowych dla osób znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji, przygotowując je do wejścia na rynek pracy. Wyróżnia się następujące jednostki reintegracji społeczno-zawodowej: centra integracji społecznej (CIS), kluby integracji społecznej (KIS), warsztaty terapii zajęciowej (WTZ) oraz zakłady aktywności zawodowej (ZAZ). Na poniższym Rysunku nr 7 przedstawiono informacje na temat liczby oraz lokalizacji aktywnych jednostek w województwie podlaskim w 2024 r.

Rysunek 6. Liczba jednostek reintegracji społeczno-zawodowej w woj. podlaskim w 2024r. (N=53)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUW i PFRON

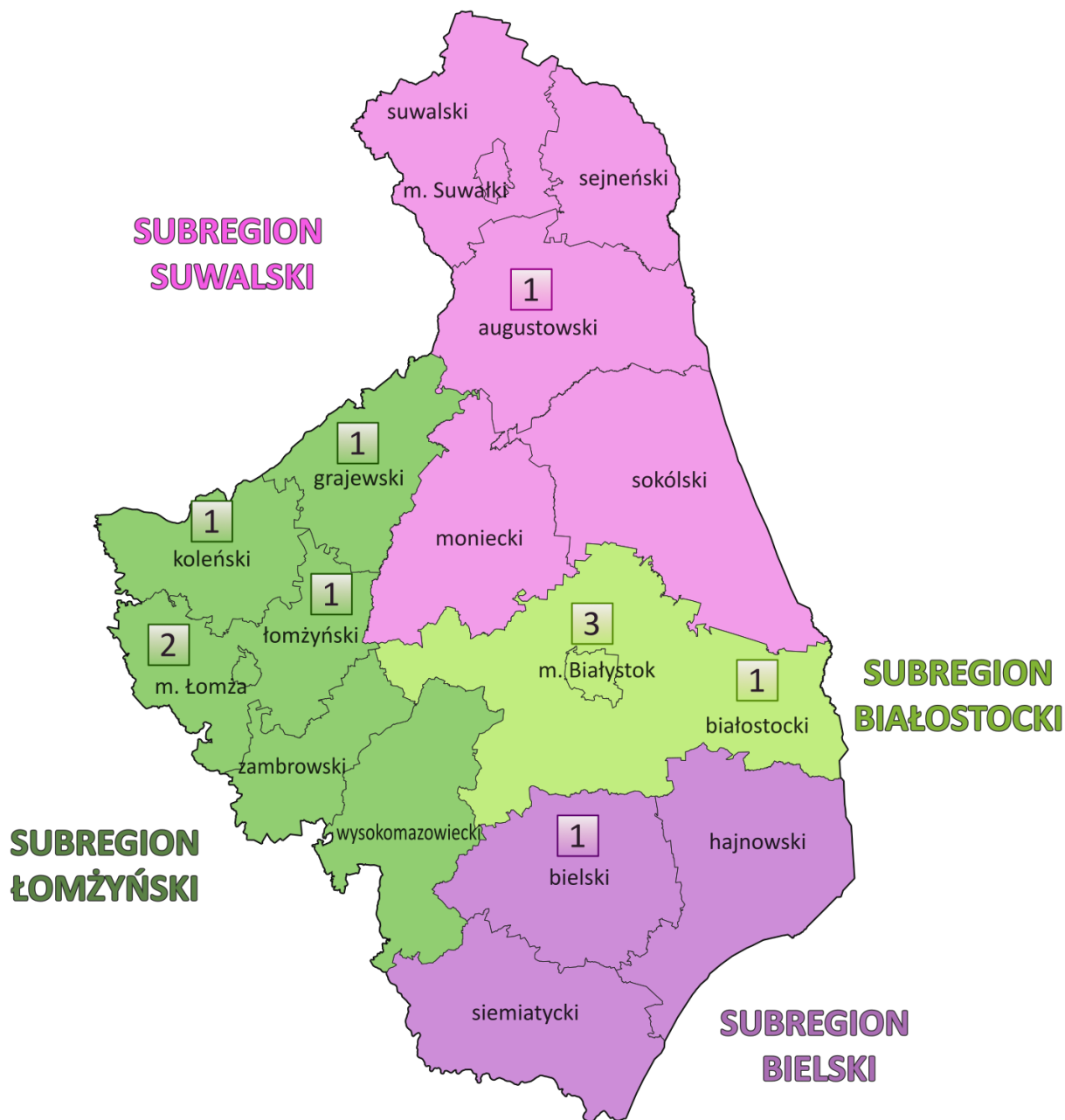

Centrum Integracji Społecznej (CIS) to jednostka organizacyjna utworzona przez jednostkę samorządu terytorialnego lub organizację pozarządową, realizującą reintegrację zawodową i społeczną poprzez prowadzenie dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym programów edukacyjnych, obejmujących m.in. nabywanie umiejętności zawodowych, przekwalifikowanie lub podwyższanie kwalifikacji zawodowych oraz nabywanie innych umiejętności niezbędnych do codziennego życia. CIS nie jest samodzielnym podmiotem prawnym lecz formą prawną adresowaną do instytucji oraz organizacji pozarządowych pracujących z osobami zagrożonymi wykluczeniem społecznym⁴. Głównym celem CIS jest aktywizacja zawodowa i społeczna osób długotrwale bezrobotnych, zagrożonych wykluczeniem społecznym. CIS jest miejscem, które daje szansę na ponowne włączenie się do życia społecznego oraz prawidłowe pełnienie ról zawodowych i rodzinnych przez jego uczestników. Podejmowane przez CIS działania z zakresu reintegracji społecznej i zawodowej dążą do usamodzielnienia uczestników i wyprowadzenia ich poza system pomocy społecznej.

Z danych Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Białymstoku wynika, że na terenie województwa podlaskiego w 2024 r. działało 11 Centrów Integracji Społecznej. W stosunku do 2023 roku nastąpił spadek o siedem podmiotów, który jest spowodowany projektowym charakterem prowadzenia CIS.

⁴ <http://rynekpracy.org/x/413658>

Rysunek 7. Centra Integracji Społecznej w woj. podlaskim w 2024 r. (N=11)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUW

Szczegółowe informacje dotyczące danych teleadresowych CIS przedstawiono w poniższym zestawieniu tabelarycznym.

Tabela 11. Centra Integracji Społecznej w woj. podlaskim w 2024 r.

Lp.	Nazwa	Adres	Telefon	E-mail
1.	CIS „Przystań” w Łapach	ul. Chełmońskiego 2 18-100 Łapy	691 533 804	ania1509@wp.pl

Lp.	Nazwa	Adres	Telefon	E-mail
2.	CIS „Żelazna” w Białymstoku	ul. Grunwaldzka 76 15-893 Białystok	500 191 198	ciszelazna@gmail.com
3.	CIS „Druga Szansa” w Piątnicy Poduchownej	ul. Stawiskowa 6 18-421 Piątnica	513 088 286	cis-lomza@o2.pl
4.	CIS HOLOS w Białymstoku	ul. Baranowicka 79/1 15-554 Białystok	509 165 356	holos.biuro@gmail.com
5.	CIS przy Stowarzyszeniu Inicjatyw Społeczno- Gospodarczych w Augustowie	1. ul. Mostowa 12D 16-300 Augustów 2. Kurianka 43 16-315 Lipsk	87 643 01 00	sisg@sisg.org.pl
6.	CIS w Białymstoku przy Fundacji Dialog	ul. Kolejowa 26 A 15-701 Białystok	85 742 40 90	cis@fundacjdialog.pl
7.	CIS w Boćkach	ul. Plac Armii Krajowej 5 17-111 Boćki	857 319 610	m.korniluk@gminabocki.pl
8.	CIS w Grajewie	ul. Os. Południe 36/1 19-200 Grajewo	86 261 12 50	cisgrajewo@wp.pl
9.	CIS w Łomży	1. ul. Dworna 13 18-400 Łomża 2. ul. Farna 1 18-400 Łomża 3. ul. Zielona 21 18-400 Łomża	602 720 633	cislomza@onet.pl
10.	CIS w Łomży przy Fundacji L	ul. Kard. St. Wyszyńskiego 30 18-400 Łomża	507 645 900	fundacja.lektor@gmail.com
11.	CIS FAMA w Kolnie	ul. M. Dąbrowskiej 4 pok. 104 18-500 Kolno	506 826 722	cis.fama.kolno@wp.pl

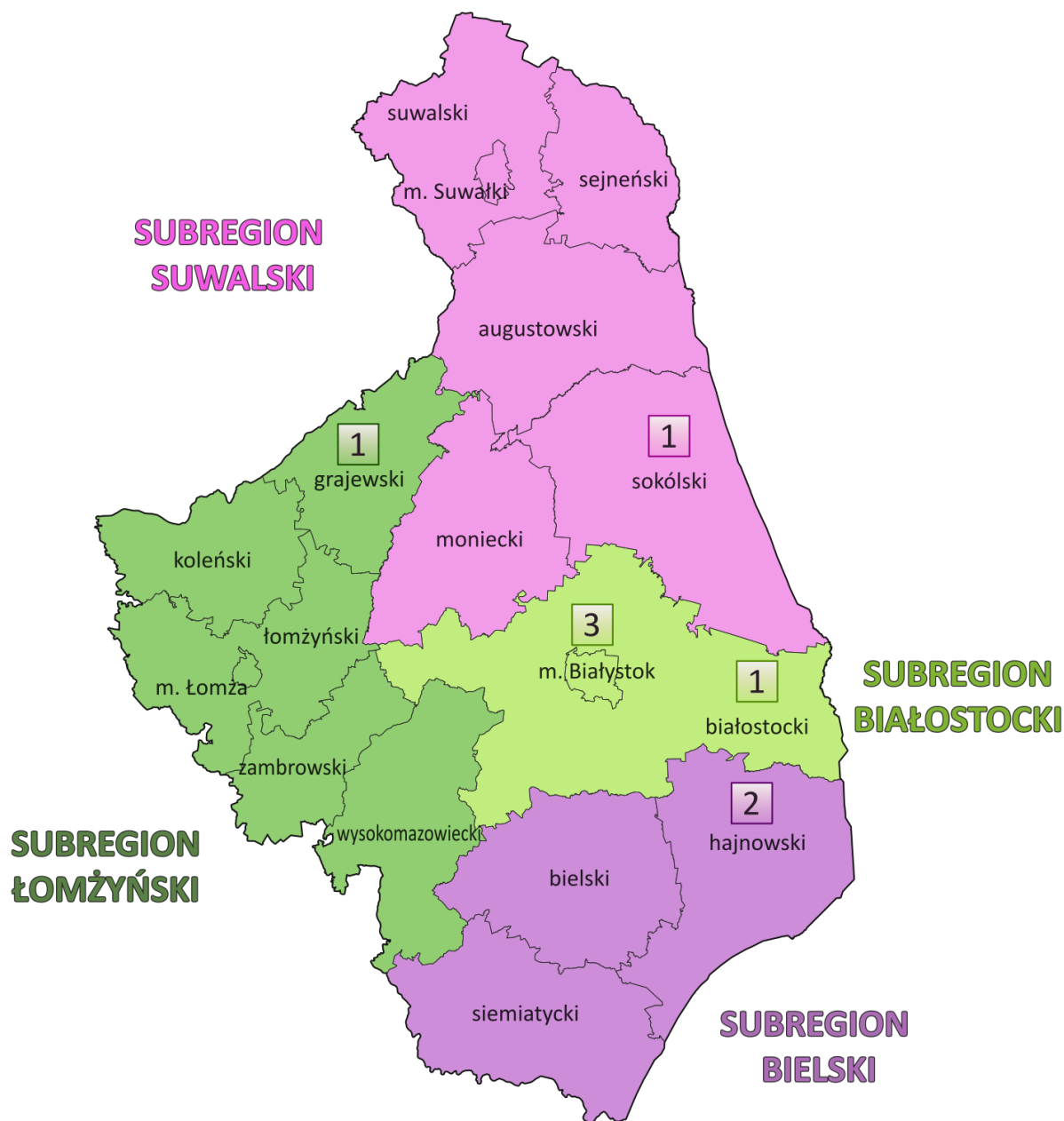
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUW

Jednym z podmiotów reintegracji społeczno-zawodowej są **Kluby Integracji Społecznej (KIS)**. Są to jednostki, których celem jest udzielenie pomocy osobom indywidualnym oraz ich rodzinom w odbudowywaniu i podtrzymywaniu umiejętności uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej, w powrocie do pełnienia ról społecznych oraz w podniesieniu kwalifikacji zawodowych, jako wartości na rynku pracy. KIS działa na rzecz integrowania się osób o podobnych trudnościach i problemach życiowych. To jednostka pomagająca samoorganizować się ludziom w grupy, podejmować wspólne inicjatywy i przedsięwzięcia w zakresie aktywizacji zawodowej, w tym zmierzające do tworzenia

własnych miejsc pracy. KIS zostaje powołany przez jednostkę samorządu terytorialnego lub organizację pozarządową.

Z danych pozyskanych z rejestru Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego w Białymstoku wynika, że w 2024 r. na terenie województwa podlaskiego zarejestrowanych było 8 Klubów Integracji Społecznej, o 2 więcej w porównaniu do ubiegłego roku.

Rysunek 8. Kluby Integracji Społecznej w woj. podlaskim w 2024 r. (N=8)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUW

Szczegółowe informacje w zakresie danych teleadresowych aktywnie działających KIS przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 12. Kluby Integracji Społecznej w woj. podlaskim w 2024 r. (N=8)

Lp.	Nazwa	Adres	Telefon	E-mail
1.	Klub Integracji Społecznej „Aktywni Razem” w Radziłowie	ul. Karwowska 48 19-213 Radziłów	862 736 199	kontakt@stowarzyszenie-podlasie.pl
2.	Klub Integracji Społecznej „Sukces w działaniu” w Łapach	ul. Leśnikowska 54 18-100 Łapy	85 715 68 13	kontakt@cuslapy.pl
3.	Klub Integracji Społecznej w Dubiczach Osocznych	Dubicze Osoczne 45 17-200 Hajnówka	85 682 31 95	gmina@gmina-hajnowka.pl
4.	Klub Integracji Społecznej w Sokółce	ul. Dąbrowskiego 12 16-100 Sokółka	85 711 20 64	opssok@op.pl
5.	Klub Integracji Społecznej „Nowa Droga” w Białymstoku	ul. Elektryczna 1/3 lok. 216 15-080 Białystok	607 645 779	kis@sciencepoint.pl
6.	Klub Integracji Społecznej „Kurnik” w Hajnówce	ul. 11 Listopada 22 17-200 Hajnówka	85 682 20 11	mops-hajnowka@home.pl
7.	Klub Integracji Społecznej w Białymstoku	ul. Brukowa 28/8 15-889 Białystok	85 653 77 53	kis@towarzystwoamicus.pl
8.	Klub Integracji Społecznej „Normalna Przyszłość” w Białymstoku	u. Suraska 1/lok.109 15-093 Białystok	504 064 020	m.barczak@normalnaprzyszlosc.org

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUW

Warsztaty Terapii Zajęciowej (WTZ) to placówki powołane do rehabilitacji społeczno-zawodowej osób z niepełnosprawnościami. Finansowane są ze środków PFRON, środków samorządowych i innych źródeł. Wśród zadań WTZ istotne miejsce zajmuje wsparcie osób z niepełnosprawnościami w uzyskiwaniu kompetencji do samodzielnego funkcjonowania w przestrzeni społeczno-zawodowej. Działania WTZ-ów opierają się na metodzie terapii

zajęciowej oraz indywidualnej pracy z klientem. W WTZ osoby z niepełnosprawnościami mają być wspierane w procesie wychodzenia na rynek pracy. Celem WTZ jest: aktywne wspomaganie procesu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnościami oraz stwarzanie osobom z niepełnosprawnościami, niezdolnym do podjęcia pracy możliwości rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia. Realizacji powyższych celów służy stosowanie technik terapii zajęciowej zmierzających do usamodzielnienia uczestników, poprzez wyposażenie ich w umiejętności wykonywania czynności życia codziennego oraz zaradności osobistej, a także rozwijania psychofizycznych sprawności oraz podstawowych i specjalistycznych umiejętności zawodowych, umożliwiającym uczestnictwo w szkoleniu zawodowym albo podjęcie pracy. Uczestnikami warsztatów mogą być osoby posiadające prawnie potwierdzony status niepełnosprawności, niezdolne do podjęcia pracy. Terapię prowadzoną w warsztacie realizuje się na podstawie indywidualnego programu rehabilitacji uczestnika, który zawiera informacje dotyczące osoby z niepełnosprawnością, planowanych działań wobec uczestnika i spodziewanych efektów tych działań.

Monitoring WPRES wykazuje, iż liczba WTZ na terenie województwa podlaskiego nie zmieniała się na przestrzeni lat. Jednak w roku 2022 Warsztaty Terapii Zajęciowej w Sejnach (przy Regionalnym Stowarzyszeniu na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Sejnach) przekształciły się w Środowiskowy Dom Samopomocy w Sejnach. Zatem liczba warsztatów terapii zajęciowej w roku sprawozdawczym wynosiła – 24. Analiza danych liczbowych wskazuje na fakt, iż sytuacja WTZ na terenie województwa podlaskiego jest stabilna (dofinansowanie z PFRON). Warsztat nie jest placówką samodzielną, ale stanowi część większej struktury organizacyjnej wyposażonej w osobowość prawną lub posiadającej zdolność do czynności prawnych – warsztaty funkcjonujące w województwie podlaskim są organizowane najczęściej przez fundacje, stowarzyszenia lub kościelne jednostki organizacyjne i katolickie organizacje charytatywne a w pojedynczych przypadkach: przez spółdzielnię i spółkę z o.o. Ich działalność finansowana jest ze środków PFRON, środków samorządowych i innych źródeł, przy czym są to stosunkowo stałe źródła finansowania. Dane adresowe dotyczące WTZ w województwie podlaskim przedstawiono w poniższym zestawieniu tabelarycznym.

Tabela 13. Warsztaty Terapii Zajęciowej w woj. podlaskim w 2024 r. (N=24)

Lp.	Nazwa	Adres	Telefon	E-mail
1.	Caritas Archidiecezji Białostockiej, Warsztaty Terapii Zajęciowej w Białymstoku	ul. Knyszyńska 12a 15-702 Białystok	(85) 673 13 01 697 020 098	wtz.bialystok@caritas.pl

Lp.	Nazwa	Adres	Telefon	E-mail
2.	Warsztaty Terapii Zajęciowej Zgromadzenia Sióstr Karmelitanek Dzieciątka Jezus w Siemiatyczach	ul. Bartosza Głowackiego 2, 17-300 Siemiatycze	(85) 656 11 78 790 771 121	wtziemiatycze@wp.pl
3.	Fundacja AC, Warsztaty Terapii Zajęciowej w Białymstoku	ul. Storczykowa 7 15-644 Białystok	793 862 675	wtzac@interia.pl
4.	Fundacja Rozwoju Przedsiębiorczości w Suwałkach, Warsztaty Terapii Zajęciowej im. Ks. Prałata Kazimierza Hamerszmita w Filipowie	ul. Stefana Batorego 25 16-424 Filipów	533 362 669	wtz@frp.pl
5.	Fundacja Vita Familiae, Warsztaty Terapii Zajęciowej w Kolnie	ul. Wojska Polskiego 48 18-500 Kolno	(86) 278 14 89	wtzkolno@o2.pl
6.	Parafia pw. Św. Trójcy, Warsztaty Terapii Zajęciowej w Hajnówce	ul. 3-go Maja 63 17-200 Hajnówka	(85) 682 38 03	wtz-hajnowka@o2.pl
7.	Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „Radość Życia”, Warsztaty Terapii Zajęciowej w Dąbrowie Białostockiej	ul. Gen. Sulika 1 16-200 Dąbrowa Białostocka	(85) 712 02 85	stow.wtz.d@wp.pl
8.	Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych "Razem", Warsztat Terapii Zajęciowej w Sokółce	ul. Piłsudskiego 5 16-100 Sokółka	(85) 711 85 08	wtzsokolka@gmail.com
9.	Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „Natura”, Warsztaty Terapii Zajęciowej w Kozarzach	Wojtkowice Stare 9 18-230 Ciechanowiec	(86) 277 90 04	wtzkozarze@wp.pl
10.	Stowarzyszenie Pomocy "SZANSA", Warsztaty Terapii Zajęciowej KOLEKTYW w Starych Raciborach	Stare Racibory 4 18-218 Sokoły	(86) 476 12 28, 665-330-071	wtz2@spszansa.pl
11.	Warsztat Terapii Zajęciowej w Nowym Cydzynie	Nowy Cydzyn 79 18-421 Piątnica	696 089 963	wtz.nowycydzyn@o2.pl

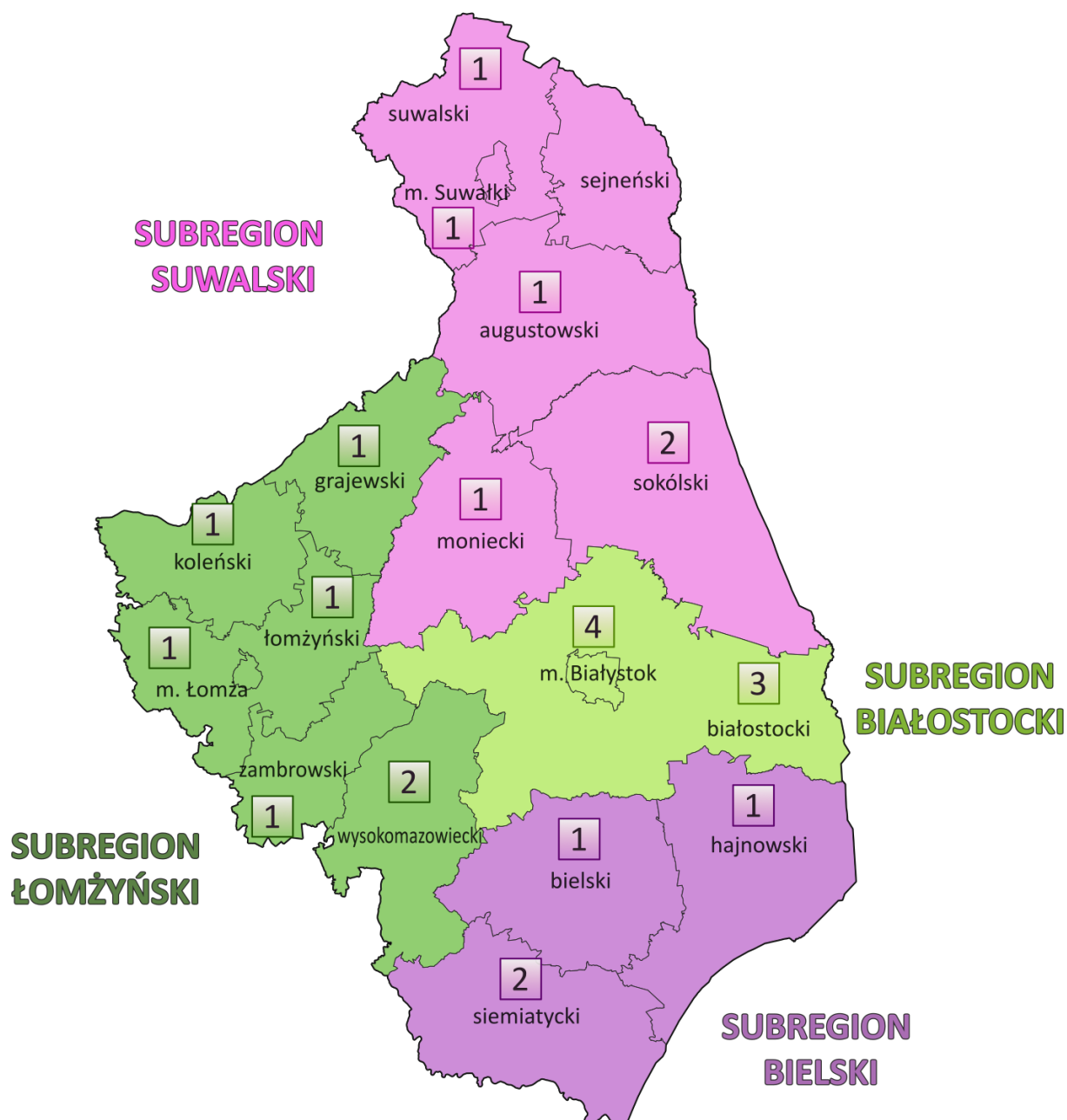

Lp.	Nazwa	Adres	Telefon	E-mail
12.	Towarzystwo Przyjaciół Dzieci, Warsztaty Terapii Zajęciowej w Suwałkach	Utrata 9 16-400 Suwałki	(87) 566 36 08	wtz@tpdsuwalki.org.pl
13.	Warsztat Terapii Zajęciowej przy Stowarzyszeniu My Dla Innych	ul. Transportowa 4 15-399 Białystok	(85) 742 91 38	wtz@mydlainnych.pl
14.	Warsztaty Terapii Zajęciowej przy Spółdzielni SNB w Białymstoku	ul. Kraszewskiego 26/2 15-025 Białystok	(85) 74 56 735	wtz@snb.pl
15.	Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych WTZ w Augustowie	ul. Portowa 12 16-300 Augustów	(87) 643 55 09	wtz@onet.eu
16.	Warsztaty Terapii Zajęciowej w Bielsku Podlaskim, przy Caritas Diecezji Drohiczyńskiej	ul. Żwirki i Wigury 4 17-100 Bielsk Podlaski	533 177 133 793 759 355	biuro@wtzbielskpodlaski.pl
17.	Warsztat Terapii Zajęciowej w Czarnej Białostockiej, przy Stowarzyszeniu Osób Niepełnosprawnych „RAZEM”	ul. Czajkowskiego 9 16-020 Czarna Białostocka	(85) 710 36 65 884 072 715	razem.wtz@wp.pl
18.	Warsztat Terapii Zajęciowej w Grajewie	os. Południe 61 19-200 Grajewo	(86) 273 88 17	marta_gutowska@poczta.fm
19.	Warsztaty Terapii Zajęciowej w Nowej Woli, przy Fundacji Nowa Wola	Nowa Wola 89 16-050 Michałowo	692 418 400	wtz.nowawola@o2.pl
20.	Warsztaty Terapii Zajęciowej w Ogrodniczkach, przy Podlaskim Stowarzyszeniu Sportowym Osób Niepełnosprawnych „START” w Białymstoku	Ogrodniczki, Białostocka 62 16-030 Supraśl	(85) 710 81 00	wtzwogrodniczkach@gmail.com
21.	Warsztaty Terapii Zajęciowej przy Zakładach Spożywczych "BONA" Sp. z o.o.	ul. Bernatowicza 3 18-400 Łomża	(86) 216 02 64	wtz.lomza@wp.pl
22.	Warsztat Terapii Zajęciowej Zgromadzenia Sióstr Służek NMP Niepokalanej	ul. Cmentarna 11 18-305 Szumowo	(86) 224 41 90	wtz@wtzszumowo.pvi.pl

Lp.	Nazwa	Adres	Telefon	E-mail
23.	Caritas Diecezji Białostockiej Warsztaty Terapii Zajęciowej w Kuleszach	Kulesze 144 19-100 Mońki	533 227 704	wwtzmonki@wp.pl
24.	Warsztat Terapii Zajęciowej nr 3 Stowarzyszenia Pomocy „Szansa” w Dołubowie	Dołubowo 35 17-306 Dziadkowice	664 242 299 (85) 655 02 82	wtz3@spszansa.pl

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PFRON

Rysunek 9. Warsztaty Terapii Zajęciowej w woj. podlaskim w 2024 r. (N=24)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PFRON

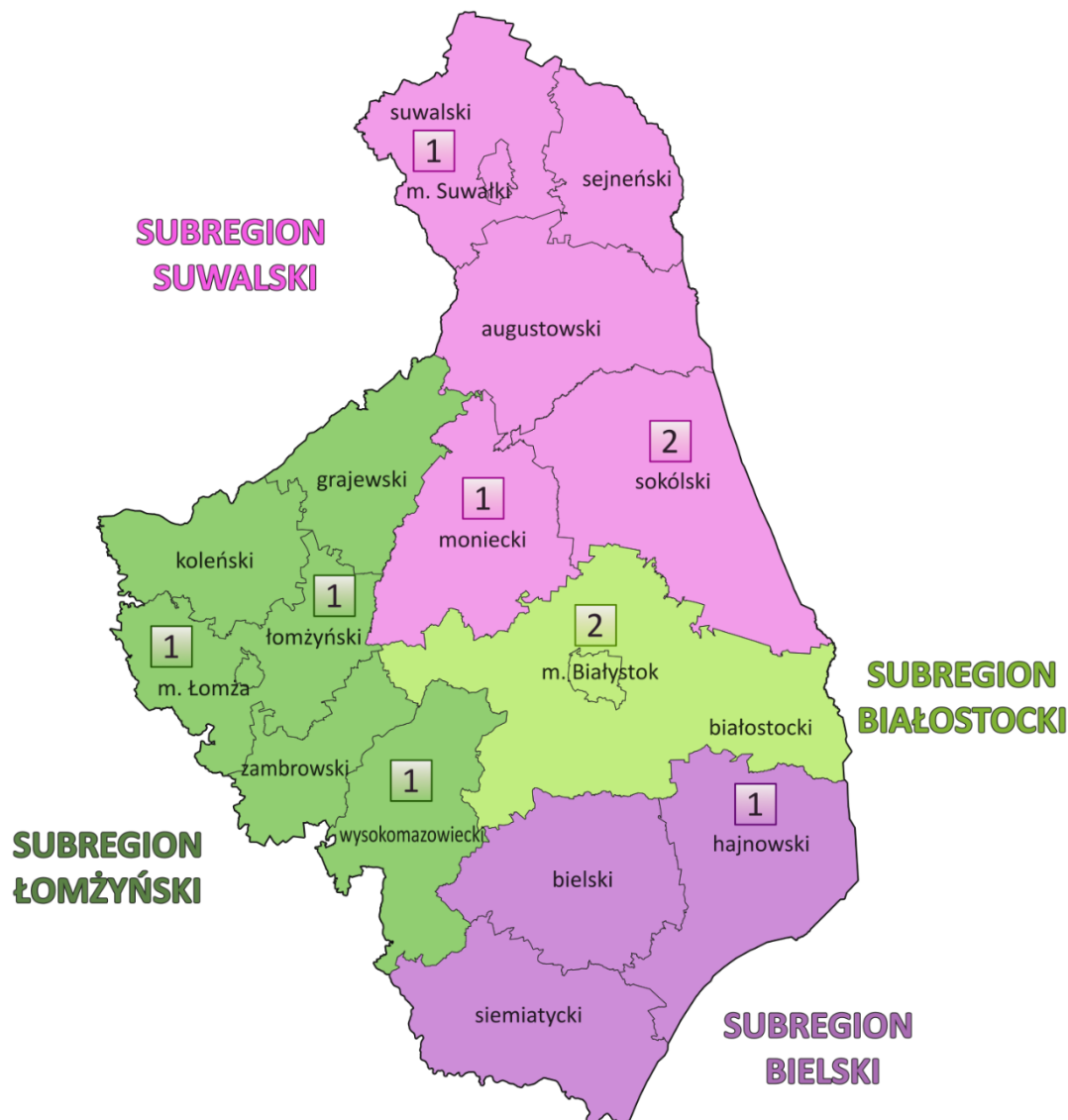
Kolejną jednostką reintegracji społeczno-zawodowej są **Zakłady Aktywności Zawodowej (ZAZ)**. Są to podmioty, których głównym celem jest rehabilitacja zawodowa i społeczna osób z niepełnosprawnościami. ZAZ nie jest samodzielną formą prawną, nie ma osobowości prawnej i funkcjonuje jako jednostka wyodrębniona w instytucji lub organizacji, która go utworzyła. Zakłady Aktywności Zawodowej mogą prowadzić różne rodzaje działalności gospodarczej, z wyjątkiem działalności polegającej na wytwarzaniu wyrobów przemysłu paliwowego, tytoniowego, spirytusowego, winiarskiego, piwowarskiego, a także pozostałych wyrobów alkoholowych o zawartości alkoholu powyżej 1,5% oraz wyrobów z metali szlachetnych albo z udziałem tych metali lub handlu tymi wyrobami. Dochody z tej działalności muszą być przeznaczone w całości na zakładowy fundusz aktywności, z którego finansowane mogą być m.in. wydatki na:

- usprawnienie i dodatkowe oprzyrządowanie stanowisk pracy,
- wspomagające samodzielne funkcjonowanie osób z niepełnosprawnościami w zakładzie pracy,
- poprawę warunków pracy osób z niepełnosprawnościami,
- zakup sprzętu i wyposażenia pomagającego osobom z niepełnosprawnościami,
- doksztalcanie, przekwalifikowanie i szkolenie osób z niepełnosprawnościami,
- rekreacja i uczestnictwo osób z niepełnosprawnościami w życiu kulturalnym,
- pomoc w zaspokajaniu innych potrzeb socjalnych i związanych z rehabilitacją społeczną zatrudnionych osób z niepełnosprawnościami.

Zakłady Aktywności Zawodowej działają w oparciu o ustawę z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób z niepełnosprawnościami. Tworzą one miejsca pracy dla osób z orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, u których stwierdzono autyzm, upośledzenie umysłowe lub chorobę psychiczną, jednocześnie przyczyniając się do społecznej reintegracji ich pracowników. ZAZ mogą być tworzone przez jednostki samorządu terytorialnego (gminy, powiaty), fundacje, stowarzyszenia lub inne organizacje społeczne, których statutowym zadaniem jest rehabilitacja zawodowa i społeczna osób z niepełnosprawnościami.

Z monitoringu WPRES za rok 2024 wynika, że na terenie województwa podlaskiego funkcjonuje 10 Zakładów Aktywności Zawodowej, jeden z nich powstał w 2024 r. ZAZ-y funkcjonujące w województwie podlaskim tworzone są przede wszystkim przez fundacje i stowarzyszenia, których statutowym zadaniem jest rehabilitacja zawodowa i społeczna osób z niepełnosprawnościami, w dwóch przypadkach zakład stanowi jednostkę organizacyjną powiatu. Podobnie, jak w przypadku WZ-ów, posiadają one stabilne źródła finansowania.

Rysunek 10. Zakłady Aktywności Zawodowej w woj. podlaskim w 2024 r. (N=10)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUW

W poniższej tabeli wskazano dane teleadresowe ZAZ-ów z terenu woj. podlaskiego.

Tabela 14. Zakłady Aktywności Zawodowej w woj. podlaskim w 2024 r. (N=10)

Lp.	Nazwa	Adres	Telefon	E-mail
1	Zakład Aktywności Zawodowej ARGENTA w Łomży	Al. Legionów 145A 18-400 Łomża	887 093 000	poczta@aktywniowpracy.pl
2	Zakład Aktywności	Lipniak 3 16-402 Suwałki	512 194 590 509 709 386	biuro@zazsowa.pl

Lp.	Nazwa	Adres	Telefon	E-mail
	Zawodowej SOWA w Lipniaku			
3	Zakład Aktywności Zawodowej „MY DLA INNYCH”	ul. Antoniuk Fabryczny 34 15-741 Białystok	510 930 517 533 289 712	wtz@mydlainnych.pl
4	Zakład Aktywności Zawodowej Zielone Podlasie w Rudzie	Ruda 71 19-111 Krypno Kościelne	513 816 376	repcja@fpdn.org.pl
5	Zakład Aktywności Zawodowej „WYTWÓRNA”	ul. Octowa 2A 15-399 Białystok	502 3432 28	ania@alpi.org.pl
6	Powiatowy Zakład Aktywności Zawodowej w Suchowoli	ul. Augustowska 2 16-150 Suchowola	605 087 819	paz.suchowola@gmail.com
7	Powiatowy Zakład Aktywności Zawodowej w Krzyżewie	Krzyżewo 30 18-218 Sokoły	85 333 31 99	repcja@pazkrzyzewo.pl sekretariat@pazkrzyzewo.pl
8	Zakład Aktywności Zawodowej DIALOG	Boguszyce 50 18-400 Łomża	884 775 778	biuro.paz@fundacjadialog.pl
9	Zakład Aktywności Zawodowej „Hajnówka”	ul. 3 Maja 42A 17-200 Hajnówka	606 950 959	otulinamarzen@wp.pl
10.	Powiatowy Zakład Aktywności Zawodowej w Dąbrowie Białostockiej	ul. Gen. E.J. Godlewskiego 70 16-200 Dąbrowa Białostocka		paz.dabrowabialostocka@gmail.com

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUW

Analiza danych liczbowych pozyskanych z WUP w Białymstoku wskazuje na fakt, iż w 2024 r. Zakłady Aktywności Zawodowej z terenu województwa podlaskiego zatrudniały ogółem 534 osoby, w tym 406 z niepełnosprawnościami. W porównaniu do roku poprzedniego zatrudnienie wzrosło o 88 osób w ogóle i o 68 osób z niepełnosprawnościami. W roku 2024 na wsparcie tworzenia/działania ZAZ przeznaczono środki PFRON w wysokości 15 870 440,00 zł oraz środki samorządu województwa w wysokości 3 431 506,00 zł. Dane dotyczące zatrudnienia w poszczególnych ZAZ na przestrzeni lat 2017-2024 przedstawione zostały w Załączniku nr 3 do niniejszego raportu.

Realizacja priorytetu II – informacje dodatkowe

W ramach zwiększenia stabilności i konkurencyjności przedsiębiorstw społecznych i podmiotów ekonomii społecznej działających w woj. podlaskim **Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku** od 1 stycznia 2024 r. rozpoczął realizację projektu pn. „Podmiotowy System Finansowania – realizacja usług rozwojowych w województwie podlaskim”, w ramach Działania 7.3 Rozwój kadr regionalnej gospodarki w ramach Programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027. Wsparcie jest skierowane do mikro, małych, średnich przedsiębiorstw (w tym spółdzielni i przedsiębiorstw społecznych) oraz dużych przedsiębiorców i ich pracowników (osób zatrudnionych na podstawie umowy o pracę, właściciela pełniącego funkcje kierownicze, współnika (w tym partnera) prowadzącego regularną działalność w przedsiębiorstwie i czerpiącego z niego korzyści finansowe)⁵. Ponadto w ramach działania 7.4. Wspieranie uczenia się przez całe życie, typ projektu: Realizacja usług rozwojowych, w tym w zakresie kompetencji cyfrowych i ekologicznych, dla osób dorosłych w 2024 r. rozpoczęła się realizacja 3 projektów, w ramach których wsparcie kierowane jest do osób dorosłych, które z własnej inicjatywy zainteresowane są podniesieniem swoich umiejętności lub nabyciem kwalifikacji w tym kompetencji. Jednocześnie uczestnicy projektów mają dostęp do dodatkowego wsparcia ze strony beneficjenta (operatora Podmiotowego Systemu Finansowania) w zakresie co najmniej:

- zbudowania motywacji do rozwoju umiejętności lub nabycia kwalifikacji w tym kompetencji;
- wsparcia w analizie potrzeb rozwojowych, w tym z wykorzystaniem modelu Bilansu Kompetencji;
- wsparcia w wyborze odpowiednich usług rozwojowych w Bazie Usług Rozwojowych;
- identyfikacji nabytych umiejętności/kompetencji oraz wsparcia w ich walidacji i certyfikacji, w tym zachęcenie do założenia „Mojego portfolio” lub konta Europass.

⁵ Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku, <https://psz-old.praca.gov.pl/web/wojewodzki-urzad-pracy-w-bialymstoku/podmiotowy-system-finansowania-uslug-rozwojowych-w-wojewodztwie-podlaskim-2024-2029>

W ramach rozwijania zwrotnych i bezzwrotnych instrumentów wsparcia dla PS i PES **Departament Wdrażania Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (DWRR) Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego** w 2024 roku ramach programu „Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027”, Priorytet IV. Przestrzeń społeczna wysokiej jakości, Działanie 4.3 Inwestycje społeczne prowadził w terminie od 31.01.2024 r. do 29.03.2024 r. nabór wniosków o dofinansowanie w trybie konkurencyjnym. Nabór dotyczył inwestycji mających na celu poprawę dostępności w szczególności na rzecz osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu (w tym osób z niepełnosprawnościami, przewlekle chorych i osób starszych). W ramach niniejszego konkursu, wsparciem były objęte projekty grantowe, zgodnie z art. 41 ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027. Wydatki na remont lokali mieszkalnych w celu ich adaptacji do potrzeb osób z wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu i likwidacji barier architektonicznych. Wynikiem naboru było wybranie do dofinansowania 18 projektów o łącznej wartości 22 523 520,24 PLN, z czego wartość dofinansowania wyniosła 18 289 582,24 PLN (Uchwała Nr 39/720/2024 Zarządu Województwa Podlaskiego z dnia 16 października 2024 r.). Ponadto DWRR w dniu 28.10.2024 r. rozpoczął nabór wniosków o dofinansowanie, prowadzony w sposób konkurencyjny, na następujące typy projektów:

- Inwestycje w infrastrukturę społeczną związaną z usługami na rzecz wspierania rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu swoich funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz pieczy zastępczej;
- Inwestycje w infrastrukturę społeczną w zakresie mieszkań treningowych i wspomaganych oraz lokali/mieszkań w ramach najmu socjalnego.

Kwota środków przeznaczona na dofinansowanie projektów w ramach naboru wynosi 15 000 000,00 PLN. Nabór trwa do 30.04.2025 r.

Zgodnie z informacjami pozyskanymi od **Departamentu Zarządzania Funduszami i Programami (DZFP) Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego** w 2024 r. ogłoszono 8 naborów wniosków o dofinansowanie, w ramach których przedsiębiorstwa społeczne (PS) i podmioty ekonomii społecznej (PES) były uprawnione do składania wniosków. Informacja o konkursach była publikowana na stronie funduszeupodlaskie.pl, podlaskie.eu i w mediach społecznościowych UMWP oraz była rozsyłana newsletterem i przekazywana mediom w formie notatki prasowej. Do wybranych naborów, zorganizowane zostały spotkania informacyjne. Spotkania były adresowane do potencjalnych beneficjentów, w tym PS, PES i OWES.

2.3 Priorytet III. Spójny i efektywny system wsparcia ekonomii społecznej i solidarnej

Cele szczegółowe wypracowane dla priorytetu trzeciego (Spójny i efektywny system wsparcia ekonomii społecznej i solidarnej) dotyczą następujących zagadnień:

- Rozwój stabilnych OWES dynamicznie reagujących na zmiany społeczne i gospodarcze w regionie,
- Kluczowe sfery rozwoju oraz zadania z zakresu rozwoju lokalnego uwzględniane w systemie wsparcia ekonomii społecznej /rewitalizacja/,
- Kompleksowe wykorzystanie różnych źródeł finansowania ekonomii społecznej i solidarnej oraz innych działań z zakresu rozwoju społeczno-gospodarczego /LGD/,
- Tworzenie i wspieranie istniejących sieci współpracy /PES, PS i otoczenie ES/,
- Ekonomia społeczna i solidarna obecna w politykach rozwoju samorządów lokalnych woj. podlaskiego.

W przedmiotowym priorytecie założono do osiągnięcia 7 wskaźników wymienionych w poniższej tabeli.

Tabela 15. Wskaźniki i poziom ich realizacji w priorytecie III

Lp.	Nazwa wskaźnika	Źródło danych	Wartość bazowa (wartość wskaźnika osiągnięta w 2021 r.)	Wartość wskaźnika osiągnięta w 2022 r.	Wartość wskaźnika osiągnięta w 2023 r.	Wartość wskaźnika osiągnięta w 2024 r.	Wartość wskaźnika do osiągnięcia na koniec 2027 r.
1.	Liczba przyznanych akredytacji	MRPiPS	1	1	5	2	5
2.	Liczba badań, monitoringów z obszaru ES	ROPS, OWES, UMWP	5	1	1	1	10
3.	Liczba regionalnych sieci współpracy sektora ES (sieci, klastry)	ROPS, OWES	9	9	9	7	10
4.	Łączna liczba organizacji korzystających z usług OWES, z tego: 1. Liczba organizacji pozarządowych 2. Liczba PS 3. Liczba jednostek reintegracji społeczno-zawodowej	OWES	248	206	150	60	600

Lp.	Nazwa wskaźnika	Źródło danych	Wartość bazowa (wartość wskaźnika osiągnięta w 2021 r.)	Wartość wskaźnika osiągnięta w 2022 r.	Wartość wskaźnika osiągnięta w 2023 r.	Wartość wskaźnika osiągnięta w 2024 r.	Wartość wskaźnika do osiągnięcia na koniec 2027 r.
5.	Liczba JST, które w gminnych i powiatowych strategiach rozwiązywania problemów społecznych uwzględnią zapisy dot. ES	ROPS	70	74	74	75	92 ⁶
6.	Liczba LGD współpracujących z OWES	LGD	1	1	1	1	8 ⁷
7.	Liczba spotkań RKRES	ROPS	2	2	2	0	15

Źródło: opracowanie własne

Wskaźnik 1. Liczba przyznanych akredytacji

Z dniem wejścia w życie przepisów ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej (Dz. U. z 2023 r. poz. 1287) zmieniły się zasady przyznawania statusu i akredytacji OWES. Do dnia wejścia w życie tych przepisów obowiązywało Zarządzenie nr 21 Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 18 kwietnia 2016 r. w sprawie przyznania akredytacji „AKSES” (Dz. Urz. MRPiPS z 2016 r. poz. 21, z 2018 r. poz. 2 oraz z 2019 r. poz. 29). Obecnie zgodnie z art. 36 ww. ustawy o ekonomii społecznej minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego przyznaje w drodze decyzji akredytację i status ośrodka wsparcia ekonomii społecznej podmiotom realizującym usługi wsparcia podmiotów ekonomii społecznej. Ze stanowiska Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej w zakresie wdrażania projektów w priorytecie inwestycyjnym 9v (PI 9v) w ramach perspektywy finansowej 2014-2020, wynika, że posiadana przez OWES akredytacja nadana przed wejściem w życie ustawy o ekonomii społecznej, pozostaje w mocy do momentu utraty jej ważności, a OWES może na jej podstawie kontynuować realizację projektu w ramach RPO. Po upływie terminu ważności akredytacji, OWES będzie zobowiązany do uzyskania jej na zasadach wskazanych w ustawie o ekonomii społecznej.⁸

Z danych Departamentu Ekonomii Społecznej MRPiPS wynika, że w 2024 r. przyznano dwie akredytacje na podstawie ustawy o ekonomii społecznej podmiotom, które ubiegały się

⁶ Na terenie woj. podlaskiego w 2024 r. istniało 132 JST, docelowo 70% powinno uwzględniać zapisy dot. ES, czyli 92.

⁷ Na terenie woj. podlaskiego istnieje 12 LGD, docelowo 60% powinno współpracować z OWES, czyli 8.

⁸ DES MRPiPS, Biuletyn Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej (OWES) nr 8/2023.

o status OWES (wskaźnik w 2024 r. wynosił 2). Warto nadmienić, iż w monitorowanym roku nadal obowiązywały przyznane w 2023 roku akredytacje nadane trzem podmiotom.

Tabela 16. Wykaz OWES z terenu woj. podlaskiego posiadających status i akredytację na podstawie przepisów ustawy o ekonomii społecznej w 2024 r.

Nazwa OWES	Wnioskodawca	Partner	Adres	Okres obowiązywania akredytacji
Łomżyński Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej	Fundacja Dialog	1. Ośrodek Wsparcia Organizacji Pozarządowych (stowarzyszenie) 2. Łomżyńskie Klaster Ekonomii Społecznej (stowarzyszenie)	ul. Polowa 49 18-400 Łomża	12-10-2023 do 12-10-2025
Białostocki Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej	Ośrodek Wsparcia Organizacji Pozarządowych	1. Fundacja Dialog 2. Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej im. Jerzego Reguńskiego – ośrodek w Białymstoku	ul. Bukowskiego 1 lok. 40 15-066 Białystok	05-12-2023 do 05-12-2025
Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej w Bielsku Podlaskim	Towarzystwo Amicus	Agencja Rozwoju Regionalnego "Ares" Spółka Akcyjna w Suwałkach	ul. Kazimierzowska 18/3 17-100 Bielsk Podlaski	05-12-2023 do 05-12-2025
Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej w Białymstoku	Fundacja "PRO ANIMA"	1. Spółdzielnia Socjalna "ACTIVE GO" w Białymstoku 2. Instytut Suwerennej	ul. Daleka 1b 15-037 Białystok	22-02-2024 do 22-02-2025
Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej w Suwałkach	Agencja Rozwoju Regionalnego "ARES" S.A. w Suwałkach	Fundacja Rozwoju Przedsiębiorczości w Suwałkach	ul. Osiedle II 6A 16-400 Suwałki	24-05-2024 do 23-05-2026

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych DES MRIPS

Wskaźnik 2. Liczba badań, monitoringów z obszaru ES

Kolejny wskaźnik w zakresie priorytetu III. Spójny i efektywny system wsparcia ekonomii społecznej i solidarnej dotyczy liczby badań, monitoringów z obszaru ekonomii społecznej. Efektywna i skuteczna realizacja zadań z obszaru ekonomii społecznej wymaga

dostęp do aktualnych informacji, które pozwalają skutecznie wypełniać zadania. Podstawą prowadzenia skutecznej polityki jest znajomość zjawisk oraz dynamik i kierunków zmian zachodzących w otoczeniu. Zasadne jest więc prowadzenie rzetelnych analiz w przedmiotowym obszarze, które pozwalają dopasować odpowiednio działania do potrzeb.

Monitoring WPRES za rok 2024 wykazał, że OWES-y działające na terenie województwa nie prowadziły w tym okresie badań z obszaru ekonomii społecznej. Prowadzone były zestawienia, na własny użytek, co wynikało z obowiązków projektowych.

Badaniem przeprowadzonym przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Białymstoku był Monitoring „Wieloletniego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej w województwie podlaskim do roku 2027. Ekonomia Solidarności Społecznej” za rok 2023. Raport ten dotyczy rozwoju ekonomii społecznej w województwie podlaskim w roku 2023. Opisano w nim działania realizowane na terenie województwa podlaskiego przez kluczowe instytucje realizujące zadania w obszarze ekonomii społecznej tj. Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Białymstoku, Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej, Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku, Podlaski Urząd Wojewódzki w Białymstoku, Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego w Białymstoku oraz samorządy gminne i powiatowe. Przedstawiono również analizę stanu ekonomii społecznej w regionie. Informacje te dotyczą zasobów instytucjonalnych województwa w obszarze ekonomii społecznej, aktywności tych przedsiębiorstw oraz ich działalności społecznej.

Wskaźnik 3. Liczba regionalnych sieci współpracy sektora ES (sieci, klastry)

Regionalne sieci współpracy wraz z klastrami są uznanym instrumentem prowadzenia polityki rozwoju regionalnego. Ich celem jest wzmocnienie współpracy poprzez wzajemne wsparcie merytoryczne, wymianę doświadczenia, dobrych praktyk i inicjowanie nowatorskich rozwiązań w obszarze ES. Dotychczasowa współpraca z podmiotami wskazała na zasadnicze znaczenie sieciujących spotkań.

Tabela 17. Liczba regionalnych sieci współpracy sektora ES w woj. podlaskim w 2024 r.

Regionalne sieci współpracy sektora ES	OWES Białystok	OWES Bielsk	OWES Łomża	OWES Suwałki	ROPS	Suma
istniejące na koniec 2024 r.	2 ⁹	0	1	0	4	7
powstałe w 2024 r.	0	0	0	0	0	0

Źródło: opracowanie własne

⁹ Dana zastana.

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej w Białymstoku

W ankiecie monitoringowej OWES Białystok nie wykazał żadnej sieci działającej w jego subregionie w 2024 r. Jednakże, zgodnie z analizą danych zastanych na terenie subregionu funkcjonują dwie sieci:

1. Federacja Organizacji Pozarządowych Miasta Białystok powstała w 2013 r., której celem sieci jest budowanie jedności, kształtowanie świadomości oraz rzecznictwo dobra wspólnego w rozwoju społeczeństwa obywatelskiego w szczególności wzmocnienie potencjału organizacji pozarządowych zrzeszonych w Federacji oraz zwiększenie udziału organizacji pozarządowych w kształtowaniu i realizacji polityk publicznych;
2. Podlaska Federacja Organizacji Pozarządowych utworzono w 2015 r. zrzeszająca obecnie 66 stowarzyszeń, fundacji, lokalnych grup działania.

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej w Subregionie Bielskim

Według danych z ankiety OWES na terenie subregionu bielskiego w roku objętym monitoringiem nie powstała ani nie istniała żadna sieć współpracy z obszaru ekonomii społecznej.

Łomżyński Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej

Na terenie subregionu łomżyńskiego funkcjonuje powstały w 2013 r. Łomżyński Klaster Ekonomii Społecznej, który pełni ważną rolę w rozwijaniu sektora ES w regionie. Klaster jest partnerem projektu realizowanego przez OWES. Łomżyński Klaster Ekonomii Społecznej skupia różnorodne organizacje pozarządowe, przedsiębiorstwa społeczne, instytucje oraz jednostki samorządu terytorialnego, które współpracują na rzecz wspólnego rozwoju. Celem klastra jest integracja tych podmiotów oraz wspieranie ich w zakresie dzielenia się doświadczeniami, wymiany wiedzy oraz realizacji wspólnych projektów. Klaster działa na rzecz podnoszenia efektywności działań społecznych i gospodarczych, stymulując rozwój lokalny oraz włączanie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym do aktywności zawodowej i społecznej. Jako partner projektu, Łomżyński Klaster Ekonomii Społecznej współpracuje z ŁOWES w zakresie realizacji szkoleń, doradztwa oraz innych działań wspierających rozwój przedsiębiorczości społecznej. Dzięki tej współpracy możliwe jest skuteczne wspieranie lokalnych podmiotów oraz poprawa jakości życia mieszkańców regionu poprzez działania oparte na zasadach ekonomii społecznej.

Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej w Suwałkach

Na terenie subregionu suwalskiego w 2024 roku nie działały regionalne sieci współpracy (sieci, klastry).

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Białymstoku

W 2024 roku na terenie województwa podlaskiego działały 4 sieci współpracy powstałe z inicjatywy Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Białymstoku:

1. Podlaska Sieć Współpracy Warsztatów Terapii Zajęciowej i Zakładów Aktywności Zawodowej,
2. Podlaska Sieć Współpracy Podmiotów Ekonomii Społecznej Pracujących z Osobami Bezdomnymi,
3. Podlaska Sieć Współpracy Centrów Integracji Społecznej i Klubów Integracji Społecznej,
4. Podlaska Sieć Współpracy Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej i Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej w woj. podlaskim.

W 2024 roku nie powstała żadna nowa sieć.

Reasumując na terenie województwa podlaskiego w 2024 r. działało 7 sieci/klastrów współpracy sektora ES.

Wskaźnik 4. Liczba organizacji korzystająca z usług OWES

Kolejny wskaźnik poddany monitoringowi dotyczy liczby organizacji korzystających z usług OWES. Dane liczbowe pozyskane od ośrodków wsparcia ekonomii społecznej pokazują, że w 2024 r. – 60 organizacji skorzystało ze wsparcia OWES-ów z subregionów suwalskiego, białostockiego i łomżyńskiego. W przypadku subregionu bielskiego – w 2024 r. organizacje pozarządowe nie korzystały ze wsparcia OWES.

W poniższym zestawieniu tabelarycznym zaprezentowano dane dotyczące liczby organizacji objętych wsparciem z podziałem na ich rodzaj.

Tabela 18. Liczba organizacji korzystających ze wsparcia OWES w 2024 r.

Rodzaj organizacji	OWES Białystok	OWES Bielsk	OWES Łomża	OWES Suwałki	Suma
organizacje pozarządowe	9	0	20	14	43
przedsiębiorstwa społeczne	0	0	2	4	6
jednostki reintegracji społeczno-zawodowej	0	0	8	3	11

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OWES

W monitorowanym roku najczęściej ze wsparcia OWES korzystały organizacje pozarządowe. W mniejszym zakresie były to jednostki reintegracji społeczno-zawodowej oraz przedsiębiorstwa społeczne. Monitorowany wskaźnik w 2024 r. osiągnął wartość 60.

Wskaźnik 5. Liczba JST, które w gminnych i powiatowych strategiach rozwiązywania problemów społecznych uwzględnią zapisy dot. ES

Zwiększanie roli podmiotów ekonomii społecznej w kreowaniu rozwoju społecznego na poziomie lokalnym wymaga stwarzania warunków pozwalających przedstawicielom władz samorządowych dostrzegać i wykorzystywać potencjał tkwiący w PES. Wzmacnianie roli PES jest szczególnie istotne w kontekście planowania i realizacji usług społecznych, dlatego też ważne jest włączanie problematyki ekonomii społecznej do lokalnych strategii i programów.

W latach 2016-2023 w ramach realizacji projektu pozakonkursowego „Koordynacja i monitorowanie rozwoju ekonomii społecznej w regionie”¹⁰, jednym z zadań ROPS w Białymstoku było prowadzenie doradztwa, które miało na celu wprowadzanie w lokalnych dokumentach strategicznych i programowych zapisów dotyczących obszaru ekonomii społecznej. Przez okres trwania w/w projektu w ramach doradztwa 74 gmin/powiatów z terenu woj. podlaskiego uwzględniło zapisy dotyczące ekonomii społecznej w gminnych i powiatowych strategiach rozwiązywania problemów społecznych.

Również w ramach projektu „Koordynacja działań w zakresie polityki społecznej w województwie podlaskim”¹¹ realizowanego od 2024 r. przez ROPS w Białymstoku, organizowano wsparcie (usługa doradcza) w zakresie opracowania i aktualizacji dokumentów strategicznych dla JST poprzez wprowadzenie do dokumentów strategicznych JST zapisów dotyczących ES lub tworzenia lokalnych planów rozwoju ES. W ramach zadania 1 gmina wprowadziła zapisy dot. ES w swoich dokumentach strategicznych.

Podsumowując, na koniec 2024 r. wskaźnik, czyli liczba gmin/powiatów z terenu województwa podlaskiego, które w gminnych i powiatowych strategiach rozwiązywania problemów społecznych uwzględniły zapisy dotyczące ekonomii społecznej wynosił 75.

Wskaźnik 6. Liczba LGD współpracujących z OWES

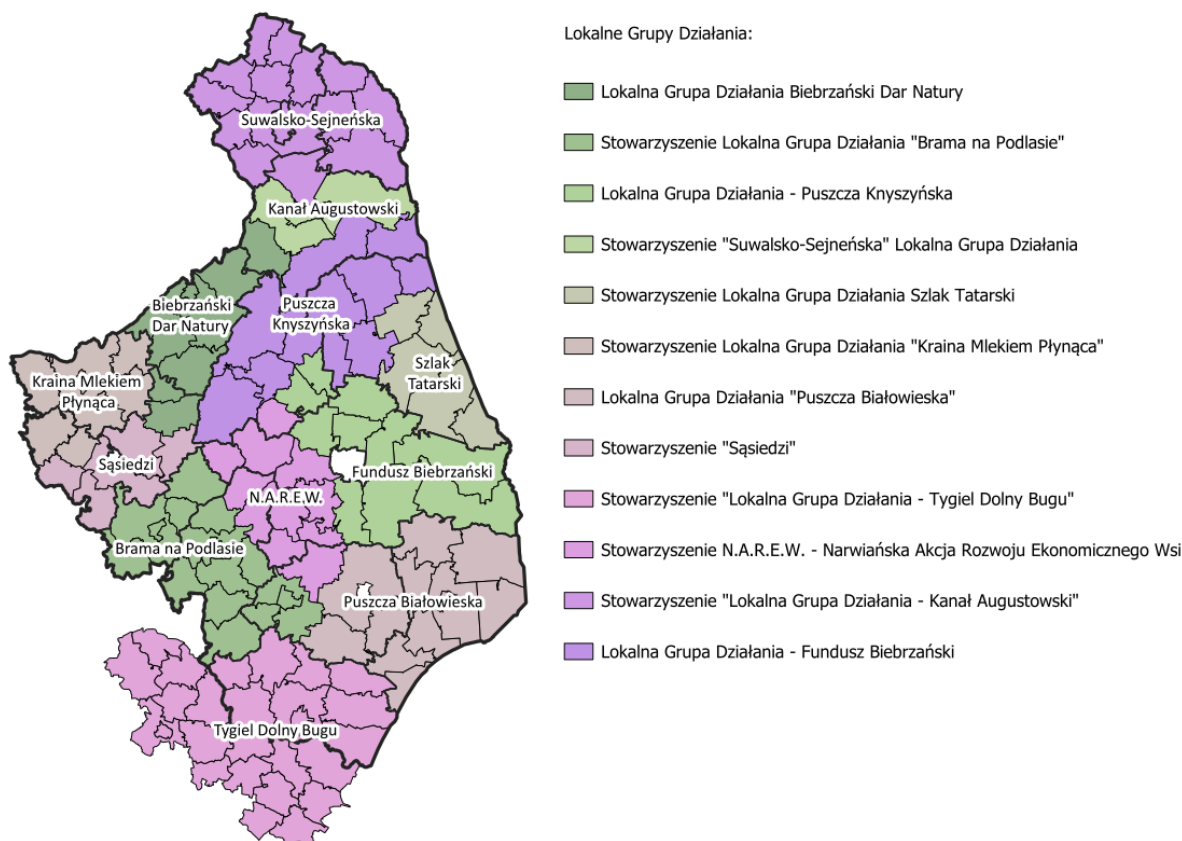
Partnerskie relacje pomiędzy ośrodkami wsparcia ekonomii społecznej a lokalnymi grupami działania mogą przyczynić się do efektywnego rozwoju sektora ekonomii społecznej, w szczególności poza dużymi ośrodkami miejskimi oraz na obszarach wiejskich. Komplementarność realizowanych działań daje szansę efektywnego wsparcia społeczności

¹⁰ Projekt współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020, Oś Priorytetowa VII Poprawa Spójności Społecznej, Działanie 7.3 Wzmocnienie roli ekonomii społecznej w rozwoju społeczno-gospodarczym województwa podlaskiego

¹¹ Projekt współfinansowany w ramach Działania 04.13: Wysokiej jakości system włączenia społecznego, Programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 (FERS), współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, w ramach typu projektów pn. Działania ROPS w zakresie usług społecznych, pomocy społecznej, ES i aktywnej integracji, służące włączeniu społecznemu, realizowane na poziomie wojewódzkim.

lokalnych. Warto nadmienić, iż Lokalne Grupy Działania zgodnie z demarkacją nie będą przyznawały dotacji na utworzenie PS, ale w ramach partnerstwa mogłyby informować zainteresowane podmioty lub osoby fizyczne o możliwościach rozwoju w ramach ekonomii społecznej i ofercie wsparcia udzielanego przez OWES z danego subregionu.

Rysunek 11. Lokalne Grupy Działania w woj. podlaskim

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://pswpr.podlaskie.eu/pl/konkurs-o-wybor-lsr/lgd-wybrane-do-realizacji-lsr/lgd-wybrane-do-realizacji-lsr.html>

W ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 Samorząd Województwa Podlaskiego wybrał 12 Lokalnych Grup Wsparcia do realizacji lokalnych strategii rozwoju na lata 2023-2027, obejmujących większość gmin w województwie. Wszystkie wybrane strategie będą współfinansowane z trzech funduszy unijnych (EFS+, EFRR, EFRROW) za wyjątkiem strategii Stowarzyszenia „Lokalna Grupa Działania – Kanał Augustowski”, którą wesprą środki dwóch funduszy (EFS+, EFRR)¹².

W WPRES założono do realizacji wskaźnik dotyczący liczby lokalnych grup działania współpracujących z ośrodkami wsparcia ekonomii społecznej z terenu województwa podlaskiego. Badanie własne (wywiad telefoniczny) przeprowadzone na użytek monitoringu

¹² Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023 -2027, <https://pswpr.podlaskie.eu/pl/konkurs-o-wybor-lsr/lgd-wybrane-do-realizacji-lsr/lgd-wybrane-do-realizacji-lsr.html>

przedmiotowego wskaźnika wskazuje na fakt, iż współpraca LGD z OWES jest na bardzo niskim poziomie. Tylko 1 LGD z terenu województwa podlaskiego Stowarzyszenie „Suwalsko-Sejnerska” Lokalna Grupa Działania współpracuje z ośrodkiem wsparcia ekonomii społecznej (OWES Suwałki). Natomiast 2 LGD-y w ogóle nie wiedzą czym są OWES-y (Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Kraina Mlekiem Płynąca”, Lokalna Grupa Działania „Puszcza Białowieska”). Pozostałe wiedzą o istnieniu OWES, niemniej jednak nie współpracują z nimi.

Wskaźnik 7. Liczba spotkań RKRES

Wejście w życie ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej nałożyło na samorządy województw obowiązek utworzenia na nowo Regionalnych Komitetów Rozwoju Ekonomii Społecznej (RKRES). W związku z powyższym, w dniu 2 marca 2023 r. Zarząd Województwa Podlaskiego uchwałą Nr 325/6082/2023 utworzył Regionalny Komitet Rozwoju Ekonomii Społecznej w Województwie Podlaskim oraz przyjął Regulamin Regionalnego Komitetu Rozwoju Ekonomii Społecznej w Województwie Podlaskim.

Nowo powołany Regionalny Komitet Rozwoju Ekonomii Społecznej (Zarządzenie nr 84/2023 Marszałka Województwa Podlaskiego z dnia 25 maja 2023 r.) to gremium składające się z przedstawicieli: samorządu województwa, samorządów lokalnych, podmiotów działających w sektorze ekonomii społecznej, środowisk naukowych oraz biznesu. Zgodnie z art.55 ustawy o ekonomii społecznej do zadań RKRES należy przedstawianie opinii o regionalnym programie rozwoju na rzecz ekonomii społecznej i projektach uchwał organów samorządu województwa dotyczących funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej, a także zapoznawanie się z efektami realizacji regionalnego programu rozwoju na rzecz ekonomii społecznej oraz przedstawianie opinii w tym zakresie.

Spójny i efektywny system wsparcia ekonomii społecznej nie jest możliwy bez współpracy przedstawicieli różnych szczebli. Dlatego też ważne jest stwarzanie możliwości wymiany doświadczeń poprzez spotkania Regionalnego Komitetu Rozwoju Ekonomii Społecznej. Z monitoringu wynika, że w 2024 r. nie zorganizowano ani jednego spotkania Komitetu (osiągnięto wskaźnik na poziomie 0). Jednym z zadań RKRES-u jest opiniowanie corocznych raportów z realizacji „Wieloletniego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej w województwie podlaskim do roku 2027. Ekonomia Solidarności Społecznej”. W 2024 roku członkowie Komitetu opiniowali Monitoring WPRES za 2023 rok.

Realizacja priorytetu III – informacje dodatkowe

W ramach Priorytetu III. „Spójny i efektywny system wsparcia ekonomii społecznej i solidarnej” w 2024 roku kadra OWES brała udział w następujących działaniach edukacyjnych zorganizowanych przez **DZFP UMWP** (IZ FEdP 2021-2027) :

- „Zasada konkurencyjności w ramach programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027” (29.05.2024 r., 24.06.2024 r., 13.09.2024r., 08.11.2024 r.);
- „Nieprawidłowości i najczęściej popełniane błędy w postępowaniach o zamówienie publiczne – jak się ich ustrzec?” (26.11.2024 r.);
- „Aplikacje informatyczne w perspektywie finansowej 2021-2027 wykorzystywane w ramach systemu CST” (21.11.2024 r.);
- „Zasady kwalifikowalności wydatków w ramach programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027 (10.10.2024r., 19.11.2024 r.);
- „Polityki horyzontalne w ramach programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027” (04.12.2024 r.);
- Spotkanie informacyjne dotyczące naboru na wsparcie rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze w ramach Priorytetu VIII: Fundusze na rzecz edukacji i włączenia społecznego; Działanie 8.5: Wzmocnienie aktywnej integracji społecznej (22.11.2024 r.);
- Spotkanie informacyjne dotyczące naboru w zakresie edukacji włączającej w ramach Priorytetu VIII: Fundusze na rzecz edukacji i włączenia społecznego; Działanie 8.1: Rozwój edukacji i kształcenia (22.10.2024 r., 30.10.2024 r.).

Departament Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego w 2024 r. podpisał umowy na realizację 4 projektów wyłonionych do dofinansowania ogłoszonym w 2023 r. ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus w ramach Priorytetu VIII Fundusze na rzecz edukacji i włączenia społecznego, Działania 8.3 Zwiększenie aktywności społeczno-zawodowej, typ projektu: Wsparcie rozwoju ekonomii społecznej, nr naboru: FEPD.08.03-IŻ.00-002/23.¹³ O dofinansowanie projektów ubiegać się mogły podmioty, które posiadają akredytację i status OWES lub złożyły wniosek o akredytację i status, o których mowa w art. 36 ust. 1 ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej posiadające akredytację ministra właściwego ds. zabezpieczania społecznego dla wszystkich typów usług. W naborze założono wsparcie rozwoju ekonomii społeczne realizowane poprzez:

- Usługi wsparcia rozwoju ekonomii społecznej dla PES, w tym PS, w szczególności usługi animacyjne, inkubacyjne i biznesowe;
- Wsparcie tworzenia nowych miejsc pracy i utrzymania tych miejsc w PS;
- Wsparcie realizacji indywidualnego planu reintegracji w PS powiązane z wypłatą wsparcia reintegracyjnego;
- Wsparcie PES w pozyskiwaniu wsparcia zewnętrznego, w szczególności w zakresie rozwoju umiejętności, kompetencji lub nabycia kwalifikacji przy wykorzystaniu Bazy Usług Rozwojowych.

¹³ Więcej informacji o OWES-ach str. 62-64

Rozdział 3. Wybrane elementy dotyczące sektora ekonomii społecznej w województwie podlaskim

W poniższych zestawieniach tabelarycznych przedstawiono informacje na temat zasobów instytucjonalnych obszaru ekonomii społecznej w poszczególnych powiatach na koniec 2024 r.

Tabela 19. Jednostki reintegracji społeczno-zawodowej w woj. podlaskim w 2024 r.

Powiat	CIS	KIS	WTZ	ZAZ	Suma
m. Białystok	3	3	4	2	12
białostocki	1	1	3	0	5
sokólski	0	1	2	2	5
hajnowski	0	2	1	1	4
m. Łomża	2	0	1	1	4
wysokomazowiecki	0	0	2	1	3
grajewski	1	1	1	0	3
łomżyński	1	0	1	1	3
augustowski	1	0	1	0	2
bielski	1	0	1	0	2
koleński	1	0	1	0	2
m. Suwałki	0	0	1	1	2
siemiatycki	0	0	2	0	2
moniecki	0	0	1	1	2
suwalski	0	0	1	0	1
zambrowski	0	0	1	0	1
sejneński	0	0	0	0	0
woj. podlaskie	11	8	24	10	53

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MRPiPS, PUW oraz PFRON

Tabela 20. Przedsiębiorstwa społeczne w woj. podlaskim w 2024 r. w poszczególnych powiatach

Powiat	Spółdzielnie społeczne	Spółki non-profit	Stowarzyszenia	Fundacje	W sumie PS
m. Białystok	2	0	4	1	7
m. Suwałki	1	0	1	1	3
łomżyński	0	0	0	2	2
augustowski	1	0	0	0	1
białostocki	0	0	0	1	1
bielski	1	0	0	0	1
m. Łomża	0	0	0	1	1
sejneński	1	0	0	0	1
suwalski	0	1	0	0	1

Powiat	Spółdzielnie socjalne	Spółki non-profit	Stowarzyszenia	Fundacje	W sumie PS
grajewski	0	0	0	0	0
hajnowski	0	0	0	0	0
koleński	0	0	0	0	0
moniecki	0	0	0	0	0
siemiatycki	0	0	0	0	0
sokólski	0	0	0	0	0
wysokomazowiecki	0	0	0	0	0
zambrowski	0	0	0	0	0
woj. podlaskie	6	1	5	6	18

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MRPiPS

Z powyższych informacji wynika, że na terenie województwa podlaskiego ekonomia społeczna rozwija się nierównomiernie. Niektóre obszary regionu rozwijają się szybciej, inne wolniej lub wcale. Powyższe dane wskazują na fakt, iż w niektórych powiatach zasoby podmiotów ekonomii społecznej ograniczają się do kilku podmiotów/jednostek. Warto zauważyć, iż najwięcej podmiotów zlokalizowanych jest na terenie miast grodzkich – Białystok, Łomża i Suwałki oraz w powiatach białostockim, łomżyńskim i sokólskim, najmniej natomiast w powiatach sejneńskim i zambrowskim.

Szczegółowe informacje dotyczące poszczególnych instytucji/podmiotów z obszaru ekonomii społecznej opisano w poniższym materiale.

Branże spółdzielcze

Zgodnie z definicją spółdzielni stanowiącą wstępną część Deklaracji Spółdzielczej Tożsamości „Spółdzielnia jest autonomicznym zrzeszeniem osób, które zjednoczyły się dobrowolnie w celu zaspokojenia swoich wspólnych aspiracji i potrzeb ekonomicznych, społecznych i kulturalnych poprzez współposiadane i demokratycznie kontrolowane przedsiębiorstwo”. Definicja ta doskonale oddaje podwójny charakter spółdzielni, która z jednej strony jest grupą osób mających zbliżone potrzeby i wspólne cele, a więc zrzeszeniem, a z drugiej strony przedsiębiorstwem prowadzonym przez te osoby, właśnie dla realizacji tych celów, dla których owe osoby założyły spółdzielnię.

Z najaktualniejszych danych pozyskanych od Krajowej Rady Spółdzielczej wynika, że w województwie podlaskim w 2024 r. funkcjonowało łącznie 249 podmiotów o charakterze spółdzielczym (o 6 mniej niż rok wcześniej). W regionie największą grupę czynnych w działalności spółdzielni stanowią: Spółdzielnie Mieszkaniowe (78), Spółdzielnie Socjalne (38), Banki Spółdzielcze (31) oraz Spółdzielnie „Samopomoc Chłopska” (29). W regionie na koniec 2024 r. nie funkcjonowała żadna Spółdzielnia Ogrodniczo-Pszczelarska oraz Spółdzielnia Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej (SKOK).

Spółdzielnie Socjalne

Spółdzielnia Socjalna (SS) jest specyficzną formą przedsiębiorstwa społecznego. Tworzą ją w większości osoby zagrożone marginalizacją ze względu na bezrobocie, niepełnosprawność czy chorobę psychiczną, które mają trudności w znalezieniu pracy. Praca w spółdzielniach socjalnych daje im szansę na aktywizację społeczną i zawodową, integrację, podniesienie swoich kwalifikacji. W odróżnieniu od innych podmiotów ekonomii społecznej spółdzielnia socjalna wymaga dużej samodzielności i odpowiedzialności jej członków. Obowiązuje tu kolektywny sposób podejmowania decyzji, a każdy członek, niezależnie od wielkości udziału w spółdzielni, dysponuje w tym procesie jednym głosem. To sprawia, że członkowie spółdzielni są w pełni odpowiedzialni za sprawy przedsiębiorstwa, uczą się samodzielności i długofalowego planowania. Sami dbają o finanse, zarządzają własną działalnością, wyznaczają kierunki rozwoju. Taką spółdzielnię może założyć co najmniej 5 osób fizycznych lub co najmniej 2 osoby prawne, a maksymalna liczba członków to 50 osób. Wyjątkiem jest przekształcenie spółdzielni inwalidów lub spółdzielni niewidomych w spółdzielnię socjalną. W tej sytuacji nie ma ograniczeń, co do liczby jej członków. Członkami takich spółdzielni są osoby z grup wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym osoby posiadające ograniczoną zdolność do czynności prawnych, a także inne osoby, jeżeli ich praca na rzecz spółdzielni wymaga szczególnych kwalifikacji¹⁴.

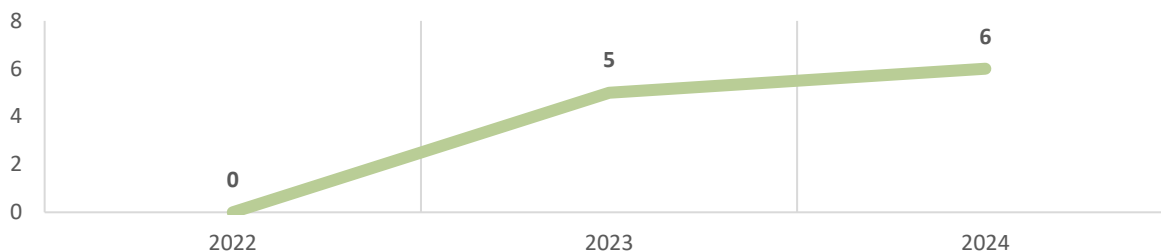
Zgodnie z danymi Krajowej Rady Spółdzielczej (KRS) wynika, że w województwie podlaskim w 2024 r. istniało łącznie 46 spółdzielni socjalnych (o 6 mniej w porównaniu do 2023 r.) w tym 38 spółdzielni prowadziła aktywną działalność, natomiast pozostałych 8 spółdzielni posiadało status czynnej w likwidacji. Sytuacja tych podmiotów w dużej mierze zależy od zewnętrznego wsparcia finansowego. Jak każde przedsięwzięcie biznesowe, spółdzielnie socjalne poddawane są przez rynek naturalnej weryfikacji. Część podmiotów nie jest w stanie zbudować sobie stabilnego przychodu pozwalającego na dalsze funkcjonowanie. W takiej sytuacji pozostaje likwidacja bądź zawieszenie działalności.

Według rejestru przedsiębiorstw społecznych, które uzyskały status PS zgodnie z art. 19 ust. 1 ustawy o ekonomii społecznej, czynną działalność na koniec 2024 roku na terenie województwa podlaskiego prowadziło 6 spółdzielni socjalnych. W porównaniu do roku poprzedniego liczba spółdzielni socjalnych wzrosła o 1.

Na poniższym wykresie przedstawiono dane dotyczące liczby spółdzielni socjalnych na terenie województwa podlaskiego posiadających status przedsiębiorstwa społecznego na „nowych zasadach”.

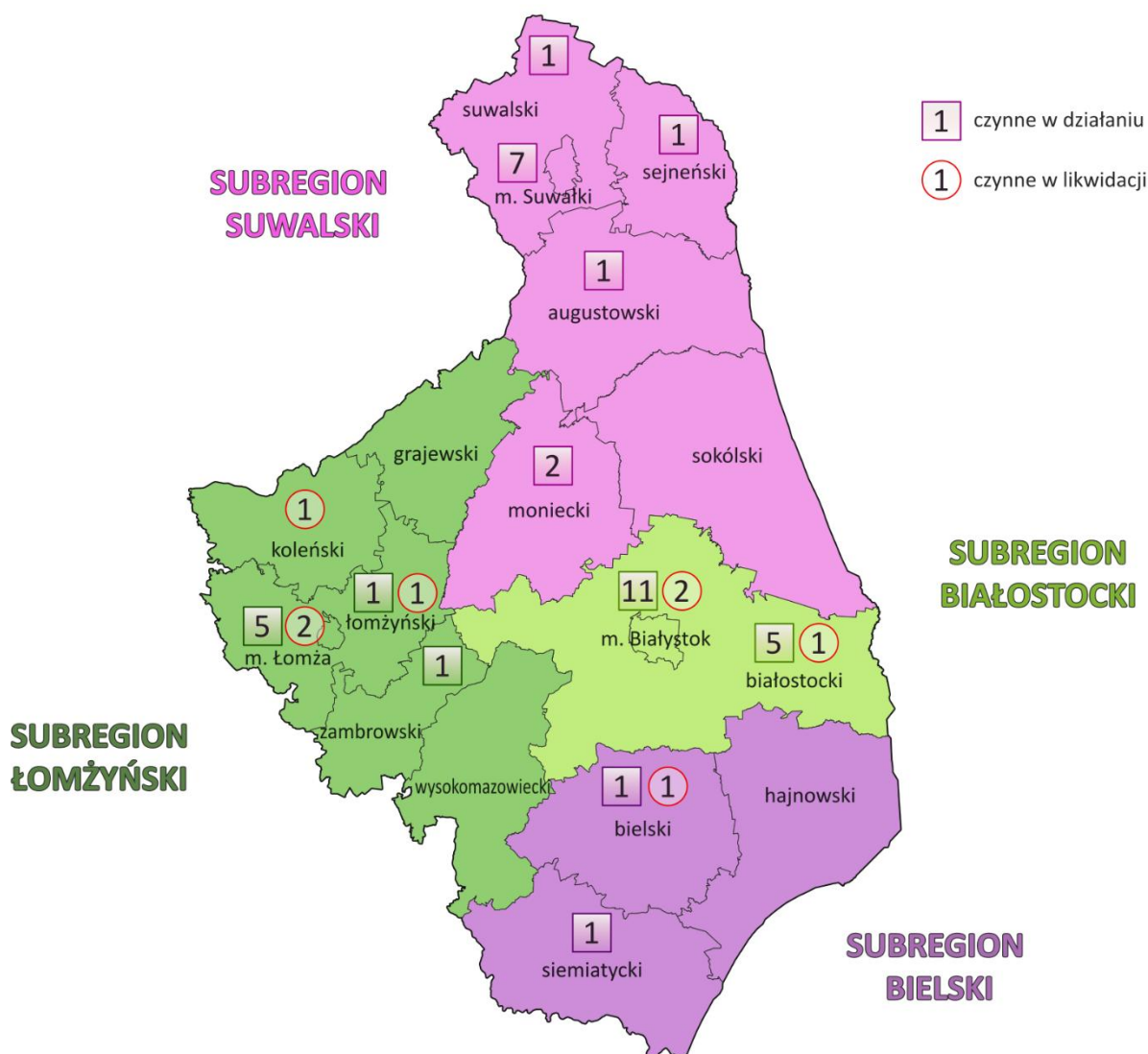
¹⁴ Krajowa Rada Spółdzielcza: <https://krs.org.pl/branze-spoldzielcze/spoldzielczosc-socjalna>

Rysunek 12. Spółdzielnie socjalne posiadające status PS zgodnie z zapisami ustawy o ekonomii społecznej w woj. podlaskim w latach 2022-2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MRPiPS

Rysunek 13. Spółdzielnie socjalne w woj. podlaskim w 2024 r. (N=46)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KRS

W poniższym zestawieniu tabelarycznym przedstawiono dane na temat spółdzielni społecznych istniejących w woj. podlaskim na koniec 2024 r. Kolorem jasnofioletowym zaznaczono spółdzielnie posiadające status przedsiębiorstwa społecznego zgodnie z zapisami ustawy o ekonomii społecznej.

Tabela 21. Spółdzielnie społeczne w woj. podlaskim w 2024 r.

Lp.	Nazwa spółdzielni społecznej	Status
1.	Spółdzielnia Socjalna Integracja w Bielsku Podlaskim	czynna w działalności
2.	Spółdzielnia Socjalna Alexis w Łomży	czynna w działalności
3.	Spółdzielnia Socjalna Perspektywa	czynna w działalności
4.	Spółdzielnia Socjalna Esskapada	czynna w działalności
5.	Spółdzielnia Socjalna Poezja Smaku	czynna w działalności
6.	Spółdzielnia Socjalna Netlajt	czynna w działalności
7.	Podlaska Spółdzielnia Socjalna Razem	czynna w działalności
8.	Spółdzielnia Socjalna Marzenie	czynna w działalności
9.	Specjalistyczna Spółdzielnia Socjalna Universalecology	czynna w działalności
10.	Spółdzielnia Socjalna Centrum Terapii Aktywnej	czynna w działalności
11.	Spółdzielnia Socjalna Jedyneczka	czynna w działalności
12.	Spółdzielnia Socjalna Moos	czynna w działalności
13.	Spółdzielnia Socjalna Buduj z Nami	czynna w działalności
14.	Spółdzielnia Socjalna Fat Cat w Białymstoku	czynna w działalności
15.	Spółdzielnia Socjalna Kofisport	czynna w działalności
16.	Spółdzielnia Socjalna Creative Mind	czynna w działalności
17.	Spółdzielnia Socjalna Kamieniczki	czynna w działalności
18.	Podlaska Spółdzielnia Socjalna Tylwica	czynna w działalności
19.	Spółdzielnia Socjalna New Białystok	czynna w działalności
20.	Spółdzielnia Socjalna Przystanek	czynna w działalności
21.	Spółdzielnia Socjalna Probus Faber	czynna w działalności
22.	Spółdzielnia Socjalna Black House	czynna w działalności
23.	Specjalistyczna Spółdzielnia Socjalna Povoly	czynna w działalności
24.	Spółdzielnia Socjalna Afra	czynna w działalności
25.	Spółdzielnia Socjalna Łomżanka	czynna w działalności
26.	Spółdzielnia Socjalna Vektor w Białymstoku	czynna w działalności
27.	Spółdzielnia Socjalna Hańcza	czynna w działalności
28.	Spółdzielnia Socjalna Smyk i Smyczek	czynna w działalności
29.	Handlowo Usługowa Spółdzielnia Socjalna Famaco z siedziba w Augustowie	czynna w działalności
30.	Spółdzielnia Socjalna Active Go w Białymstoku	czynna w działalności
31.	Spółdzielnia Socjalna Szkoła Dla Chłopców Ster w Białymstoku	czynna w działalności
32.	Spółdzielnia Socjalna Wasilków w Wasilkowie	czynna w działalności
33.	Wielobranżowa Spółdzielnia Socjalna Michałowianka	czynna w działalności
34.	Spółdzielnia Socjalna O&L w Białymstoku	czynna w działalności

Lp.	Nazwa spółdzielni socjalnej	Status
35.	Spółdzielnia Socjalna Sukurs w Zaściankach	czynna w działalności
36.	Spółdzielnia Socjalna Nekropol w Białymstoku	czynna w działalności
37.	Spółdzielnia Socjalna Avis w Mońkach	czynna w działalności
38.	Wielobranżowa Spółdzielnia Socjalna Ekosejny w Sejnach	czynna w działalności
39.	Spółdzielnia Socjalna Rajski Kęs z/s w Rajsku w likwidacji	czynna w likwidacji
40.	Spółdzielnia Socjalna Spiżarnia w likwidacji	czynna w likwidacji
41.	Spółdzielnia Socjalna Aurora w likwidacji	czynna w likwidacji
42.	Spółdzielnia Socjalna Concordia w likwidacji	czynna w likwidacji
43.	Spółdzielnia Socjalna Jachtdruk w likwidacji	czynna w likwidacji
44.	Spółdzielnia Socjalna Drekor w likwidacji	czynna w likwidacji
45.	Spółdzielnia Socjalna Zdrój Nadziei w likwidacji	czynna w likwidacji
46.	Studio Kreowania Wizerunku Spółdzielnia Socjalna w Zawykach w likwidacji	czynna w likwidacji

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KRS

Spółdzielnie Inwalidów i Niewidomych

Jednym z rodzajów podmiotów ekonomii społecznej są Spółdzielnie Inwalidów (SI) i Spółdzielnie Niewidomych (SN). Oba podmioty posiadają status Zakładu Pracy Chronionej. Najaktualniejsze informacje na ich temat pochodzą z Biura Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych. Pod koniec 2024 r. na terenie Polski funkcjonowało łącznie 587 Zakładów Pracy Chronionej, z czego 81 to spółdzielnie inwalidów i spółdzielnie niewidomych (o 5 mniej niż w roku 2023). Spółdzielnie Inwalidów oraz Spółdzielnie Niewidomych w roku objętym monitoringiem zatrudniały łącznie 7 933 osób (o 966 mniej niż w roku 2023), z czego 5 793 stanowiły osoby z niepełnosprawnościami (o 856 osób mniej niż w roku 2023). Warto nadmienić, że od kilku lat obserwuje się zmniejszanie liczby SI i SN. Tendencja spadkowa dotyczy również liczby osób z niepełnosprawnościami w nich zatrudnionych.

Dane pochodzące z Krajowej Rady Spółdzielczej wskazują, iż na terenie województwa podlaskiego w 2024 r. funkcjonowało 5 Spółdzielni Inwalidów i Niewidomych¹⁵. W poniższym zestawieniu tabelarycznym zaprezentowano dane liczbowe na temat zatrudnienia w SI i SN w latach 2017-2024.

Tabela 22. Zatrudnienie w SI oraz SN w Polsce w latach 2017-2024

Rok	Liczba ZPCh	w tym liczba SI i SN	Zatrudnienie ogółem w SI i SN [os.]	w tym OzN [os.]	w tym OzN [%]
1	2	3	4	5	5/4
2024	587	81	7 933	5 793	73,0
2023	639	86	8 899	6 649	74,7

¹⁵ Wykaz SI i SN znajduje się w Tabeli 24 na str. 56

Rok	Liczba ZPCh	w tym liczba SI i SN	Zatrudnienie ogółem w SI i SN [os.]	w tym OzN [os.]	w tym OzN [%]
2022	691	94	10 019	7 579	75,6
2021	750	103	11 278	8 634	76,6
2020	797	105	11 893	9 256	77,8
2019	867	113	13 629	10 752	78,9
2018	922	119	14 857	11 818	79,5
2017	1 038	136	16 551	13 199	79,7

Źródło: Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych

Zakłady Pracy Chronionej

Zakład Pracy Chronionej (ZPCh) jest przedsiębiorstwem przystosowanym do zatrudniania osób z wyższymi stopniami niepełnosprawności. Do głównych celów jego funkcjonowania należy nie tylko wypracowanie zysku, jak w każdej firmie, ale także aktywizacja zawodowa osób, które nie poradziłyby sobie na otwartym rynku pracy w oparciu o ustawę z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Decyzję w sprawie nadania statusu zakładu pracy chronionej wydaje Wojewoda. By otrzymać taki status należy:

1. prowadzić działalność gospodarczą przez co najmniej 12 miesięcy;
2. zatrudniać co najmniej 25 pracowników w przeliczeniu na etaty;
3. przez co najmniej 6 miesięcy osiągać następujące wskaźniki zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami: co najmniej 50%, w tym co najmniej 20% ogółu zatrudnionych, stanowią osoby ze znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności albo co najmniej 30% pracowników stanowią osoby niewidome, psychicznie chore lub upośledzone umysłowo, zaliczone do znacznego albo umiarkowanego stopnia niepełnosprawności;
4. posiadać obiekty i pomieszczenia odpowiadające przepisom oraz zasadom bezpieczeństwa i higieny pracy, spełniające wymagania dostępności do nich i uwzględniające potrzeby niepełnosprawnych w zakresie przystosowania stanowisk pracy, pomieszczeń higienicznosanitarnych i ciągów komunikacyjnych;
5. zapewnić doraźną i specjalistyczną opiekę medyczną, poradnictwo i usługi rehabilitacyjne.

Dane ogólnopolskie Biura Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych wskazują na fakt, iż na koniec 2024 r. na terenie kraju działały 587 ZPCh, to o 52 mniej niż w roku 2023 i aż o 104 w stosunku do roku 2022. W 2024 r. Zakłady Pracy Chronionej zatrudniały łącznie 98 263 osoby, w tym 76 157 osób z niepełnosprawnościami.

Tabela 23. Liczba zakładów pracy chronionej i liczba osób z niepełnosprawnościami zatrudnionych w tych zakładach w latach 2016-2024

Rok	Liczba zakładów pracy chronionej	Zatrudnienie ogółem [os.]	w tym osób z niepełnosprawnościami [os.]	Udział osób z niepełnosprawnościami w zatrudnieniu ogółem w etatach [%]
2024	587	98 263	76 157	78,4
2023	664	110 296	85 625	77,6
2022	691	114 119	88 591	78,5
2021	750	120 496	93 699	77,8
2020	797	128 988	100 079	78,8
2019	867	138 483	107 903	79,2
2018	922	145 876	113 766	79,2
2017	1 038	166 248	129 195	78,8
2016	1 102	164 826	130 512	79,8

Źródło: Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych

Z informacji pozyskanych z Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Białymstoku wynika, że na terenie województwa podlaskiego w 2024 r. aktywnie działało 20 Zakładów Pracy Chronionej. Szczegółowe informacje na temat aktywnych podmiotów oraz szczegóły ich funkcjonowania przedstawiono w Tabeli nr 22.

Tabela 24. Zakłady Pracy Chronionej w województwie podlaskim w 2024 r.

Lp.	Nazwa Zakładu Pracy Chronionej	Adres	Telefon	E-mail
1.	Spółdzielnia Inwalidów „MEDBIAL”	al. 1000-lecia Państwa Polskiego 6 15-111 Białystok	85 676 10 64	
2.	Podlaska Spółdzielnia Pracy „JUBILAT”	ul. Krakowska 5 15-875 Białystok	85 748 70 50	jubilat@psjubilat.com.pl
3.	Spółdzielnia Inwalidów SPINWAR	ul. Chmielna 21 150471 Białystok	85 675 01 77	jubilat@pspjubilat.com.pl
4.	Spółdzielnia SNB	ul. Kraszewskiego 26/2 15-025 Białystok	85 745 67 70 85 745 67 71	snb@snb.pl
5.	„DIKPAK” spółka jawna J. Dołęgowski, R. Ignaciuk, R. Kasjański	ul. Usługowa 13 15530 Białystok Zaścianki	85 741 86 09	biuro@dikpak.com.pl
6.	Coveris Białystok – Przedsiębiorstwo Produkcyjne „D.K. LAMIN” Sp. z o.o.	Szosa Baranowicka 72 d 15-521 Białystok Zaścianki	85 741 89 00	dklamin@dklamin.com.pl

Lp.	Nazwa Zakładu Pracy Chronionej	Adres	Telefon	E-mail
7.	Impel Security Polska Sp. z o.o. Wrocław, Biuro Terenowe w Białymstoku	ul. Branickiego 17 d 15-085 Białystok	85 732 04 87	cc.info@impel.pl
8.	Impel Facility Services Sp. z o.o.	ul. Branickiego 17 d 15-085 Białystok (III piętro)	85 732 04 35	cok@impel.com.pl
9.	Telewizja Kablowa „VECTRA” S.A., Zakład w Białymstoku	ul. Starobojarska 27 15-073 Białystok	58 742 65 00 801 080 180	bialystok@vectra.pl
10.	Inwemer – System Sp. z o.o. Mikroregion Białostocki	ul. Piłsudskiego 11/2 15-443 Białystok	509 939 434 85 732 28 62	bialystok@inwemer.pl
11.	JARHEAD Sp. z o.o.	ul. Warszawska 43 lok., 3 15-062 Białystok	603 771 160	biuro@jarhead.com.pl
12.	„Nord-Serwis Securitas” Sp. z o.o.	ul. Praw Kobiet 4 15-535 Białystok	85 749 98 00 85 888 00 05	biuro@nssystemy.pl
13.	Spółdzielnia Inwalidów Głuchych „SIGNA”	ul. Warszawska 52 16-070 Choroszcz	85 719 11 63	kontakt@signa.biz.pl
14.	Polska Grupa Farmaceutyczna Sp. z o.o.	ul. Nowogrodzka 151 A 18-400 Łomża	86 215 56 56	sekretariat_lomza@pgf.com.pl
15.	Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowo-Usługowe „OKRUSZEK” Sp. J. E. Gadomska	ul. Poznańska 162 18-400 Łomża	86 212 55 19 882 607 060	okruszekpchr@wp.pl
16.	Polski Komitet Pomocy Społecznej Zarząd Okręgowy w Łomży	ul. Sikorskiego 222 18-400 Łomża	86 218 23 28	
17.	„HETMAN” Sp. z o.o.	ul. Kolejowa 7 18-500 Kolno	86 27 84 193 86 474 21 31	hetman@hetman-kolno.pl
18.	Spółdzielnia Inwalidów „SPINS”	ul. Kilińskiego 19 A 19-230 Szczuczyn	86 272 56 07	marketing@spins.pl
19.	Zakłady Spożywcze BONA Sp. z o.o.	ul. Fabryczna 9A 18-400 Łomża	86 216 01 71	bona@bonavita.com.pl
20.	Kuguar Ochrona Klima Sp. J.	ul. Wojska Polskiego 119 18-400 Łomża	86 215 04 65	kuguarpk@op.pl

Źródło: Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku, https://psz-old.praca.gov.pl/documents/102984/974011/ZPCh_ZAZ_2024%20PDF/9e8d7bcb-8e25-4b71-8608-0190bc3a280c

Spółki non-profit

Spółki non-profit (spółki z ograniczoną odpowiedzialnością i spółki akcyjne), to podmioty, które nie działają w celu osiągnięcia zysku, tylko całość dochodu przeznaczają na realizację celów statutowych oraz nie przeznaczają zysku do podziału między swoich udziałowców, akcjonariuszy i pracowników. Podmioty te mogą prowadzić działalność pożytku publicznego zgodnie z ustawą z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Najaktualniejsze informacje Głównego Urzędu Statystycznego dotyczące sektora organizacji pozarządowych pochodzą z 2022 r. Z danych tych wynika, że na terenie Polski istniało ogółem 103,4 tys. organizacji sektora non-profit (wzrost o 8,6% w porównaniu do 2020 r.), zrzeszających 8,3 mln członków. Tworzyły one 153,4 tys. pełnoetatowych miejsc pracy, które stanowiły 1,4% przeciętnego zatrudnienia w gospodarce narodowej. W związku z działaniami wojennymi na Ukrainie, organizacje objęły pomocą 17,5 mln osób i przekazały wsparcie rzeczowe i finansowe o wartości 1,6 mld zł.

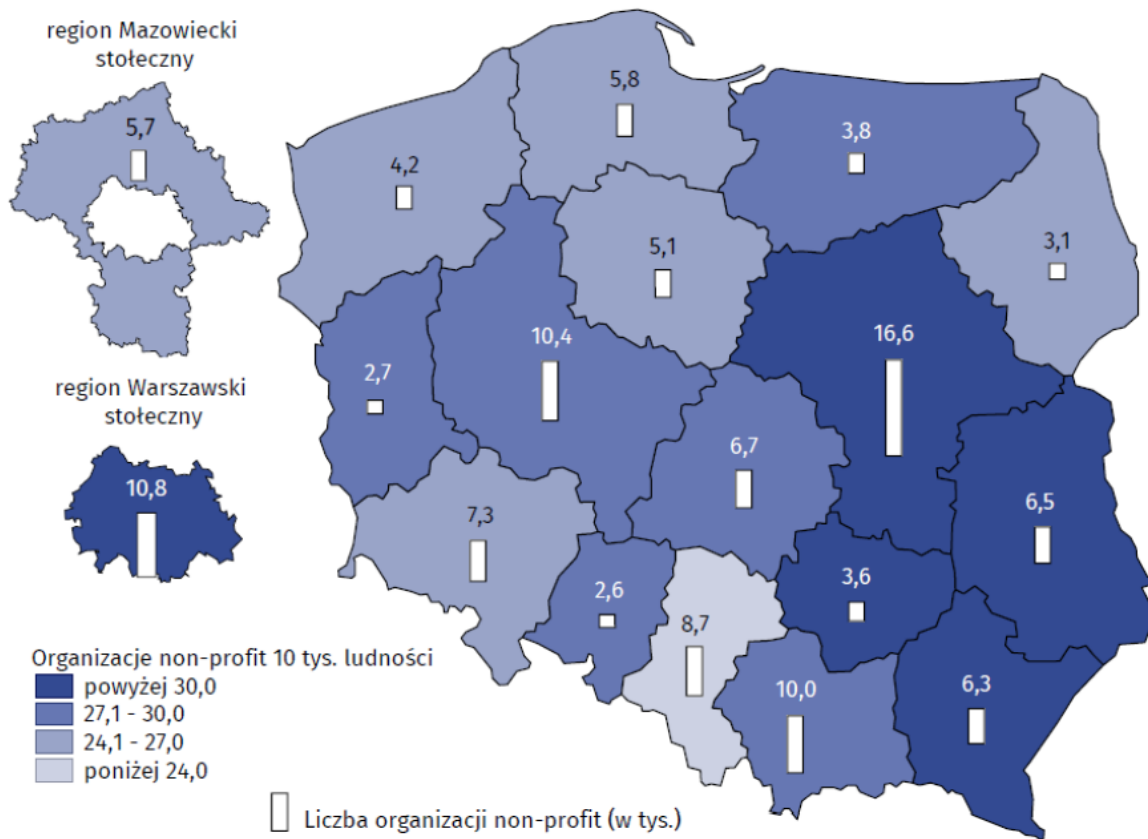
W województwie podlaskim w 2022 r. liczba organizacji sektora non-profit wynosiła 3,1 tys. (o 0,2 tys. więcej niż w 2020 r.), w tym 3,0 tys. to podmioty ekonomii społecznej. Monitoring WPRES wykazał, że na dzień 31 grudnia 2024 r. na terenie woj. podlaskiego funkcjonowała 1 spółka non-profit posiadająca status PS.

Tabela 25. Forma prawna i organizacyjna sektora non-profit w latach 2020 i 2022

Forma prawna	Polska w 2020 r. [w tys.]	woj. podlaskie w 2020 r. [w tys.]	Polska w 2022 r. [w tys.]	woj. podlaskie w 2022 r. [w tys.]
Stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne – ogółem	66,8	2,0	68,9	2,0
Typowe stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne	31,1	0,9	32,2	0,9
Stowarzyszenia sportowe	18,9	0,5	19,6	0,5
Ochotnicze Straże Pożarne	14,2	0,5	14,5	0,6
Koła łowieckie	2,5	0,1	2,5	0,1
Fundacje	16,0	0,5	19,3	0,5
Spółeczne podmioty wyznaniowe	1,9	0,1	2,0	0,1
Koła Gospodyń wiejskich	8,5	0,3	11,3	0,4
Samorząd gospodarczy i zawodowy – ogółem	2,1	0,0	2,0	0,1
Koła rolnicze	0,6	0,0	0,6	0,0
Pozostały samorząd gospodarczy	0,8	0,0	0,8	0,0
Pozostały samorząd zawodowy	0,7	0,0	0,7	0,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Rysunek 14. Liczba aktywnych organizacji non-profit według województw i regionów w 2022 r.

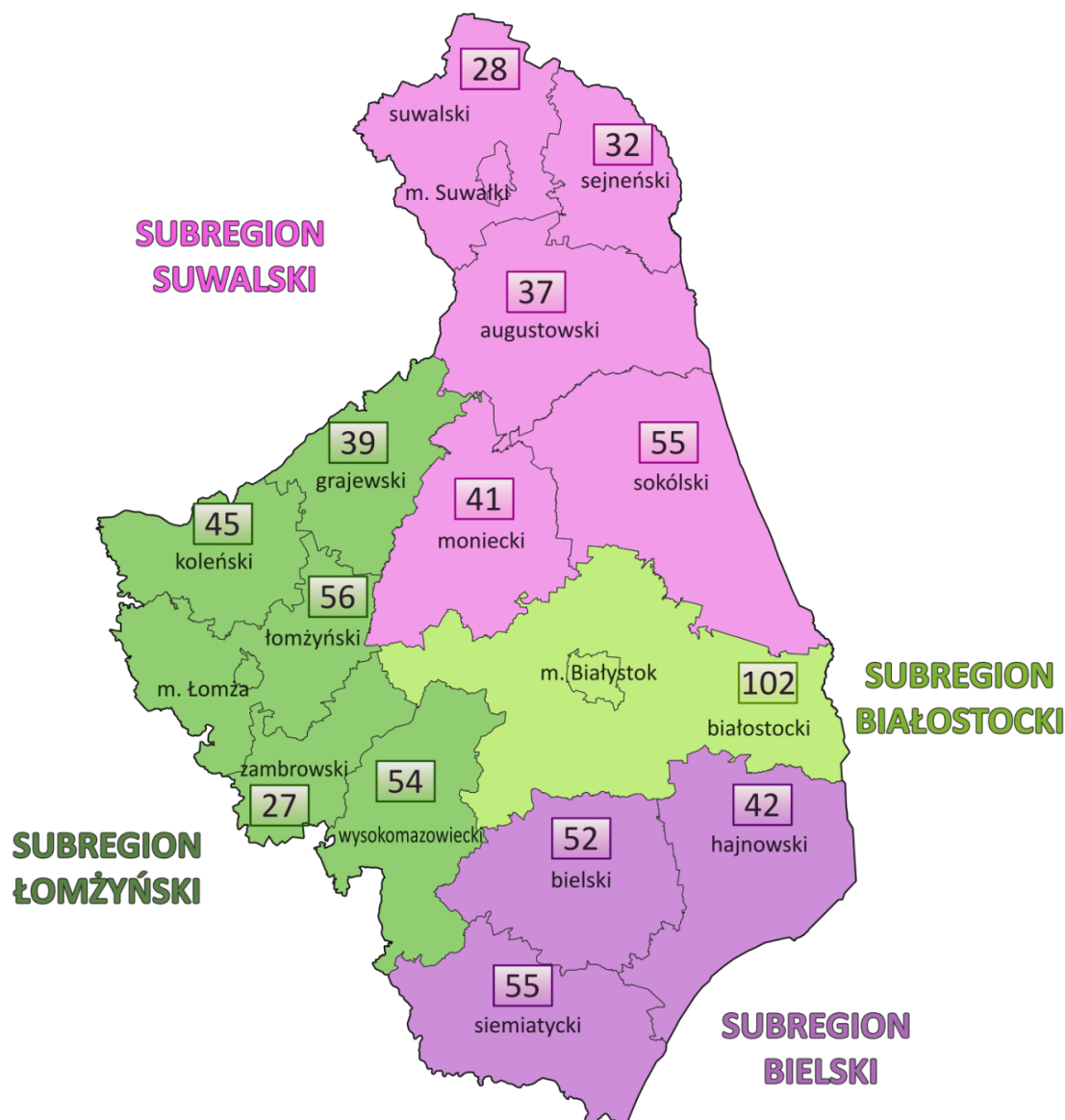

Źródło: GUS: Działalność stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych, fundacji, społecznych podmiotów wyznaniowych, kół gospodyń wiejskich oraz samorządu gospodarczego i zawodowego w 2022 r. – wyniki wstępne

Koła Gospodyń Wiejskich

Koło Gospodyń Wiejskich to forma prawna działająca w oparciu o ustawę z dnia 9 listopada 2018 r. o kołach gospodyń wiejskich. KGW są dobrowolną, niezależną od administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego, samorządną społeczną organizacją mieszkańców wsi, wspierającą rozwój przedsiębiorczości na wsi i aktywnie działającą na rzecz środowisk wiejskich. Zgodnie z ustawą o ekonomii społecznej KGW prowadzące inną działalność o charakterze odpłatnym (jeżeli spełnią warunki określone w ustawie) mogą posiadać status przedsiębiorstwa społecznego. Z monitoringu wynika, że na terenie woj. podlaskiego na koniec 2024 r. działało 665 kół wiejskich (525 KGW w 2023 r.), jednakże żadne koło nie posiadało statusu PS.

Rysunek 15. Koła Gospodyń Wiejskich w woj. podlaskim w 2024r. (N=665)

Źródło: opracowanie własne na podstawie KRKGW

Centra Usług Społecznych

Od dnia 1 stycznia 2020 r. na poziomie lokalnym gminy mają możliwość kreowania nowych struktur koordynujących i integrujących usługi społeczne poprzez tworzenie na poziomie lokalnym Centrów Usług Społecznych (CUS), czyli nowych jednostek organizacyjnych gminy i nowych instytucji lokalnej polityki społecznej, które służą rozwojowi i integracji usług społecznych organizowanych i świadczonych na poziomie lokalnym.

CUS-y to miejsca pełnej koordynacji usług społecznych w jednym miejscu, z myślą o wszystkich mieszkańcach gminy, będące także źródłem kompletnych informacji o usługach społecznych. Ponadto, CUS to miejsce, w którym każdy mieszkaniec, bez względu na dochód i sytuację społeczną, otrzyma wsparcie w sposób zindywidualizowany w ramach tzw. usług „szytych na miarę”. To wsparcie kierowane jest wtedy zarówno do wszystkich indywidualnych mieszkańców gmin, jak i do grup o szczególnych potrzebach, na przykład osób z niepełnosprawnościami, osób starszych lub rodzin wielodzietnych. Pozwala to gminom na dostosowanie świadczeń usług społecznych do potrzeb mieszkańców oraz możliwości finansowych samorządów. Realizacja tych usług z założenia odbywa się przy ścisłej współpracy lokalnych usługodawców: organów administracji publicznej, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych oraz podmiotów ekonomii społecznej. Powstawanie CUS zwiększy dostęp mieszkańców do tego rodzaju usług, a samorządom gminnym umożliwi bardziej kompleksowe odpowiadanie na rosnące i zmieniające się potrzeby lokalnej społeczności.

W woj. podlaskim pod koniec 2024 r. funkcjonowały dwa centa usług społecznych:

- 1) Centrum Usług Społecznych w Stawiskach (utworzony dnia 31.05.2021 r.);
- 2) Centrum Usług Społecznych w Łapach (utworzony dnia 25.05.2021 r.);

W tym samym roku Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego udzielił dotacji w ramach Działania 8.4 Wzrost dostępności usług społecznych typ projektu: Rozwój i tworzenie Centrów Usług Społecznych oraz wsparcie świadczonych przez nie usług, Programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027, trzem gminom na utworzenie CUS:

- 1) Gmina Wasilków – kwota dofinansowania: ok 6,5 mln zł
- 2) Gmina Ciechanowiec – kwota dofinansowania: ok. 3,5 mln zł
- 3) Miasto Łomża – kwota dofinansowania: ok. 5,5 mln zł

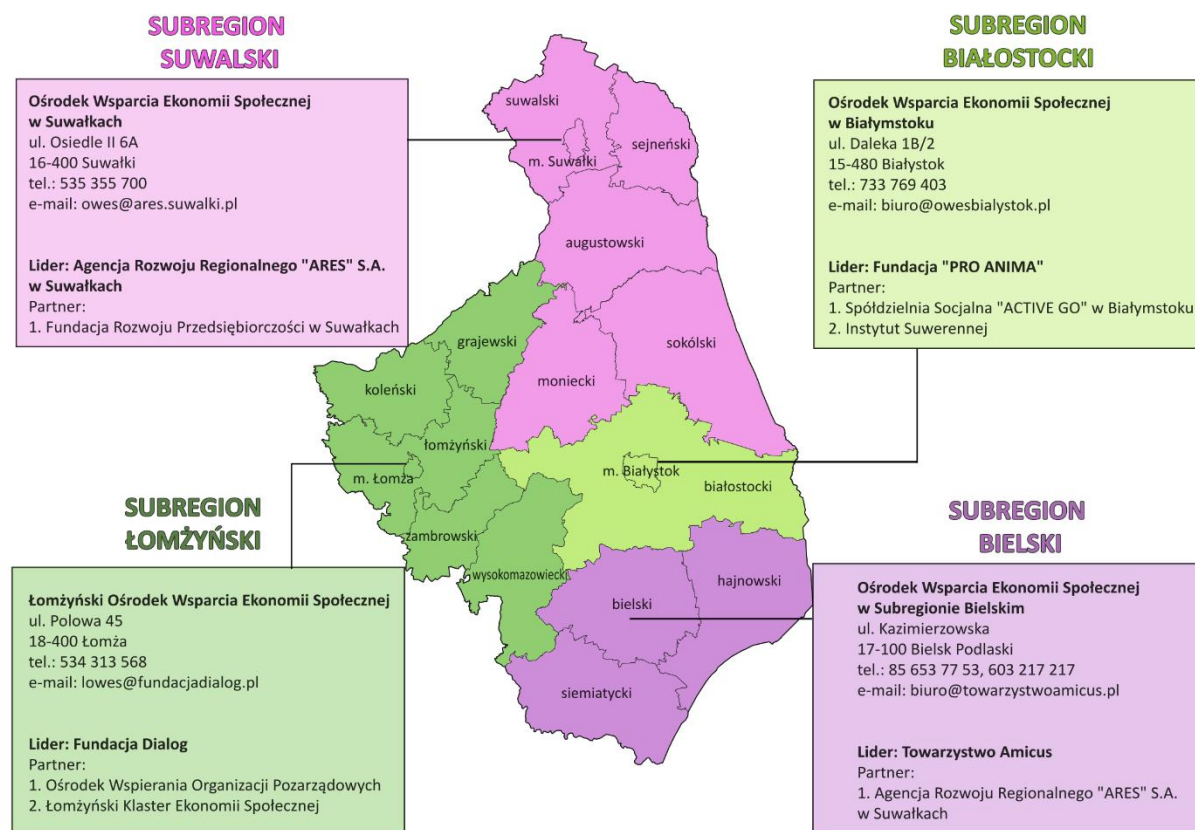
Ponadto w ramach naboru projekty następujących gmin zostały skierowane do etapu negocjacji: Gmina Krasnopol, Gmina Przerośl, Gmina Mielnik oraz Gmina Stawiski (w ramach rozwoju istniejącego CUS).

Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej

Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej to podstawowe instytucje wspierające przedsiębiorstwa społeczne, których główną rolą jest świadczenie usług doradztwa dla istniejących podmiotów ekonomii społecznej oraz prowadzenie szkoleń skierowanych do osób zainteresowanych założeniem przedsiębiorstwa społecznego czy ekonomizacją swojej organizacji pozarządowej.

Województwo podlaskie podzielone jest na cztery subregiony – obszary wsparcia udzielanego przez poszczególne OWES-y.

Rysunek 16. Baza adresowa OWES-ów w woj. podlaskim w 2024 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ROPS

W związku z kończąca się w 2023 r. perspektywą finansową 2014-2020 Zarząd Województwa Podlaskiego jako Instytucja Zarządzająca programem Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027 (IZ FEdP) jesienią 2023 r. ogłosił nabór wniosków o dofinansowanie projektów ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus w ramach: Priorytetu VIII Fundusze na rzecz edukacji i włączenia społecznego Działania 8.3 Zwiększenie aktywności społeczno-zawodowej; Typ projektu: Wsparcie rozwoju ekonomii społecznej. Decyzję o wsparciu projektów Zarząd Województwa Podlaskiego podjął 30 lipca 2024 r. Dofinansowaniem objęte zostały projekty czterech akredytowanych Ośrodków Wsparcia

Ekonomii Społecznej o łącznej wartości ponad 53 mln zł – po jednym na każdy subregion województwa. Wśród zaplanowanych działań są m.in. utworzenie i utrzymanie nowych miejsc pracy oraz realizacja indywidualnego planu reintegracji w przedsiębiorstwach społecznych¹⁶.

Cztery umowy o dofinansowanie w ramach powyższego działania podpisano w dniu 29.08.2024 roku, tj.:

1. Subregion białostocki

„Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej w Białymstoku (subregion białostocki)”

realizowany przez Fundację „PRO ANIMA” (lider) w partnerstwie ze Spółdzielnią Socjalną „ACTIVE GO” w Białymstoku oraz Instytutem Suwerennej.

Umowa o dofinansowanie nr: FEPD.08.03-IŻ.00-0009/23-00

Wartość projektu: 15 809 266,73 PLN

Dofinansowanie: 15 501 826,73 PLN

Wskaźnik utworzenie i utrzymanie miejsc pracy: 152

Wskaźnik wsparcie PES: 186

Termin realizacji: od 1 sierpnia 2024 r. do 31 lipca 2027 r.

2. Subregion bielski

„Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej w Subregionie Bielskim”

realizowany przez Towarzystwo Amicus (lider) w partnerstwie z Agencją Rozwoju Regionalnego ARES S.A. w Suwałkach.

Umowa o dofinansowanie nr: FEPD.08.03-IŻ.00-0009/23-00

Wartość projektu: 7 781 925,62 PLN

Dofinansowanie: 7 625 125,62 PLN

Wskaźnik utworzenie i utrzymanie miejsc pracy: 74

Wskaźnik wsparcie PES: 94

Termin realizacji: od 1 września 2024 r. do 31 sierpnia 2027 r.

3. Subregion łomżyński

„Łomżyński Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej” realizowany przez Fundację Dialog (lider) w partnerstwie z Ośrodkiem Wspierania Organizacji Pozarządowych oraz Łomżyńskim Klastrem Ekonomii Społecznej.

Umowa o dofinansowanie nr: FEPD.08.03-IŻ.00-0009/23-00

Wartość projektu: 13 804 568,80 PLN

Dofinansowanie: 13 477 988,80 PLN

Wskaźnik utworzenie i utrzymanie miejsc pracy: 132

¹⁶ Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego, <https://podlaskie.eu/fundusze-eu/blisko-52-mln-zl-dotacji-z-funduszy-europejskich-na-wsparcie-rozwoju-ekonomii-spolecznej.html>

Wskaźnik wsparcie PES: 161

Termin realizacji: od 1 lipca 2024 r. do 30 czerwca 2027 r.

4. Subregion suwalski

„Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej w Suwałkach” realizowany przez Agencję Rozwoju Regionalnego ARES S.A. w Suwałkach (lider) oraz Fundację Rozwoju Przedsiębiorczości w Suwałkach.

Umowa o dofinansowanie nr: FEPD.08.03-IŻ.00-0009/23-00

Wartość projektu: 15 643 283,39 PLN

Dofinansowanie: 15 334 347,67 PLN

Wskaźnik utworzenie i utrzymanie miejsc pracy: 149

Wskaźnik wsparcie PES: 183

Termin realizacji: od 1 lipca 2024 r. do 30 czerwca 2027 r.

Wnioski

Wydaje się, że nawet najlepiej zaplanowany system monitoringu nie może wprost pokazać wpływu kontekstu na wartość osiągniętych wskaźników. Jednak analizując je, należy pamiętać w jakich okolicznościach system wsparcia ekonomii społecznej funkcjonował. Rok 2024 był okresem stagnacji w podlaskim sektorze ekonomii społecznej, spowodowanej przede wszystkim zakończeniem działań projektowych perspektywy 2014-2020 w 2-23 r. i wczesną fazą wdrażania projektów z nowej perspektywy finansowej 2021-2027. Jednakże jest to uważane za chwilowy przestój. W kolejnym okresie sprawozdawczym przewiduje się zintensyfikowany rozwój ekonomii społecznej i wzrost wskaźników.

Poniżej przedstawiono główne wnioski dotyczące kondycji sektora w monitorowanym roku, uzupełnione uwagami i rekomendacjami członków Regionalnego Komitetu Rozwoju Ekonomii Społecznej w Województwie Podlaskim:

1. Kontynuowano **działania informacyjno-promocyjne** zarówno skierowane do podmiotów działających w obszarze ekonomii społecznej (np. szkolenia, seminaria, doradztwo) jak i skierowane do wszystkich mieszkańców województwa podlaskiego (np. Targi ES, ulotki, plakaty, artykuły w mediach i prasie) oraz prowadzono **działania upowszechniające wiedzę o ekonomii społecznej w szkołach** (na różnych szczeblach edukacji). Jednakże, w związku z rozpoczęciem działalności w roku monitorowanym „nowych” OWES-ów oraz projektu koordynacyjnego ROPS-u, liczba prowadzonych działań była znacząco mniejsza w porównaniu do lat poprzednich. Warto nadmienić, że liczba szkół, w których prowadzono działania edukacyjne, w 2024 r. osiągnęła 46% wartości wskaźnika docelowego (do 2024 r. 23 szkoły z 50 docelowo w 2027 r.). OWES-y z subregionu suwalskiego oraz łomżyńskiego podjęły się działań skierowanych do uczniów szkoły ponadpodstawowej i uczelni wyższej wykorzystując potencjał, jaki istnieje wśród uczniów na wyższych poziomach edukacyjnych.
2. Nadal **brakuje odpowiedniego systemu tj. koncepcji promocji ES**, związanej z szeroko pojmowanym budowaniem pozytywnego wizerunku ekonomii społecznej i przedstawianiem różnorodnych korzyści wynikających z rozwoju tego sektora. Istotne jest przy tym, aby korzyści te były prezentowane zarówno z perspektywy pracowników PES, jak i społeczności lokalnych (mieszkańców, samorządów, przedsiębiorców).
3. **Liczba przedsiębiorstw społecznych**, którą wykazano w ramach monitoringu **drastycznie spadła** w porównaniu do poprzedniego roku sprawozdawczego. Na spadek wartości wskaźnika ma wpływ fakt, iż od czasu pandemii do końca 2023 r. żadne PS (utworzone zgodnie z wytycznymi CT9) nie zostało skreślone z listy, niezależnie od tego czy nadal funkcjonowało i spełniało kryteria. Rok 2024 ukazał faktyczną liczbę działających PS w woj. podlaskim (utworzonych zgodnie z zapisami

ustawy), która wynosi 18 PS. Jest to wzrost o 6 podmiotów, jednakże w porównaniu do skali kraju woj. podlaskie plasuje się na ostatnim miejscu. Wartość wskaźnika silnie jest skorelowana z dofinansowaniem, a najczęściej pierwszym źródłem finansowania PS są OWES-y, które w woj. podlaskim w ramach nowej perspektywy finansowej rozpoczęły działalność dopiero w drugiej połowie 2024 r.

4. Powyższa sytuacja znacząco wpłynęła na liczbę nowoutworzonych miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. W roku objętym monitoringiem, **w ramach dotacji OWES nie utworzono ani jednego miejsca pracy w PS**. Jednakże, warto nadmienić iż po kilku miesiącach pracy wypracowano na początku 2025 r. jednolity dla całego regionu regulamin udzielania wsparcia finansowego na utworzenie i utrzymanie miejsca pracy w przedsiębiorstwie społecznym, co przyniesie boom wartości wskaźnika.
5. Choć nie zaszły znaczące zmiany **liczby jednostek reintegracji społeczno-zawodowej** w regionie i wskaźnik wydaje się niezagrożony, to wciąż jednostki te są rozmieszczone w regionie nierównomiernie. Na terenie powiatu sejneńskiego nie występują żadne jednostki reintegracji, a na niektórych obszarach trudno o inne wsparcie niż WTZ-y, w których mogą uczestniczyć wyłącznie osoby z niepełnosprawnościami. Pomimo powstania 2 nowych KIS-ów, wciąż brakuje CIS-ów i KiS-ów (szczególnie na północy województwa), a dodatkowo 7 CIS-ów przestało funkcjonować. Do ważnych zmian w tym obszarze należy zaliczyć powstanie nowego ZAZ-u, co istotnie zwiększyło poziom zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami w regionie, tworząc 21 nowych miejsc pracy dla tej grupy.
6. W województwie podlaskim w 2024 r. nie powstał żaden **klaster sektora ES** ani **sieć współpracy**. W subregionie suwalskim do tej pory nie funkcjonuje żadne porozumienie tego rodzaju.
7. Późne uruchomienie projektów OWES w ramach nowej perspektywy finansowej 2021-2027 miało znaczący wpływ także na zmniejszenie **liczby organizacji korzystających ze wsparcia ośrodków** (o 90 mniej w porównaniu do 2023 r.). Największą grupę stanowiły organizacje pozarządowe (72%) oraz jednostki reintegracji społeczno-zawodowej (ok. 18%).
8. W ramach projektu „Koordynacja działań w zakresie polityki społecznej w województwie podlaskim” realizowanego w ramach Programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 powróciła możliwość wsparcia JST w kwestii doradztwa z zakresu opracowania i aktualizacji dokumentów strategicznych. Pomimo, iż poziom realizacji wskaźnika nieznacznie się podniósł (ROPS rozpoczął wsparcie doradcze w listopadzie 2024 r.), w poprzednich latach doradztwo miało realny wpływ na zwiększenie **liczby JST, które w gminnych i powiatowych strategiach rozwiązywania problemów społecznych uwzględniły zapisy dot. ekonomii społecznej**.

Rekomendacje

Monitoring „Wieloletniego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej w Województwie Podlaskim do roku 2027. Ekonomia Solidarności Społecznej” za rok 2024 ukazuje, iż w kolejnych latach przed ekonomią społeczną stoi wiele wyzwań.

1. Monitorowany 2024 r. był trudny dla sektora ekonomii społecznej, jednoznacznie ukazując istotną przeszkodę w rozwoju podmiotów, którą jest brak ciągłości finansowania obszaru ES. Ten problem jest najbardziej widoczny w kontekście analizy liczby jednostek reintegracji społeczno-zawodowej (w szczególności CIS i KIS), przedsiębiorstw społecznych, działań promocyjno-edukacyjnych oraz liczby organizacji korzystających ze wsparcia OWES – rok 2024 wykazał spadek wskaźników. Przewiduje się wzrost wskaźników w latach 2025-2026 i ponowny spadek w roku kończącym perspektywę finansową. RKRES sugeruje **konieczność zmian systemowych dotyczących zapewnienia ciągłości finansowania** w szczególności działalności OWES-ów, aby powstawanie nowych miejsc pracy i przedsiębiorstw społecznych nie przedstawiało sinusoidy, która podnosi się tylko wtedy, kiedy pojawiają się fundusze z UE. Rozwiązaniem może być podążanie środków finansowych za człowiekiem, tak jak w przypadku WTZ-ów czy ZAZ-ów. Środki powinny pochodzić z budżetu państwa i nie być uzależnione od okresów programowania UE.
2. W ramach kształtowania postaw i praktycznych umiejętności związanych ze współdziałaniem i solidarnością społeczną wśród młodzieży Regionalny Komitet Rozwoju Ekonomii Społecznej w Województwie Podlaskim rekomenduje **wdrażanie 2-3 tygodniowych płatnych praktyk/staży w podmiotach ekonomii społecznej** uczniom szkół ponadpodstawowych oraz wyższych. Poznawanie ekonomii społecznej od środka, poprzez bezpośrednie doświadczanie, działanie i refleksję a nie tylko za pośrednictwem rozdziału w podręczniku czy prelekcji, pozwoli na zdobycie wiedzy, poznanie specyfiki pracy w trzecim sektorze oraz nabycie umiejętności przedsiębiorczych. Mając na uwadze korzyści wynikające z nauki poprzez praktykę, należy pochylić się nad **wypracowaniem odpowiedniego systemu finansowania** takich praktyk i staży.
3. Działania promocyjno-edukacyjne należy kierować nie tylko do mieszkańców woj. podlaskiego, uczniów i studentów, ale także do pracowników instytucji publicznych, organizacji pozarządowych, wolontariuszy, przedstawicieli podmiotów ekonomii społecznej, w szczególności liderów, prywatnych przedsiębiorców czy przedstawicieli samorządu terytorialnego. Gminy i powiaty często nie mają wiedzy o prowadzonych przez OWES-y działaniach, oferowanym wsparciu i możliwościach jakie się z tym wiążą. Podobnie środowisko biznesu nie dysponuje wiedzą o świadczonych usługach i

produktach co utrudnia ewentualną kooperację. Dlatego też kluczowe jest **wpracowanie regionalnej koncepcji promocji ekonomii społecznej**, której zadaniem byłoby upowszechnianie wiedzy o ES, ofercie PES i PS oraz OWES. Regionalna koncepcja promocji powinna być **oparta o rekomendacje dotyczące działań koniecznych do wdrożenia w obszarze komunikacji o ES** wypracowane przez zespół ds. Ekonomii Społecznej, powołany w ramach projektu EStakada – synchronizacja ekonomii społecznej na poziomie kraju.

4. Kluczem do sukcesu jest traktowanie podmiotów ekonomii społecznej jako elementu szerszej sieci podmiotów publicznych, prywatnych i pozarządowych. Przez wsparcie tego procesu w ubiegłych latach było możliwe rozpoczęcie włączenia ich do istniejących powiązań kooperacyjnych bądź tworzenie nowych stanowiących skuteczną strategię, bardziej efektywną niż indywidualne poszukiwanie swojego miejsca na rynku. Ważne jest ciągłe wspieranie budowania ich pozycji na bazie współpracy biznesowej z lokalnymi przedsiębiorcami, samorządem lokalnym i lokalną społecznością. Pomimo udzielonego wsparcia, na terenie woj. podlaskiego nadal zauważalna jest niewielka współpraca PES z biznesem, JST oraz innymi podmiotami z otoczenia. **Rekomendowane jest dalsze tworzenie dobrego klimatu dla współpracy podmiotów ekonomii społecznej z innymi instytucjami.** Sieciowanie umożliwia wzajemne poznanie potrzeb oraz opinii różnych aktorów społecznych, służy integracji oraz wymianie wiedzy i doświadczeń. Istnieje potrzeba kontynuacji zapoczątkowanego procesu, tak aby przyniósł on wymierny skutek podmiotom ES.
5. Należy także **animować współpracę OWES-ów z Lokalnymi Grupami Działania**, które łącząc sektor publiczny, gospodarczy i społeczny, posiadają unikatową wiedzę o potrzebach i możliwościach swoich środowisk lokalnych. Organizacje te łącząc perspektywę samorządową z pozarządową i prywatną wydają się być naturalnym partnerem dla inicjowania rozwoju ES, dopasowanego do sytuacji lokalnej społeczności. Podjęcie współpracy pomiędzy podmiotami jest ważne nie tylko dla wypełnienia założeń wyrażonych ilościowo (osiągnięcia wskaźnika), ale głównie by tworzyć realne partnerstwa na poziomie lokalnym, nastawione na rozwój sektora poprzez zaspokajanie potrzeb i wypełnianie lokalnych nisz.
6. Niniejszy monitoring wskazuje, iż tylko połowa jednostek samorządu terytorialnego z terenu woj. podlaskiego uwzględniła w swoich strategiach zapisy dot. ekonomii społecznej. Dlatego też, nadal **istnieje potrzeba wspierania JST w formie udzielania doradztwa z zakresu opracowania i aktualizacji dokumentów strategicznych.**
7. Rozwój ekonomii społecznej w dużej mierze zależy od szczegółowej wiedzy o kondycji sektora i potrzebach oraz możliwościach rozwojowych. Dostęp do aktualnych danych poprzez diagnozowanie i monitorowanie zmian jakie następują w obszarze ekonomii społecznej stanowi punkt wyjścia do dalszych działań. Rzetelne informacje pozwalają odpowiednio dopasować działania do potrzeb. Ponadto pozwalają uniknąć błędów,

dostrzec bariery. Skuteczne badania oraz analizy wzbogacone o wnioski i rekomendacje pozwalają zwalczać skutki oraz inicjować działania zmierzające do podejmowania kroków zaradczych. W związku z powyższym niezbędne jest prowadzenie pełnych oraz uzupełniających, ale przede wszystkim **systematycznych badań i analiz w zakresie kondycji sektora ES**, które dostarczą aktualnych i niezbędnych do dalszych działań informacji.

8. Dokument „Wieloletni Program Rozwoju Ekonomii Społecznej w Województwie Podlaskim do roku 2027. Ekonomia Solidarności Społecznej” został opracowany w 2020 r. (uchwalony na początku 2021 r.) i jak pokazuje niniejszy monitoring przez okres kilku lat w obszarze ekonomii społecznej zaszło wiele zmian. Największą z nich było wejście w życie ustawy z 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej, która wniosła szereg istotnych zmian, głównie poprzez uregulowanie funkcjonowania PS i zapewnienie im wsparcia. Zmieniła zasady uzyskiwania i utraty statusu przedsiębiorstwa społecznego, uregulowała sposób nadzoru nad nimi, określiła instrumenty wsparcia oraz zasady wspierania rozwoju ES przez organy administracji publicznej. Ustawa weszła w życie 30 października 2022 roku i jest pierwszą kompleksową regulacją w tej dziedzinie, przyczyniając się do stabilizacji miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych i zwiększenia dostępu do usług społecznych. W grudniu 2022 r. wszedł w życie zaktualizowany „Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej”. Zawarte w nim zmiany zawierają działania w zakresie wspierania ekonomii społecznej w perspektywie finansowej na lata 2021-2027, a także uwzględniają zmiany prawne obejmujące m.in. wejście w życie ustawy o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych czy też ustawę o ekonomii społecznej. Biorąc pod uwagę powyższe, **Regionalny Komitet Rozwoju Ekonomii Społecznej w Województwie Podlaskim rekomenduje aktualizację WPRES-u**, zwłaszcza pod kątem modyfikacji wskaźników i źródeł informacji o nich (np. w kontekście liczby istniejących miejsc pracy w PS, czy owskaźnikowanie liczby CUS), gdyż w obecnej formie założone w WPRES wskaźniki nie odzwierciedlają w pełni sytuacji sektora ekonomii społecznej w woj. podlaskim.

Załączniki

Załącznik nr 1. Liczba różnych form działań informacyjno-promocyjnych w obszarze ekonomii społecznej w woj. podlaskim w latach 2021-2024

Działania	2021 r.	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Gala Ekonomii Społecznej				
Certyfikowanie PES	X	X	X	X
Wizyty studyjne	X	X	X	
Targi	X	X	X	X
Klipy	X			
Spoty radiowe	X		X	
Warsztaty/szkolenia	X	X	X	X
Seminaria	X	X		X
Konferencje	X			X
Turniej debat		X		
Doradztwo	X	X	X	X
Wynajem stoisk np. w galerii handlowej	X	X		
Newsletter	X	X	X	X
Strona internetowa	X	X	X	X
Serwisy społecznościowe	X	X	X	X
Publikacja artykułów w prasie lokalnej	X			X
Wywiady w mediach	X			X
Ulotki	X	X	X	X
Plakaty	X	X	X	X
Katalogi i informatory				
Konkursy	X	X	X	
Prowadzenie punktu informacyjnego	X	X	X	X
Biuletyn informacyjny				
Kiermasz	X		X	
Inne	X	X	X	X
Suma	21	16	15	15

Załącznik nr 2. Poziom realizacji wskaźników WPRES

Nazwa	Źródło danych	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Częstotliwość pomiaru	2024 r.
Priorytet I. Ekonomia społeczna i solidarna powszechnie i pozytywnie postrzegana przez mieszkańców województwa podlaskiego					
Opracowanie koncepcji promocji es, produktów i usług PES	OWES	0	1	raz w 2023 r.	0
Liczba różnorodnych form działań informacyjno-promocyjnych	OWES, ROPS	20 ¹⁷	25	raz na rok (na podstawie katalogu działań wskazanych w ankiecie monitorującej)	15
Liczba szkół, w których prowadzono działania upowszechniające wiedzę o ES	OWES, ROPS	30 ¹⁸	50	raz na rok (z podziałem na szczebel edukacji)	1
Priorytet II. Trwałe i silne przedsiębiorstwa społeczne i podmioty ekonomii społecznej w województwie podlaskim					
Liczba przedsiębiorstw społecznych ¹⁹	MRPiPS ROPS	80 ²⁰	90	raz na rok	18
Liczba istniejących miejsc pracy w PS dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	OWES	158 ²¹	158	raz na rok	118
Liczba jednostek reintegracji społeczno-zawodowej	ROPS	51 ²²	55	raz na rok	53
Priorytet III. Spójny i efektywny system wsparcia ekonomii społecznej i solidarnej					
Liczba przyznanych akredytacji	MRPiPS	5	5	raz na dwa lata	2
Liczba badań, monitoringów z obszaru ES	ROPS, OWES, UMWP	3 ²³	10	raz na rok	1
Liczba regionalnych sieci współpracy sektora ES (sieci, klastry)	ROPS, OWES	8	10	raz na rok	7

¹⁷ Dane OWES i ROPS za rok 2019 – badanie własne ROPS.¹⁸ Dane OWES i ROPS za rok 2019 – badanie własne ROPS.¹⁹ Liczba wszystkich PS z List PS.²⁰ Dane z Listy PS – grudzień 2019.²¹ Dane OWES i ROPS za rok 2019 – badanie własne ROPS.²² Ogólna liczba jednostek reintegracji społeczno-zawodowej – dane na koniec 2019 r.²³ Liczba z 2019 r.

Nazwa	Źródło danych	Wartość bazowa	Wartość docelowa	Częstotliwość pomiaru	2024 r.
Łączna liczba organizacji korzystających z usług OWES, z tego:	OWES	434 ²⁴	600	raz na rok	60
1. Liczba organizacji pozarządowych		- 359			- 43
2. Liczba PS		- 67			- 6
3. Liczba jednostek reintegracji społeczno-zawodowej		- 11			- 11
Liczba JST, które w gminnych i powiatowych strategiach rozwiązywania problemów społecznych uwzględnią zapisy dot. ES	ROPS	45	92 ²⁵	raz na rok	75
Liczba LGD współpracujących z OWES	LGD	3	8 ²⁶	raz na rok	1
Liczba spotkań RKRES	ROPS	8	18	raz na rok	0

²⁴ Dane OWES i ROPS za rok 2019 – badanie własne ROPS.

²⁵ Na terenie woj. podlaskiego istnieją 132 JST, docelowo 70% powinno uwzględniać zapisy dot. ES, czyli 92.

²⁶ Na terenie woj. podlaskiego istnieje 13 LGD, docelowo 60% powinno współpracować z OWES, czyli 8.

Załącznik nr 3. Zatrudnienie w Zakładach Aktywności Zawodowej w woj. podlaskim w latach 2017-2024

Zakład Aktywności Zawodowej	Ogółem w 2017 r.	w tym OzN	Ogółem w 2018 r.	w tym OzN	Ogółem w 2019 r.	w tym OzN	Ogółem w 2020 r.	w tym OzN	Ogółem w 2021 r.	w tym OzN	Ogółem w 2022 r.	w tym OzN	Ogółem w 2023 r.	w tym OzN	Ogółem w 2024 r.	w tym OzN
Zakład Aktywności Zawodowej ARGENTA w Łomży	46	38	48	38	56	42	60	46	66	54	80	67	88	73	132	155
Zakład Aktywności Zawodowej SOWA w Lipniaku	49	36	51	38	55	40	55	40	55	40	55	40	55	40	54	40
Zakład Aktywności Zawodowej „MY DLA INNYCH”	25	19	30	21	35	26	39	28	43	31	45	33	46	37	53	37
Fundacja „Praca dla Niewidomych” Zakład Aktywności Zawodowej Zielone Podlasie w Rudzie	43	31	50	36	54	39	57	40	60	44	60	44	60	44	60	44
Zakład Aktywności Zawodowej „WYTWÓRNIA”	-	-	30	21	30	22	45	33	45	33	44	33	44	33	44	33
Powiatowy Zakład Aktywności Zawodowej w Suchowoli	-	-	-	-	-	-	-	-	20	14	30	21	30	21	36	26
Powiatowy Zakład Aktywności Zawodowej w Krzyżewie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	56	40	56	40	56	40
Zakład Aktywności Zawodowej DIALOG	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21	16	39	30	41	30

Projekt „Koordynacja działań w zakresie polityki społecznej w województwie podlaskim” realizowany w ramach Programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus

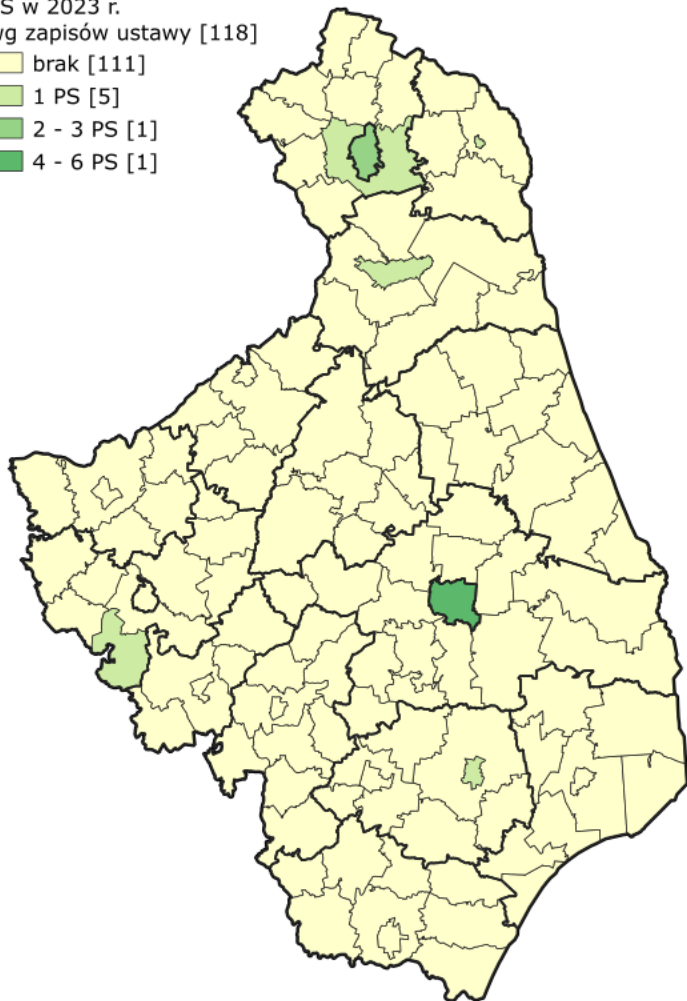
Zakład Aktywności Zawodowej	Ogółem w 2017 r.	w tym OzN	Ogółem w 2018 r.	w tym OzN	Ogółem w 2019 r.	w tym OzN	Ogółem w 2020 r.	w tym OzN	Ogółem w 2021 r.	w tym OzN	Ogółem w 2022 r.	w tym OzN	Ogółem w 2023 r.	w tym OzN	Ogółem w 2024 r.	w tym OzN
Zakład Aktywności Zawodowej „Hajnówka”	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	28	20	28	20
Powiatowy Zakład Aktywności Zawodowej w Dąbrowie Białostockiej	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	30	21
Suma	163	124	209	154	230	169	256	187	289	216	391	294	446	338	534	406

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych WUP

Załącznik nr 4. Przedsiębiorstwa Społeczne w woj. podlaskim w latach 2023-2024 – mapa białych plan

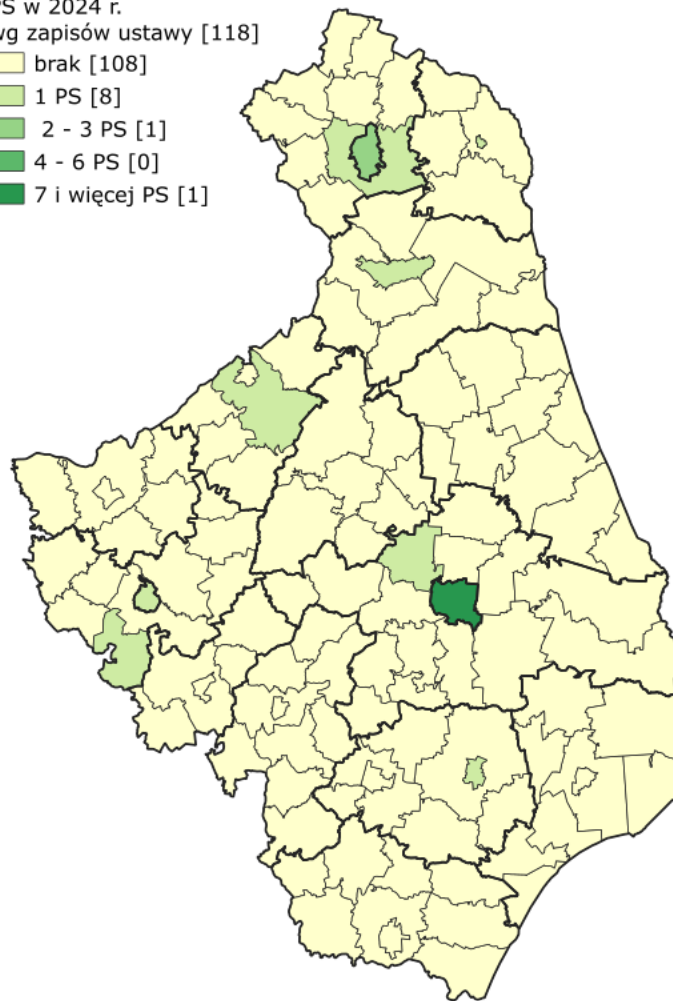
PS w 2023 r.
wg zapisów ustawy [118]

- brak [111]
- 1 PS [5]
- 2 - 3 PS [1]
- 4 - 6 PS [1]

PS w 2024 r.
wg zapisów ustawy [118]

- brak [108]
- 1 PS [8]
- 2 - 3 PS [1]
- 4 - 6 PS [0]
- 7 i więcej PS [1]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MRPiPS

Załącznik nr 5. Ankieta monitorująca „Wieloletni Program Rozwoju Ekonomii Społecznej w województwie podlaskim do roku 2027. Ekonomia Solidarności Społecznej” za rok 2024

ANKIETA MONITORUJĄCA WIELOLETNI PROGRAM ROZWOJU EKONOMII SPOŁECZNEJ W WOJEWÓDZTWIE PODLASKIM DO ROKU 2027. EKONOMIA SOLIDARNOSCI SPOŁECZNEJ ZA ROK 2024							
Priorytet I. Ekonomia społeczna i solidarna powszechnie i pozytywnie postrzegana przez mieszkańców województwa podlaskiego							
Jakie działania promocyjne i edukacyjne z obszaru ekonomii społecznej w 2023 r. podejmowała Państwa jednostka? Proszę uzupełnić tabelę poniżej i wartości wskaźników (na kolejnej stronie)							
Działania	TAK	NIE	OPIS – proszę w skrócie opisać działania realizowane w 2024 r.	Działania	TAK	NIE	OPIS – proszę w skrócie opisać działania realizowane w 2024 r.
Gala Ekonomii Społecznej				Strona internetowa			
Certyfikowanie PES				Serwisy społecznościowe			
Wizyty studyjne				Publikacja artykułów w prasie lokalnej			
Targi				Wywiady w mediach			
Klipy				Ulotki			
Spoty radiowe				Plakaty			
Warsztaty/szkolenia				Katalogi i informatory			
Seminaria				Konkursy			
Konferencje				Prowadzenie punktu informacyjnego			

Turniej debat				Biuletyn informacyjny						
Doradztwo				Kiermasz						
Wynajem stoisk np. w galerii handlowej				Strona internetowa						
Newsletter				Inne, jakie?						
Liczba różnorodnych form działań informacyjno-promocyjnych	Ile różnorodnych form działań informacyjno-promocyjnych przeprowadzili Państwo w 2024 roku? Jako działanie informacyjno-promocyjne należy uznać te, które zostały wskazane w tabeli powyżej (w przypadku działań cyklicznych np. newsletter należy je zliczyć raz)				Wartość:					
Liczba szkół, w których prowadzono działania upowszechniające wiedzę o ES	W ilu szkołach przeprowadzili Państwo w 2024 r. działania upowszechniające wiedzę o ES? (w przypadku zespołu szkół proszę liczyć łącznie), w tym:				Wartość:					
	<i>Przedszkola</i>				Wartość:					
	<i>Szkoły podstawowe</i>				Wartość:					
	<i>Szkoły ponadpodstawowe (średnie i policealne)</i>				Wartość:					
				<i>Szkoły wyższe</i>				Wartość:		
Priorytet II. Trwałe i silne przedsiębiorstwa społeczne i podmioty ekonomii społecznej w województwie podlaskim										
<p>Jakie działania rozwijające działalność przedsiębiorstw społecznych oraz podmiotów ekonomii społecznej w 2023 r. podejmowała Państwa jednostka? Proszę uwzględnić także działania inkubacyjne i ekonomizację NGO.</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>										

<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>		
<p><i>Liczba istniejących miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym</i></p>	<p>Liczba miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w subregionie, w którym działa Państwa OWES:</p>	
	<p><i>istniejących na koniec 2024 r.</i></p>	<p>Wartość:</p>
	<p><i>powstałych w 2024 r.</i></p>	<p>Wartość:</p>
<p>Priorytet III. Spójny i efektywny system wsparcia ekonomii społecznej i solidarnej</p>		
<p>Jakie działania w obszarze wsparcia PES w 2024 r. podejmowała Państwa jednostka?</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>		
<p>Jakie działania związane z rozwojem i współpracą sektora ES podejmowali Państwo w 2024 r.?</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>		

.....		
<i>Liczba badań, monitoringów z obszaru ES</i>	Proszę uwzględnić badania (zarówno realizowane samodzielnie, jak i zlecone wykonawcom zewnętrznym), z których powstał raport lub sprawozdanie. Proszę uwzględnić badania i monitoringi przeprowadzone w 2024 r. (<i>proszę nie uwzględniać badań, w których Państwo uczestniczyli jako respondenci lub recenzenci raportów</i>).	Wartość:
	Jakie to badania?	
<i>Liczba organizacji korzystających z usług OWES w 2024 r.</i>	<i>Liczba organizacji pozarządowych</i>	Wartość:
	<i>Liczba przedsiębiorstw społecznych (PS)</i>	Wartość:
	<i>Liczba jednostek reintegracyjnych</i>	Wartość:
<i>Liczba regionalnych sieci współpracy sektora ES (sieci, klastry)</i>	Liczba regionalnych sieci współpracy sektora ES (sieci, klastry) w subregionie określającym obszar działania OWES:	
	<i>Istniejących na koniec 2024 r.</i>	Wartość:
	Jakie to sieci współpracy?	

	<i>powstałych w 2024 r.</i>	Wartość:
	<p>Które to sieci?</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	

Spis rysunków

Rysunek 1. Etapy monitoringu WPRES	6
Rysunek 2. Zakres zadań projektu pn. „Koordynacja działań w zakresie polityki społecznej w województwie podlaskim”	14
Rysunek 3. Liczba przedsiębiorstw społecznych w Polsce w 2024 r. utworzonych zgodnie z zapisami ustawy o ekonomii społecznej.....	18
Rysunek 4. Przedsiębiorstwa społeczne w woj. podlaskim w 2024 r. z podziałem na subregiony (n=18)	20
Rysunek 5. Liczba miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym utworzonych w ramach dotacji OWES w 2024 r.	22
Rysunek 7. Liczba jednostek reintegracji społeczno-zawodowej w woj. podlaskim w 2024r. (N=53).....	24
Rysunek 8. Centra Integracji Społecznej w woj. podlaskim w 2024 r. (N=11)	26
Rysunek 9. Kluby Integracji Społecznej w woj. podlaskim w 2024 r. (N=8)	28
Rysunek 10. Warsztaty Terapii Zajęciowej w woj. podlaskim w 2024 r. (N=24).....	33
Rysunek 11. Zakłady Aktywności Zawodowej w woj. podlaskim w 2024 r. (N=10).....	35
Rysunek 12. Lokalne Grupy Działania w woj. podlaskim	46
Rysunek 13. Spółdzielnie socjalne posiadające status PS zgodnie z zapisami ustawy o ekonomii społecznej w woj. podlaskim w latach 2022-2024.....	52
Rysunek 14. Spółdzielnie socjalne w woj. podlaskim w 2024 r. (N=46).....	52
Rysunek 15. Liczba aktywnych organizacji non-profit według województw i regionów w 2022 r.....	59
Rysunek 16. Koła Gospodyń Wiejskich w woj. podlaskim w 2024r. (N=665)	60
Rysunek 17. Baza adresowa OWES-ów w woj. podlaskim w 2024 r.....	62

Spis tabel

Tabela 1. Wskaźniki i poziom ich realizacji w priorytecie I	7
Tabela 2. Liczba różnorodnych form działań informacyjno-promocyjnych realizowanych w obszarze ekonomii społecznej w 2024 r. w województwie podlaskim	9
Tabela 3. Liczba szkół, w których prowadzono działania upowszechniające wiedzę o ES w 2024 r.....	16
Tabela 4. Wskaźniki i ich poziom realizacji w priorytecie II	17
Tabela 5. Formy prawne przedsiębiorstw społecznych w woj. podlaskim w 2024 r. (N=18) ..	19
Tabela 6. Przedsiębiorstwa społeczne działające na terenie subregionu białostockiego w 2024 r. (N=8).....	20
Tabela 7. Przedsiębiorstwa społeczne działające na terenie subregionu bielskiego w 2024 r. (N=1).....	21
Tabela 8. Przedsiębiorstwa społeczne działające na terenie subregionu łomżyńskiego w 2024 r. (N=3).....	21
Tabela 9. Przedsiębiorstwa społeczne działające na terenie subregionu suwalskiego w 2024r. (N=6).....	21
Tabela 10. Zatrudnienie w PS z terenu woj. podlaskim w 2024 r.	23
Tabela 11. Centra Integracji Społecznej w woj. podlaskim w 2024 r.....	26
Tabela 12. Kluby Integracji Społecznej w woj. podlaskim w 2024 r. (N=8).....	29
Tabela 13. Warsztaty Terapii Zajęciowej w woj. podlaskim w 2024 r. (N=24)	30
Tabela 14. Zakłady Aktywności Zawodowej w woj. podlaskim w 2024 r. (N=10)	35
Tabela 15. Wskaźniki i poziom ich realizacji w priorytecie III	39
Tabela 16. Wykaz OWES z terenu woj. podlaskiego posiadających status i akredytację na podstawie przepisów ustawy o ekonomii społecznej w 2024 r.....	41
Tabela 17. Liczba regionalnych sieci współpracy sektora ES w woj. podlaskim w 2024 r.	42
Tabela 18. Liczba organizacji korzystających ze wsparcia OWES w 2024 r.....	44
Tabela 19. Jednostki reintegracji społeczno-zawodowej w woj. podlaskim w 2024 r.....	49
Tabela 20. Przedsiębiorstwa społeczne w woj. podlaskim w 2024 r. w poszczególnych powiatach.....	49
Tabela 21. Spółdzielnie socjalne w woj. podlaskim w 2024 r.	53
Tabela 22. Zatrudnienie w Spółdzielniach Inwalidów (SI) oraz Spółdzielniach Niewidomych (SN) w Polsce w latach 2017-2024	54
Tabela 23. Liczba zakładów pracy chronionej i liczba osób z niepełnosprawnościami zatrudnionych w tych zakładach w latach 2016-2024	56
Tabela 24. Zakłady Pracy Chronionej w województwie podlaskim w 2024 r.	56
Tabela 25. Forma prawna i organizacyjna sektora non-profit w latach 2020 i 2022.....	58